МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»	**«До захисту допущено»**
Директор інституту	Завідувач кафедри
_____ Олег ШЕРЕМЕТ	_____Лада ШІРІНЯН
(підпис) (ім'я та прізвище)	(підпис) (ім'я та прізвище)
«___» _____ 2022 р.	«___» _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності ___072 «Фінанси, банківська справа та страхування»_____
(код і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми_Фінанси, банківська справа та страхування__
на тему: **Ефективне використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства_____**

Виконав: здобувач _2_ курсу, групи _4__
Парфьонова Анастасія Ігорівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник: __Шірінян Лада Василівна_____ _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Рецензент _Галина Кундєєва____ _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка)_____
(підпис)

Київ – 2022р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) ___Навчально-науковий інститут економіки і управління___
Кафедра _____фінансів_____
Освітній ступінь _____магістр_____
Спеціальність __072 «Фінанси, банківська справа та страхування»_____
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма _Фінанси, банківська справа та страхування____
_____
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _фінансів_____

_____/Лада ШІРІНЯН/
«____» _____2021 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

_____Парфьонова Анастасія Ігорівна_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи __Ефективне використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства_____
керівник проекту (роботи)_Ширінян Л.В., професор, д.е.н._____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом закладу вищої освіти від «26» _жовтня 2021 р. №_842-КС_____
2. Строк подання здобувачем роботи __27 січня 2022 р._____
3. Вихідні дані до роботи монографії, підручники, навчальні посібники, статті вітчизняних і зарубіжних вчених, періодичні видання, статистичні данні підприємств, фінансова звітність підприємства, законодавчі та нормативні акти України, наукові статті відповідно до обраної теми._____
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)_____
__Розділ 1. Теоретичні аспекти ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства_____
__Розділ 2. Оцінка ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»_____
__Розділ 3. Напрями вдосконалення застосування фінансових інструментів в господарській діяльності ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»_____
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)_____
_табл. 1. Класифікація фінансових інструментів за національними П(С)БО, табл. 2. Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька

маслосирбаза», табл. 3. Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 4. Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 5. Показники фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 6. Динаміка показників ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 7. Загальна оцінка майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 8. Загальна оцінка структури майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 9. Аналіз ефективності використання інструментів формування капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», табл. 10. Прогнозування фінансових результатів підприємства на 2022 р, тис. грн.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Шірінян Л.В.		
II	Шірінян Л.В.		
III	Шірінян Л.В.		

7. Дата видачі завдання 26 жовтня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 13.10.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 09.11.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2021	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 28.12.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2022	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, **підпис керівника**	до 27.01.2022	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	03.02.2022	

Здобувач _____ Парфьонова А.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Шірінян Л.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Парфьонова А. І. «Ефективне використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні, методичні та практичні аспекти ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства, на підставі проведеного дослідження зроблено висновки та розроблено рекомендації.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, визначено завдання дослідження, предмет, об’єкт, методи, інформаційну базу та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі розкрито теоретичні й методичні аспекти щодо ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства.

Другий розділ присвячено оцінці ефективності використання фінансових інструментів на ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», надано загально-економічну характеристику господарської діяльності та фінансового стану підприємства.

У третьому розділі визначено напрями вдосконалення застосування фінансових інструментів в господарській діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Ключові слова: *фінансові інструменти, ефективність, фінансові інвестиції, господарська діяльність, фінансова діяльність.*

SUMMARY

Parfonova A. I."Effective use of financial instruments in the economic activities of the enterprise"

Qualification work for a master's degree in specialty 072 - Finance, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2022.

In the qualification work the theoretical, methodical and practical aspects of efficiency of use of financial instruments in economic activity of the enterprise are considered, on the basis of the spent research conclusions are made and recommendations are developed.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, list of references and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic, formulates the goal, defines the objectives of the study, subject, object, methods, information base and practical significance of the results.

The first section reveals the theoretical and methodological aspects of the effectiveness of the use of financial instruments in the economic activities of the enterprise.

The second section is devoted to assessing the effectiveness of the use of financial instruments at PJSC "Khmelnitskaya Maslosyrbaza", provides general economic characteristics of economic activity and financial condition of the enterprise.

The third section identifies areas for improving the use of financial instruments in the economic activities of PJSC "Khmelnitsky Butter and Cheese Base".

Key words: financial instruments, efficiency, financial investments, economic activity, financial activity.

ЗМІСТ

ВСТУП……... 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА…….. 9
1.1. Економічна сутність фінансових інструментів та їх вплив на господарську діяльність підприємства..... 9
1.2. Класифікація фінансових інструментів……..……..... 19
1.3. Методичні аспекти застосування основних фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства..... 28
Висновки до розділу 1……... 40
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»……. 42
2.1. Загальна економічна характеристика господарської діяльності підприємства…….. 42
2.2. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»……. 45
2.3. Аналіз ефективності застосування фінансових інструментів в забезпеченні господарської діяльності підприємства…… 55
Висновки до розділу 2…….. 77
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»……. 79
3.1. Оптимізація використання фінансових інструментів позикового капіталу підприємства…….. 79
3.2. Прогнозування цільового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»…… 88
3.3. Обгрунтування дивідендної політики приватного акціонерного товариства…….. 95
Висновки до розділу 3…..…….. 104
ВИСНОВКИ……. 105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……. 112
ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансово-економічні умови функціонування економіки, які існують в Україні, характеризуються зростанням кризового стану підприємств, при цьому, особливу актуальність набувають проблеми формування джерел фінансування суб'єктів підприємницької діяльності при застосуванні фінансових інструментів. Для України поняття «фінансовий інструмент» є дещо новим, а тому потребує підвищеної уваги і детальної характеристики, в тому числі в контексті впливу на ефективність діяльності підприємства.

Аспекти сутності, класифікації, проблеми оцінки та відображення у фінансовій звітності фінансових інструментів досліджено у роботах Бурденко І. М., Данькевача А. П., Коваленко Ю. М., Корнєєва М. В. Ефективності використання фінансових інструментів з метою залучення фінансових ресурсів суб'єктами господарювання присвячували дослідження ряд науковців, зокрема: А. Білоконь, А. Вєтохін, З. Воробйова, Р. Гладей, І. Добашина, Т. Косова, С. Лосєв, І. Лютий, Я. Міркін, Т. Нічосова, А. Нурпеїсова, І. Петренко, Б. Рубцов, Ю. Семерніна, О. Сисоєва, А. Федоренко, А. Якуніна. Проблемним аспектам вдосконалення, формування та використання фінансових ресурсів суб'єктом господарювання відводилось провідне місце в дослідженнях таких вітчизняних та зарубіжних економістів, як Дж. К. Ван Хорн, Є. Брігхем, Е. Нікхбахт, Т. Райс, А. М. Кінг, В. В. Бочаров, Л. Н. Павлова, І. А. Бланк, Г. Г. Бланк, Р. Б. Тян, Г. Г. Кірейцев, Л. О. Лігненко, А. М. Поддерьогін, М. С. Пушкар, О. О. Терещенко, О. В. Чаплигіна, С. А. Лоєвська та інших. Дослідження і публікації, що висвітлювали б визначення впливу фінансових інструментів на господарську діяльність суб'єктів господарювання практично відсутні, що і обумовило актуальність обраної теми роботи.

Метою роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів, розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі поставлені наступні **завдання:**

- дослідити економічну сутність фінансових інструментів та їх вплив на господарську діяльність підприємства;
- розглянути класифікацію фінансових інструментів;
- висвітлити методичні аспекти застосування основних фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства;
- надати загальну економічну характеристику господарської діяльності підприємства;
- здійснити оцінку фінансового стану ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»;
- праналізувати ефективність застосування фінансових інструментів в забезпеченні господарської діяльності підприємства;
- запропонувати заходи оптимізації використання фінансових інструментів позикового капіталу підприємства;
- здійснити прогнозування цільового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»;
- обгрунтувати дивідендну політику приватного акціонерного товариства.

Об’єктом дослідження є використання фінансових інструментів господарської діяльності підприємства в ринкових умовах.

Предметом дослідження методичні підходи, теоретичні та практичні аспекти ефективності використання фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в процесі дослідження використано різноманітні загальнонаукові та спеціальні методи, такі як: аналіз, синтез, порівняння, логічного узагальнення (при розкритті

сутності фінансових інструментів), системного підходу (при визначенні переваг та недоліків вплиу фінансових інструментів на господарську діяльність підприємства), а також окремі статистичні методи, коефіцієнтний аналіз тощо.

Інформаційною базою слугували законодавчі й нормативні акти України, які регулюють діяльність підприємств на фондовому ринку, національні і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців, підручники, навчальні посібники, монографії, матеріали фахових періодичних видань, фінансова звітність ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Практичне значення виконаної роботи полягає в тому, що матеріали теоретичного дослідження, результати проведеного аналізу ефективності застосування фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства, розроблені пропозиції щодо напрямів вдосконалення фінансової діяльності і забезпечення прибутковості можуть бути використані в практичній діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансових інструментів та їх вплив на господарську діяльність підприємства

Застосування фінансових інструментів в господарській діяльності підприємств дозволяє підвищити ділову активність шляхом прискорення обертання фінансових потоків та перерозподілу фінансових ресурсів. Для вітчизняних підприємств поняття фінансових інструментів є доволі новим і багато в чому невідомим, зокрема щодо порядку відображення таких операцій у фінансовій звітності.

Зазвичай економічні енциклопедії тлумачать «фінансовий інструмент» як будь-який контракт незалежно у якій формі укладений (усно, письмово, електронно тощо), результатом якого є поява відповідної статті в активах одного підприємства (сторони контракту) та статті в пасивах іншого підприємства (іншої сторони контракту). Розрізняють фінансові інструменти грошового ринку та ринку капіталів. Ще одним трактуванням фінансових інструментів є визначення їх як різновидів ринкового продукту, що носить ознаки фінансової природи, як то – цінні папери, грошові зобов’язання, валюта, ф’ючерси, опціони та ін.

Для визначення даного явища інколи застосовується кілька термінів або у їх поєднанні, зокрема Фельдман А.Б. [57] використовує два терміна та «фінансовий інструмент» та «фінансовий продукт». Терміном «фінансовий продукт» застосовує у значенні певної споживчої вартості, яка має суттєві ознаки і властивості фінансів та породжує попит і пропозицію учасників ринку як на товар для операцій купівлі-продажу. У свою чергу фінансові продукти

завдяки механізмам взаємодії учасників фінансових ринків в процесі операцій купівлі-продажу виступають в якості фінансових інструментів.

Вітчизняні дослідники Ходаківська В.П. та Данілов О.Д. трактують фінансові інструменти як різноманітні фінансові документи, які обертаються на фінансовому ринку та мають грошову вартість. Вони зазначають, що це саме ті інструменти за допомогою яких здійснюються операції на фінансовому ринку [63].

За визначенням Маслової О.С. та Опалова О.А. [35] фінансові інструменти є особливими товарами фінансового ринку. Вони мають фінансове походження, безпосередньо виступають об’єктом купівлі-продажу на відповідно різних сегментах фінансового ринку.

Також Фельдман А.Б. [57] акцентує увагу на тому, що фінансовий інструмент є результатом реалізації фінансового продукту в процесі комерційних взаємин учасників фінансових ринків при чому механізми їх взаємовідносин в свою чергу спричинюють суттєвий вплив щодо створення споживчої вартості (корисності).

Сучасні економічні літературні джерела мають досить великий спектр трактувань сутності фінансового інструмента, зокрема як:

- узаконеного сертифікату належного його власнику, що засвідчує фінансові вкладення (грошових коштів або майна) з метою отримання доходу виключно за рахунок господарської діяльності інших суб’єктів;
- будь-якого документу, пов’язаного з виникненням права на грошові кошти або інші цінності (фінансові, матеріальні, нематеріальні тощо), які не підлягають реалізації чи передачі іншому суб’єкту без наявності такого документа;
- фінансового зобов’язання (короткострокового та довгострокового інвестування) у всьому різноманітті їх форм і торговельних операцій різних сегментів фінансового ринку (грошових коштів, цінних паперів тощо);

– контракту, в результаті укладення якого відбуваються зміни в активах одного суб'єкта шляхом появи відповідної статті та аналогічного прояву змін в балансі іншого суб'єкта але в пасивах.

У законодавчих і нормативних актах України категорії «фінансовий інструмент» надано порівняно небагато уваги і це як правило облікові положення. Основним нормативним документом є положення з аналогічною назвою – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» (далі – П(С)БО 13), яке регламентує методологічні засади формування облікової політики щодо інформації про фінансові інструменти та її відображення у фінансовій звітності суб'єктів господарювання.

Норми цього стандарту є обов'язковими для застосування в бухгалтерському обліку всіх суб'єктів господарювання (крім бюджетних установ). Згідно даного положення фінансовий інструмент є контрактом, що одночасно зумовлює появу (збільшення) фінансового активу в одного суб'єкта господарювання та паралельного виникнення в іншого суб'єкта фінансового зобов'язання чи інструменту власного капіталу [48].

Однак, національні стандарти обліку в Україні і міжнародні, що застосовуються на міжнародному рівні мають певні розбіжності, це стосується також і сутності фінансових інструментів, їх класифікації та методів обліку.

На сьогодні державою визначено перелік суб'єктів, що мають складати фінансову звітність і за міжнародними стандартами. Практика застосування в обов'язковому порядку Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) притаманна транснаціональним компаніям та суб'єктам господарювання, які залучають іноземні інвестиції у своїй діяльності. Передумовою розробки і застосування міжнародних стандартів обліку являється поява, розвиток і активне поширення у XX ст. практики створення підрозділів однієї компанії у різних країнах, що несло за собою потребу інтерпретувати звітність підрозділів складену за різними національними стандартами у одну форму, зрозумілу всім іноземним інвесторам. Саме потреби уніфікації облікової інформації

транснаціональних компаній стали основною ідеєю МСФЗ, теоретичною основою яких є ідея англо-американської школи обліку щодо відображення, насамперед, економічного змісту фактів господарської діяльності і стану підприємства загалом. Це є ключовим підходом МСФЗ як у визначенні основних облікових категорій: активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, прибутку, так і щодо оцінки елементів звітності.

Традиційним ключовим підходом для вітчизняної практики як і ряду інших країн, що застосовують теоретичні основи континентально-європейської школи обліку є орієнтація на правовий зміст фактів, які безпосередньо відображає звітність, тобто критерієм визнання активу виступає обсяг юридичних прав на нього. У даному випадку право власності відіграє ключову роль хоч з альтернативного економічного погляду, основним критерієм мало б бути визнання активу за його можливу здатність приносити підприємству доходи (або скорочувати витрати), хоч це може бути в розріз із наявності права власності на нього.

До основних міжнародних стандартів, що регламентують облік та обіг фінансових інструментів, є МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання» та МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Згідно з §11 МСФЗ 32, фінансовий інструмент (financial instrument) є будь-яким договором, у результаті реалізації якого одночасно виникають: фінансове зобов'язання або пайовий інструмент в одного суб'єкта (сторони) і фінансовий актив – у іншого суб'єкта (сторони) і це стосується як саме договірних відносин так і того, що активи та зобов'язання мають бути саме фінансові. Таким чином, відносини договірного характеру та фінансова складова в розрахунках є ознаками розпізнання фінансового інструменту [37].

Класифікаційні ознаки, визнання та аспекти оцінки фінансових інструментів, розкриття облікової інформації про них у фінансовій звітності визначаються в МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» [37] і МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [38]. Аналогічне

трактування можна знайти і в національному П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [48].

У системі суспільного відтворювального процесу господарської діяльності підприємств фінансові інструменти виконують ряд функцій:

- є регулятором, який відображає дію закону вартості та зміни норми прибутку в різних галузях виробництва;
- забезпечують перелив капіталу з одних галузей в інші та мобілізацію капіталів інвесторів. Для розвинених промислових країнах в умовах ринкової економіки значна частина тимчасово-вільного капіталу вкладається саме в купівлю фінансових інструментів;
- здійснюють інформативну функцію шляхом відображення економічного стану. Такі ознаки як стабільне зниження біржових курсів певних цінних паперів або масове падіння всіх курсів є негативною ознакою погіршення економічної кон'юнктури економіки. Зворотні ж аспекти пов'язані з підвищенням або проста їх стабільність інформують про стабільний економічний стан економіки країни. Таким чином фінансові інструменти сприяють контрольованості економічних процесів у межах як макро-, так і мікросередовища;
- уособлюють в собі ланку сполучення з одного боку базису як всієї сукупності економічних відносин та суспільних взаємозв'язків, а з іншого боку надбудови у вигляді суспільних, політичних та державних інститутів.

Вплив окремого фінансового інструмента оцінюється шляхом зіставлення двох видів оцінки вартості: поточної ринкової ціни, тобто можливої ринкової ціни придбання фінансового інструменту та поточної внутрішньої вартості яка визначається методом капіталізації вартості [63].

Фінансовим інструментом, яким володіє кожен суб'єкт господарювання є грошові кошти. Сума грошових коштів підприємства, що знаходяться в касі та на поточних рахунках підприємства в установах банку, прямо пропорційно впливає на ряд фінансових показників. До них відносять: коефіцієнти

абсолютної, поточної та швидкої ліквідності, коефіцієнт мобільності, маневреності власних оборотних коштів, коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами та ін. Є і негативний аспект наявності занадто великого обсягу грошових коштів на підприємстві – це сприятиме їх інфляційному знеціненню та втрати можливих вигод як мінімум процентів внаслідок відмови від розміщення тимчасово-вільних ресурсів.

Саме тому актуальним для суб'єктів господарювання є визначення мінімального і/або оптимального розміру залишку грошових активів. Цей показник засвідчує рівень абсолютної платоспроможності, а отже окреслює можливості суб'єкта господарювання щодо забезпечення негайності розрахунків за невідкладними (до одного місяця) фінансовими зобов'язаннями і розраховується, виходячи із запланованих сум платіжного обороту та швидкості обороту грошових ресурсів, що склалася на підприємстві з урахуванням традиційних особливостей його діяльності. Як правило для оптимізації управління грошовими активами застосовують кількісні моделі Баумоля та Міллера-Орра та інші більш складні чи більше адаптовані до особливостей господарської діяльності підприємства. Так, Модель Баумоля застосовується в умовах, потреби підприємства повністю використовувати власні запаси грошових активів. Модель Міллера-Орра, є більш складною і здебільшого відповідає реаліям потреб підприємства визначаючи і гарантуючи необхідний щоденний мінімальний обсяг платежів власним коштом за поточними розрахунками та чітко розмежовує надлишки грошових ресурсів доступні для інвестування з метою отримання додаткових доходів та підвищення фінансових результатів господарської діяльності.

Як правило виявлені в господарській діяльності підприємства тимчасово-вільні грошові кошти доцільно інвестувати в різні фінансові інструменти. Найдоступнішим є банківський депозит. Депозитні вкладення коштів на рахунки банку збільшують його грошові потоки, а підприємство у свою чергу отримує додатковий дохід у вигляді відсотка. При виборі підприємством депозитного продукту особливу увагу варто надати порядку нарахування

відсотків. При застосуванні банком формули простих відсотків у випадку значних показників суми внеску і терміну розміщення це зумовить заниження суми процентного доходу вкладника, тобто знизить ефективність використання грошових активів і фінансових ресурсів підприємства в цілому.

За умови відсутності можливості розрахунку за необхідні підприємству товари, роботи, послуги, і бажання партнера продати йому їх можуть застосовувати комерційний кредит. Він надається у товарній формі у вигляді відстрочки платежу і проводить до виникненні дебіторської заборгованості у одного суб'єкта та кредиторської заборгованості у іншого суб'єкта господарювання. Комерційний кредит з одного боку прискорює реалізацію і збільшує обсяг проданих товарів та послуг, що супроводжується отриманням додаткового прибутку у вигляді позичкового відсотка підприємства-продавця, який включено в ціну проданих товарів. У підприємства-покупця завдяки застосуванню комерційного кредиту досягається тимчасова економія активів у вигляді грошей, також скорочується потреба в банківському кредиті [20].

Стосовно основних засобів у вигляді транспортних засобів, машин, устаткування може застосовуватись фінансовий лізінг. Фінансовий лізинг уособлює в собі саме договір лізингу, в результаті реалізації якого лізингоодержувач отримує в користування за плату від лізингодавця означений об'єкт лізингу для довгострокового використання з можливістю подальшого викупу. Якщо об'єктом лізингу стали вільні від використання підприємством-власником засоби така операція призводить до зменшення простоїв власних основних засобів та підвищує ефективність їхнього використання. А суб'єкт господарювання, що користується послугами лізингу зменшує одночасну потребу великої суми коштів на вартісне обладнання. Це є особливо важливим за умови потреби в обладнанні для разового використання або на невеликий термін. Крім того підприємство отримує можливість купівлі основних засобів в розстрочку.

Ефективність операцій і успішність господарської діяльності для лізингоодержувача досягається за умови дотримання таких нерівностей [20]:

1. Чиста поточна вартість лізінгового фінансування має бути більшою від вартості отримання банківського кредиту.

2. Чиста поточна вартість лізінгового фінансування має бути більшою від вартості придбання об’єкта.

Основним об’єктом інвестування та інструментом фінансовому ринку завдяки якому формуються акціонерні капітали як новостворюваних, так і діючих підприємств є акції. Саме емісія і продаж акцій уможливлює формування власного статутного і додаткового капіталу акціонерних товариств. Доходність таких операцій для інвесторів забезпечується дивідендами та підвищенням ринкової вартості акції як фінансового інструменту фондового ринку.

Як безстроковий фінансовий інструмент власності акції відрізняються від інших інструментів саме критеріями визначення дохідності. Оцінка акцій залежить від багатьох факторів. Одночасний вплив на оцінку акцій мають очікування інвесторів щодо майбутніх позитивних змін в господарській діяльності і у той же час дуже важливе значення має рівень поточного і прогнозованого фінансового стану емітента. Таким чином, ринкову вартість акцій емітента зумовлюють особливості основної господарської діяльності підприємства та перспективи його розвитку.

Враховуючи вплив акцій на ефективність господарської діяльності підприємства для оцінки можна застосувати такі моделі – використання упродовж досить тривалого невизначеного терміну, застосування упродовж заздалегідь визначеного періоду часу та ще три моделі за типом дивідендної політики щодо обраного методу нарахування дивідендів: зі стабільним рівнем дивідендів; з постійним приростом дивіденду та з різним рівнем дивідендів за окремими періодами. Мета інвестора не завжди полягає в отриманні високих або стабільних прибутків за акціями. Інвестування коштів у такі фінансові інструменти може бути пов’язане із очікуванням зміни сегменту (частки) ринку продукції на користь інвестора. У такому випадку метою інвестування коштів у певні фінансові інструменти власності виступає отримання контролю над

підприємством-емітентом, примусове чи добровільне злиття чи поглинання і безумовно захоплення частки ринку збуту.

Фінансовим інструментом товарного кредиту виступає вексель. Застосування векселів покупцями дає можливість відтермінувати розрахунки за отримані товари та гарантувати їх оплату. При застосуванні перевідного векселю можна перевести зобов'язання на покупця вже своїх товарів. А продавцям-векселеотримувачам і векселедержателям дозволяє збільшити обсяги реалізації товарів та надає можливість прискорити оборотність обігових коштів підприємства оскільки уможливлює застосування операцій обліку векселів та їх продажу. Ціна продажу векселя завжди менша від номіналу. В результаті операції купівлі-продажу векселя формується позитивний фінансовий результат як різниця між номіналом і вартістю на момент продажу яка виступає ціною придбання. Приймаючи рішення про придбання векселя орієнтуються на курс векселя як визначену суму за 100 грошових одиниць на даний момент часу та нормою прибутку, ставкою чи нормою відсотка за векселем. Ці показники відображають ціну векселя і його дохідність за рік.

Ще одним фінансовим інструментом позикового капіталу є облігація. Облігації є інструментом кредиту у фінансовій формі. Даний інструмент засвідчує зобов'язання емітента повернути інвестору (власнику облігації) суму її номінальної вартості у визначений умовами емісії облігацій термін та сплатити кошти за користування позиковими ресурсами за облігацією, якщо саме це визначають умови розміщення на фінансовому ринку. Саме умови дохідності вказані при емісії облігацій впливають на їх вартість. Для визначення вартості облігацій зважають на ряд моделей, що відображають особливості інструментів кожної емісії: періодичність виплати відсотків; виплата всієї суми відсотків при погашенні зобов'язання; продаж з дисконтом без виплати відсотків тощо. За умови емісії облігацій з фіксованими виплатами, дохідність таких фінансових інструментів коригується залежно від змін їх ринковій вартості. Як правило при збільшенні процентних ставок на фінансовому ринку ринкова вартість облігацій із фіксованим купоном

зменшується, що забезпечує вкладнику коштів вищій дохід у порівнянні із купонною ставкою. Протилежною буде ситуація при зниженні ринкових процентних ставок. У такому випадку вартість облігацій із фіксованою дохідністю зростає, а рівень доходу нижчий від купонного.

Прогнозування і забезпечення вигід підприємства у майбутньому є одним із основних завдань управління фінансами підприємства. Розширенню обсягів фінансування і успішності господарської діяльності підприємства сприяє укладення так званих «контрактів на майбутнє», що носять характер фінансових інструментів таких як ф'ючерси, форварди, опціони тощо. Такі фінансові інструменти відносять до похідних. Завдяки ним з одного боку підприємство-продавець знижує підприємницький ризик та заздалегідь формує свій ринок збуту забезпечуючи обов'язковість власної продукції, пропонуючи ціну, що покриває прямі витрати і забезпечує мінімальний прибуток, а з іншого боку надаючи підприємству кредитні ресурси для здійснення господарської діяльності. Підприємства-покупці також у даній ситуації мають вигоди отримуючи продукцію на значно кращих умовах враховуючи те, що на момент виконання умов контракту ціни значно зростають в порівнянні із зазначеними в договорі. Позитивний влив похідних фінансових інструментів на господарську діяльність суб'єкта господарювання фіксується у разі перевищення фінансового результату отриманого в результаті їх використання над витратами на оформлення. Ще одним методом оцінки доцільності укладання контрактів є порівняння запланованого прибутку підприємства з можливим фінансовим результатом який отримає підприємство унаслідок застосування похідних фінансових інструментів.

Загалом оцінити результати впливу використання фінансових інструментів на господарську діяльність підприємства можна за допомогою застосування методів ряду аналітичних підходів.

За першим підходом дослідження структури доходів і витрат дає можливість визначити відсоток впливу інвестиційної та фінансової діяльності на фінансові результати господарської діяльності підприємства оскільки саме

там зосереджено результативні показники операцій з фінансовими інструментами. Ступінь впливу пов’язана з величиною показника їх частки в доходах і витратах. Чим ця частка більша, тим вплив фінансових інструментів на фінансові результати діяльності підприємства буде більшим.

За другим підходом здійснюють визначення приблизної суму чистого прибутку, що формується в результаті застосування фінансових інструментів. З цією метою розраховують прибуток від операційної діяльності підприємства та коригують його на умовну величину податку на прибуток, тобто показник NOPAT (Net operating profit after tax - чистий операційний прибуток після сплати податків). Порівняння чистого прибутку із показником скоригованого операційного прибутку дає можливість визначити приблизну суму прибутку яка була сформована завдяки використанню фінансових інструментів. Тобто мова йде про суму перевищення чистого прибутку над NOPAT.

Точнішу оцінку ступеня впливу використання фінансових інструментів на результати господарської діяльності підприємства забезпечують аналізом розгорнутої інформації викладеної у трьох статтях фінансової звітності. Доходи і втрати від участі в капіталі за інвестиціями мають бути досліджені в розрізі цінних вкладень в асоційовані та дочірні підприємства і спільну діяльність, інші фінансові доходи і витрати в складі отриманих дивідендів та фінансової оренди активів, а інші доходи і витрати потребують оцінки показників реалізації фінансових інвестицій.

1.2. Класифікація фінансових інструментів

За обліковими бухгалтерськими Положеннями (стандартами) розрізняють чотири групи фінансових інструментів: фінансові активи і зобов’язання, інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти (рис. 1.1).

Таким чином фінансові інструменти в частині фінансових активів включають: грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти; дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу; фінансовий лізинг;

фінансові інвестиції, що утримуються до погашення; фінансові активи, призначені для перепродажу; інші фінансові активи. Спектр фінансових зобов'язань, призначених для перепродажу, та інших фінансових зобов'язань відносять до групи фінансових зобов'язань. Надзвичайно важливе значення з позиції формування капіталу мають інструменти власного капіталу: прості акції, частки та інші види власного капіталу. Група фінансових інструментів, що набувають поширення у теперішній час це група похідних фінансових інструментів яка включає: ф'ючерсні контракти, форвардні контракти та інші похідні фінансові інструменти.

Рис. 1.1. Класифікація фінансових інструментів за національними П(С)БО

Фінансові інструменти, що обертаються на різних, окремих сегментах фінансового ринку вирізняться достатньою різноманітністю і з метою систематизації потребують класифікації за рядом ознак (рис.1.2).

За різними окремими сегментами ринку вирізняють такі фінансові інструменти, що їх обслуговують [66]. Фінансові інструменти ринку:

– грошей та позикових капіталів – гроші, грошові сурогати, розрахункові документи, цінні папери;

– цінних паперів – усі різновиди цінних паперів, що обертаються на цьому ринку (види, особливості емісії й обігу визначається відповідними нормативно-правовими актами);

Рис. 1.2. Класифікація фінансових інструментів [35]

– валютного – іноземна валюта, розрахункові валютні документи, окремі види цінних паперів, що обслуговують цей ринок;

– страхового – страхові послуги (страхові продукти), розрахункові документи й окремі види цінних паперів, що обслуговують цей ринок;

– банківських металів (золото, срібло, платина) та дорогоцінного каміння – операції купівлі-продажу за видами таких активів з метою формування фінансових резервів і тезаврації, а також розрахункові документи й цінні папери, що обслуговують цей ринок;

– нерухомості – цінні папери та документи, що засвідчують право власності на той чи інший вид нерухомості.

Фінансові інструменти розрізняють також за критерієм пріоритетної значимості:

– основні (первинні) – як правило цінні папери, емітовані і розміщені суб'єктами фінансового ринку, що підтверджують прямі майнові права або відносини кредиту (акції, облігації, чеки, векселі і т. п.);

– похідні (вторинні) або деривативи – цінні папери, які підтверджують право або зобов'язання їх утримувача купити або продати первинні цінні папери, які обертаються, валюту, товари або нематеріальні активи на попередньо окреслених договором умовах у майбутньому. Як правило застосовуються при здійсненні спекулятивних операцій та хеджування (страхування цінового ризику).

Деривативи у свою чергу теж класифікуються залежно від складу первинних фінансових інструментів: фондові, валютні, страхові, товарні і т. п. До яких входять: опціони, свопи, ф'ючерсні і форвардні контракти.

За часовими обмеженнями (періодами) обігу фінансові інструменти бувають [35]:

– короткострокові (термін до одного року);

– довгострокові (термін більше одного року).

За гарантованістю рівня дохідності виокремлюють:

– фінансові інструменти з фіксованим доходом – інструменти з гарантованим рівнем дохідності незалежним від кон'юнктурних коливань ринку щодо ставки позикового відсотка;

– фінансові інструменти з невизначеним доходом – інструменти, рівень дохідності яких залежить від фінансового стану емітента (прості акції, інвестиційні сертифікати) або від змін кон'юнктури фінансового ринку (боргові фінансові інструменти із плаваючою відсотковою ставкою (залежної від визначеної облікової ставки, курсу певної іноземної валюти і т. п.)).

За характером фінансових зобов'язань фінансові інструменти класифікуються як:

– інструменти без наступних фінансових зобов'язань (є предметом операції такі як валютні цінності, золото тощо, переміщуючись до покупця не несуть додаткових фінансових зобов'язань з боку продавця);

– боргові фінансові інструменти (облігації, векселі, чеки тощо) зобов'язують боржника погасити у визначений час номінальну вартість і виплатити додаткові кошти у формі плати за користування кредитними ресурсами (якщо така винагорода не входить до номіналу цього фінансового інструмента);

– дольові фінансові інструменти встановлюють право їх власника на частку (пай) у статутному капіталі їх емітента і на отримання дивідендного чи відсоткового доходу за придбаними акціями, інвестиційними сертифікатами тощо.

За рівнем ризику фінансові інструменти розрізняються на:

– без ризикові – короткострокові зобов'язання та активи придбані на короткий термін: державні цінні папери та депозитні сертифікати найнадійніших банків, «тверда» іноземна валюта, банківські метали та цінне каміння;

– з низьким рівнем ризику – короткострокові боргові зобов'язання ринку грошей гарантованих стійким фінансовим станом і надійною репутацією позичальника;

– з помірним рівнем ризику – інструменти, що мають приблизно середньо ринковий рівень ризику;

– з високим рівнем ризику – інструменти із суттєвим перевищенням середньо ринкових ризиків;

– з дуже високим рівнем ризику – «спекулятивні» інструменти (акції «венчурних» (ризикових) підприємств; високо відсоткові облігації, емітовані підприємством з ознаками кризового стану; опціонні та ф'ючерсні контракти тощо).

Зазначимо, що розглядаючи класифікацію фінансових інструментів ми зосередили увагу лише на суттєвих ознаках загального характеру. Кожній із визначених груп також притаманні й специфічні ознаки окреслені умовами емісії, обігу і погашення.

Кваліфікація елементів обліку як фінансових інструментів здійснюється стандартами бухгалтерського обліку. За міжнародними підходами це забезпечується МСФЗ 32 та МСФЗ 39, причому саме згідно першому з них фінансові інструменти поділяються на три класи [37, 38]:

– фінансові активи (financial assets);

– фінансові зобов'язання (financial liabilities);

– пайові інструменти (equity instruments) або інструменти власного капіталу.

Згідно із національним П(С)БО 13 фінансові інструменти розрізняються за видами залежно від умов визначених контрактом, їх класифікація наведена на рис.1.3 [48].

Особливістю національної системи відображення облікової інформації згідно П(С)БО 13 є те, що похідні фінансові інструменти входять до складу фінансових активів підприємства. Таким чином забезпечуючи поділ фінансових інструментів на такі групи [48]:

– фінансові активи;

– фінансові зобов'язання;

– інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти.

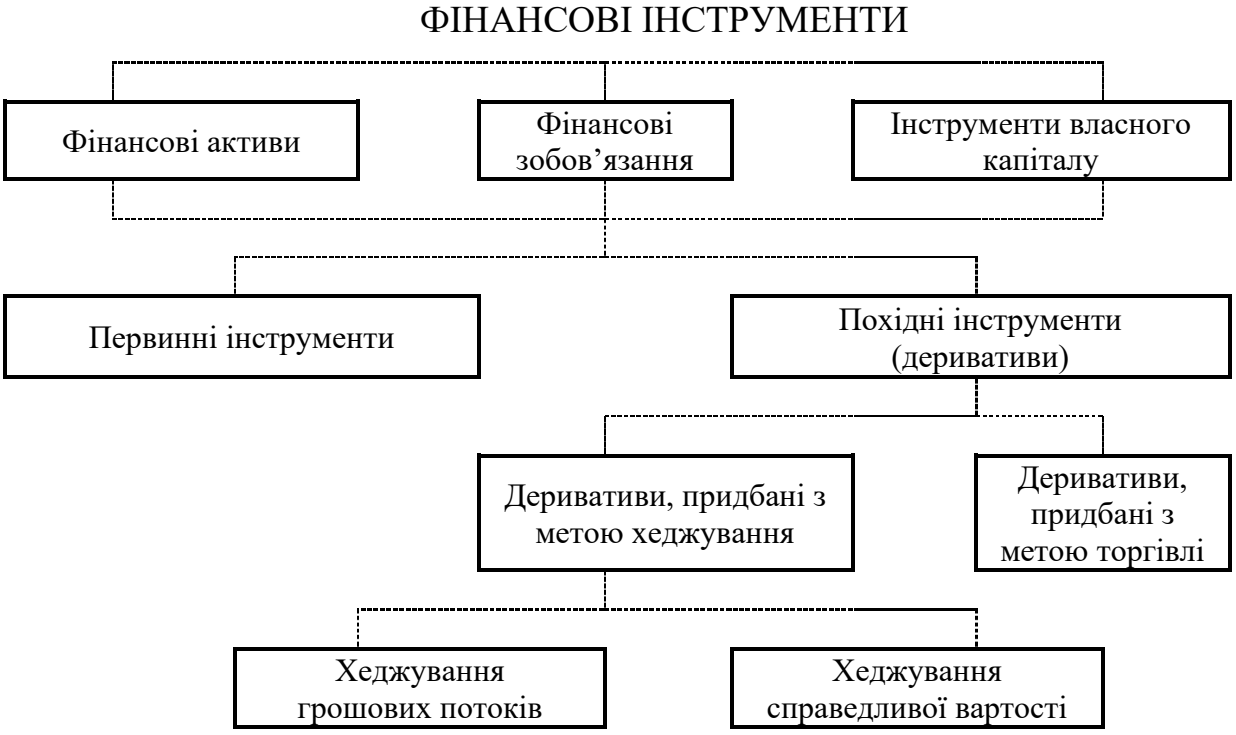

Рис. 1.3. Класифікація фінансових інструментів

Параграф 11 МСФЗ 32 визначає склад фінансових активів у такій систематизації [37].:

а) грошові активи (кошти);

б) інструменти власного капіталу (пайові інструменти) інших компаній, що утримуються на балансі підприємства (акції та угоди про участь у капіталі інших підприємств відображаються в обліку на балансі інвестора як фінансові активи, а на балансі емітента як інструменти власного капіталу);

в) контракти, що дають право на:

– отримання грошових чи інших фінансових активів від іншої компанії;

– обмін фінансових активів чи зобов'язань з іншим суб'єктом господарювання на потенційно вигідних для нього умовах.

г) контракт, що виконується наданням іншій стороні власних пайових інструментів та при цьому являється:

– непохідним фінансовим інструментом, який може супроводжуватись зобов'язанням отримати змінну кількість інструментів власного капіталу (зобов'язання емітента викуповувати власні привілейовані акції на першу

вимогу їх утримувачів тощо) при цьому фінансовим активом може бути дебіторська заборгованість, що утворюється при перерахуванні грошей на рахунки акціонерів, а передачі акцій ще не було, але вже викуплені акції фінансовими активами не являються;

– похідним фінансовим інструментом, з будь-якими особливостями розрахунків за операціями крім прямого гроші або інші фінансові активи у фіксованій сумі на фіксовану кількість інструментів власного капіталу. Такий похідний інструмент являється фінансовим активом тільки в утримувача, але не в емітента. На балансі підприємства-емітента зазначаються лише фінансові інструменти (акції облігації), від яких ті є похідними, а ф'ючерси та опціони не мають номіналу.

До складу фінансових активів включають: грошові активи без окреслених обмежень використання, еквіваленти грошових коштів; частина дебіторської заборгованості, а саме та, що не призначена для перепродажу; фінансові інвестиції які утримуються до погашення; фінансові активи куплені з метою перепродажу та інші фінансові активи. За нормативами П(С)БО 13 фінансовими активами, призначеними для перепродажу визнаються фінансові активи, куплені з метою продажу в майбутньому для отримання зиску від короткотермінових змін їхньої ціни та/або винагороди посередника [48].

Фінансовим активом визнається також дебіторська заборгованість, що утворилась шляхом надання іншому суб'єкту позики, та яка очікується у формі, що відносить актив до фінансових активів. Тобто, дебіторська заборгованість, в процесі погашення якої суб'єкт господарювання отримає грошові активи, цінні папери тощо, є фінансовим активом, а та, що формується в процесі бартерних операцій (аванси, попередня оплата) – ні.

Як фінансовий, актив визнається лише за умови укладання суб'єктом господарювання угоди щодо такого інструменту. При цьому цей суб'єкт має виступати однією із сторін контракту, а от письмова форма ні договору ні самому інструменту непотрібні.

Загалом фінансові зобов'язання об'єднують фінансові зобов'язання, призначені для перепродажу, та всі інші фінансові зобов'язання. За нормативними положеннями П(С)БО 13, фінансове зобов'язання є контрактним зобов'язанням або передати грошові кошти чи інший фінансовий актив підприємству-партнеру по здійснюваній операції, або ж обмінятися фінансовими інструментами з іншим суб'єктом господарювання на потенційно невигідних умовах. Фінансове зобов'язання, призначене для перепродажу створюється внаслідок емісії фінансового інструменту з метою подальшого продажу з метою отримання вигоди від короткотермінових коливань його ціни та/або винагороди посередника [48].

До фінансових інструментів власного капіталу включають прості акції, частки та інші види власного капіталу. Похідним фінансовим інструментом є інструмент, що потребує розрахунків за ним у майбутньому; вартість якого змінюється внаслідок коливань відсоткової ставки, курсу цінних паперів, валютного курсу, індексу цін, кредитного рейтингу (індексу) або інших перемінних, що є базисними та, що не потребує початкових інвестицій. Похідні фінансові інструменти об'єднують ф'ючерсні, форвардні контракти та інші похідні фінансові інструменти.

Первинною обліковою вартістю фінансових інструментів обов'язково визнається фактична собівартість операції щодо них, що складається із [41]:

- справедливої вартості активів, зобов'язань чи інструментів власного капіталу, переданих чи отриманих за обміном на відповідний фінансовий інструмент;
- витрат, що безпосередньо пов'язані з купівлею чи продажем фінансового інструмента (комісійні та обов'язкові збори і платежі при передачі цінних паперів тощо).

Після першого визнання, при постановці на облік, всі фінансові активи повинні переоцінюватися за їх справедливою вартістю, крім активів нижченаведених категорій, що оцінюються за амортизованою собівартістю. До них відносять: дебіторську заборгованість, яка не призначена для перепродажу

(амортизована собівартість зменшена в обсязі резерву сумнівних боргів); фінансові інвестиції, які утримуються суб'єктом господарювання до їх погашення; фінансові активи, справедливу вартість яких неможливо достовірно визначити.

Дебіторською заборгованістю, не призначеною для перепродажу являється дебіторська заборгованість, яка утворюється внаслідок передачі грошей, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не являється фінансовим активом, призначеним для перепродажу.

Фінансовим зобов'язанням, призначеним для перепродажу є фінансове зобов'язання, яке утворюється у випадку емісії фінансового інструмента з метою подальшої реалізації з метою зиску від короткотермінових коливань його ціни та/або винагороди посередника.

Похідні фінансові інструменти у тому числі фінансові зобов'язання, призначені для продажу, періодично переоцінюються до справедливої вартості, крім зобов'язання за похідним фінансовим інструментом, що має бути погашене у наслідок передачі пов'язаного з ним інструмента власного капіталу.

Зобов'язання за похідним фінансовим інструментом, що має погашатися унаслідок передачі пов'язаного з ним інструмента власного капіталу (пайового інструменту), справедливу вартість якого на кожну наступну після визнання термінову дату балансу не можна достовірно визначити, оцінюється за собівартістю.

Позитивні і негативні коливання зміни балансової вартості фінансових інструментів, що не являються об'єктом хеджування оцінюються за справедливою вартістю.

1.3. Методичні аспекти застосування основних фінансових інструментів в господарській діяльності підприємства

Фінансові інструменти безумовно є специфічними не речовими активами, що уособлюють в собі законні вимоги власників даних активів на обов'язкове

отримання певного зиску, як правило, грошового доходу в майбутньому. За допомогою фінансових інструментів відбувається спрямування (перерозподіл) фінансових ресурсів від тих суб'єктів, хто має їх надлишок, себто від інвесторів, до тих суб'єктів, хто потребує додаткових ресурсів у вигляді інвестицій. Цінові показники фінансових активів окреслюються кон'юнктурою ринку, який засвідчує зрівноваження попиту й пропозиції на цей актив.

Фінансові інструменти загалом поділяються на дві групи – основні та похідні фінансові інструменти, які наведено на рис.1.4.

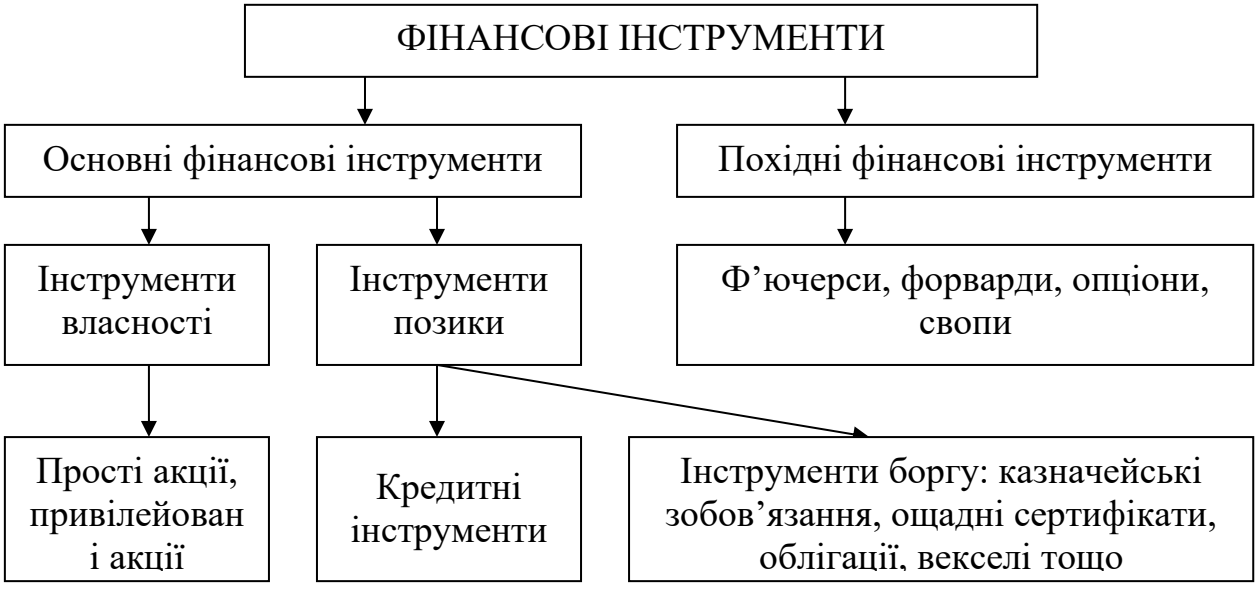

Рис.1.4. Основні категорії фінансових інструментів

Група основних фінансових інструментів включає дві категорії фінансових інструментів, що суттєво різняться за ознаками надійності та щодо отримання доходу – пайові або інструменти власності (акції) та інструменти позики або кредитні (кредити, облігації, векселі, казначейські зобов'язання).

Пайові інструментами або інструментами власності як правило безстрокові інструменти, що засвідчують пайову участь інвестора (вкладника) в статутному капіталі емітента, а отже характеризують відносини спів власності між одним інвестором та іншими учасниками статутного капіталу суб'єкта господарювання (акціонерного статутного капіталу акціонерного товариства); дають законне право їх власнику на отримання доходу (дивідендів) на

вкладений у господарську діяльність підприємства капітал, право на частку майна підприємства при його ліквідації тощо (прості та привілейовані акції).

Як уже зазначалося фінансові інструменти є одним із ефективних джерел мобілізації капіталу в ті галузі економіки, що мають у ньому потребу.

Розглянемо методичні аспекти використання основних фінансових інструментів (акцій, облігацій та векселів) найпоширеніших в практичній господарській діяльності підприємств..

Застосування акцій та облігацій суб'єктом господарювання можливе з метою формування джерел залучення коштів шляхом емісії і продажу та як засіб формування додаткового доходу і підвищення обсягу прибутку (купівля акцій та облігацій інших підприємств). Ринковий обіг акцій і облігацій сприяє змінам їх вартості з часом урахуванням норми прибутку на вкладення на грошовому ринку, в якості якої зазвичай приймають норму позичкового відсотку [3].

Акція як цінний папір надає правові можливості його власникові отримувати частину прибутку як плату за користування капіталом переданим власником в користування в процесі господарської діяльності акціонерного товариства у вигляді дивідендів. В порівнянні з кредитом, випуском векселів та облігацій капітал сформований завдяки акціям є інструментом не боргового, а часткового фінансування.

Застосування акцій як фінансового інструменту суттєві. По-перше їх емісія являється не борговим джерелом фінансування і капітал, сформований завдяки ним не треба повертати. Щодо податкових аспектів даних операцій, оскільки у емітента не виникає фінансового результату у вигляді прибутку чи збитку в процесі фактичного отримання коштів чи іншого майна (майнових прав) в якості оплати за продані ним акції (частки, паї), то й податок на прибуток не сплачується. До недоліків акцій як фінансових інструментів і форми залучення інвестиційного капіталу можна віднести дороговизну, надзвичайну складність і тривалість процесу підготовки і проведення операцій щодо випуску акцій. Після емісії і розміщення суб'єкт господарювання має

фінансувати витрати на підтримку капіталізації та позитивного іміджу емітента в інвестиційному співтоваристві.

Оцінка звичайних акцій багатоскладніша в порівнянні з привілейованими ями чи облігаціями тому, що інвестор невпевнений і має ситуацію невизначеності щодо розміру доходу, термінів його виплати і норми прибутку.

Суттєвими причинами обов'язкової потреби в оцінці акцій є наступні у таких випадках за умови:

– внесення змін і доповнень у статутний капітал АТ;

– реорганізації або ліквідації АТ;

– переуступки боргових зобов'язань;

– внесення акцій у статутний капітал іншої юридичної особи;

– застави;

– реалізації умов контрактів купівлі-продажу акцій;

– проведення торгів (тендерів) щодо викупу пакетів акцій, які належать державним або муніципальним органам влади і самоврядування;

– передачі акцій у довірче управління;

– викупу державою в акціонерів належних їм акцій [18].

Визначають такі різні види вартості акцій:

1) номінальна – визначається діленням суми статутного капіталу на кількість випущених акцій;

2) емісійна – являється вартістю первинного розміщення акцій, може суттєво відрізнятися від зазначеної номінальної як у бік перевищення так і зменшення;

3) балансова – визначається на підставі даних облікової інформації і широко застосовується при дослідженні результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта й оцінці акцій;

4) ліквідаційна – вартісний показник активів суб'єкта господарювання в розрахунку на одну акцію, яка залишиться за умови потреби реалізації частини активів з метою подальшого погашення завдяки цьому боргових зобов'язань і виплат по привілейованих акціях;

5) ринкова – ціна продажу акцій на фондовому ринку, яка регулюється співвідношенням попиту та пропозиції даного ринку, розміром дивідендів на акцію, біржовою кон'юнктурою та загальним станом ринку цінних паперів.

Спектр методів, що застосовуються для обґрунтованої оцінки ринкової вартості акцій ґрунтується на базі трьох принципових підходів:

– доходний;

– порівняльний;

– затратний.

Дохідний підхід оцінки ринкової вартості акцій базується на тому, що інвестор, приймаючи рішення про придбання фінансового інструменту сьогодні передбачає і очікує отримання певного доходу в майбутньому при чому як у вигляді дивідендів, так і у формі позитивного фінансового результату від наступної операції продажу в надії на зростання майбутнього курсу та його перевищення ціни покупки акції.

У різноманітті напрямків інвестування можна обрати певну мінімальну норму доходності 1 гривні вкладеного капіталу, яка буде досягнута при майже нульових рівнях ризику. Для визначення і обрання такої норми доходності, як правило, орієнтуються на рівень банківського відсотку по кредитах чи депозитах.

Отже, при бажанні інвестора на деякий час купити акцію, що підлягатиме продажу, дійсна вартість даного фінансового інструмента визначається по формулі [18]:

$$S_o = \frac{D_1}{1+R} + \frac{D_2}{(1+R)^2} + ... + \frac{D_n}{(1+R)^n} + \frac{S_n}{(1+R)^n}, \qquad (1.1)$$

де, D_1, D_2, D_n – розмір дивідендів за перший, другий, n – й рік (період);

N – кількість років володіння акцією (або періодів регулярних виплат дивідендів);

S_n – майбутня ціна акції по закінченні n– го (періоду);

R– ставка (норма) доходу на вкладений капітал.

У випадку придбання інвестором акції на тривалий період інвестування капіталу та відмови від її продажу у короткотерміновому періоді, при досить великому значені n дана формула змінює вигляд:

$$S_o = \frac{D}{R} \tag{1.2}$$

Попередню формулу 1.2 використовують також і в модифікованому вигляді, якщо показником в чисельнику оберають не дивіденд, а чистий прибуток суб'єкта господарювання в розрахунку на 1 акцію. Вартість акції визначена за допомогою показника обсягу чистого прибутку, у деякій мірі буде завищеною, оскільки враховує як поточний, так і потенційний дивіденд, що може бути визначеним акціонерним товариством до розподілу.

Із врахування вищевикладеного формула для визначення дійсної вартості акції набуде такого вигляду:

$$S_o = \frac{П_r}{R} \tag{1.3}$$

де, Пr – чистий прибуток суб'єкта господарювання на 1акцію.

За умови передбачення інвестора щодо зростання дивідендів в майбутньому, формула для розрахунку дійсної вартості акції набуде наступного вигляду:

$$S_o = \frac{D(1+P)}{R-p} \tag{1.4}$$

де, Р – приріст дивіденду за рік.

Випуск і розміщення корпоративних облігацій здійснюють акціонерні товариства. Метою емісії облігацій зазвичай є залучення додаткових інвестиційних коштів без загрози втручання власників ресурсів в управління господарською діяльністю суб'єкта-позичальника.

Враховуючи, що облігації є борговим фінансовим інструментом суб'єкту господарювання необхідно розглядати мобілізовані на фондовому ринку ресурси в наслідок таких операцій як доповнення до позикових коштів,

одержуваних у вигляді банківських кредитів. Економіки країн з розвиненим фондовим ринком нажаль теж не дають можливість у повному обсязі покрити потребу підприємств в позикових коштах через випуск корпоративних облігацій. Облігаційна позика за економічною сутністю і метою застосування схожа із банківською позичкою, тому правовими нормами регулювання можливість емісії облігацій надається лише таким підприємствам, які відповідають вимогам кредитоспроможності.

Застосування облігаційної позики має певні переваги. По-перше, облігації являються високоліквідними стабільними фінансовими інструментами, які гарантують стійкий дохід, визначений з фіксованими емісійними умовами облігаційної позики. По-друге, мають високу привабливість з позиції досить низької ставки оподаткування. По-третє, підприємство може емітувати їх в обсязі статутного капіталу за умови повної оплати випущених акцій. По-четверте, такі фінансові інструменти привабливі для всього загалу населення, оскільки є доступними, надійними і звичними. І по-п’яте, залучаючи завдяки розміщенню облігацій фінансові ресурси підприємство кредитується інвесторами на заздалегідь визначених умовах із обов’язковою виплатою відсотків та погашення облігацій, ще й до того ж його власники мають першочергове право придбання фінансових інструментів нової емісії [41].

Переваги й недоліки застосування облігацій в господарській діяльності підприємства наведено на рис.1.1.

Таблиця 1.1

Оцінка фінансових можливостей облігацій

Емітент	**Інвестор**
Переваги	
Залучення позикових коштів Гнучкість термінів та умов погашення позики Сприятлива можливість розміщення Досить висока ліквідність Можливість регулювання виплати відсотків Невисокі ставки оподаткування Невеликі витрати на випуск	Отримання фіксованого доходу у визначений термін Гарантований викуп (погашення) Можливість перепродажу Достатня ступінь безпеки, надійності і збереження вкладень Стабільне отримання прибутку Первісне отримання відсотків у порівнянні зі звичайними акціями Обов’язкове стягнення боргу

Продовження табл. 1.1

Недоліки	
Постійна виплата частини позики, відсотків	Вилучення фінансових ресурсів з готівкового обігу
Необхідність оплати дострокового відкликання	Знецінення грошей через інфляцію
Ризик забезпечення позики активами	Втрати частини доходу у разі дострокового викупу
Встановлення фіксованої ціни викупу	Труднощі прогнозування достатності доходу за облігаціями у порівнянні з іншими вкладеннями капіталу
Строго фіксовані строки погашення	Обмеження прав облігаціонера умовами позики
Можливість втрат у разі дострокового відкликання	
Збільшення питомої ваги позикових коштів у структурі капіталу	

Емітент облігацій як будь який позичальник повинен сплачувати кошти (купони, проценти) за користування кредитними ресурсами і своєчасно погашати облігації. За відхилення від декларованих при емісії боргових інструментів умов суб'єкт господарювання може бути оголошеним неплатоспроможним. Крім того доходність виплати по борговим інструментам здійснюється раніше ніж за інструментами власності і виплачується за рахунок витрат підприємства тим самим зменшуючи суму прибутку до оподаткування на відміну від виплати дивідендів яка відбувається після сплати податку на прибуток і джерелом сплати є чистий прибуток. Погашення облігацій як основної боргової суми може відбуватись одноразово, частинами або достроково. Вартісні показники і обмежуючі терміни щодо дострокового погашення визначають ся при формуванні умов емісії. Виплати можуть бути як у грошовій формі так і певним майном підприємства. З метою уникнення ризику неплатежів по облігаціям емітент може створювати резерв виплати як правило щомісячними відрахуваннями до формування необхідного на певну дату обсягу фінансових ресурсів. З одного боку це виступає гарантією для кредитора, а з іншого боку дещо обтяжливо для позичальника оскільки резервування певної частини ресурсів передбачає їх вилучення з основної діяльності суб'єкта господарювання.

Безумовно визначені умови емісії облігацій, як то можливість дострокового погашення чи за видом дохідності (купонні, процентні, з

нульовим купоном) моделюють формули за якими розраховують внутрішню вартість і норму прибутку.

Облігації з нульовим купоном, тобто дисконтні генерують дохід саме різницею між номіналом та ринковим курсом (дисконтним, нижчим номіналу) який виплачується одноразово в момент погашення боргового фінансового інструмента і визначається за формулою [41]:

$$V(t) = \frac{N}{(1+d)^n} \tag{1.5}$$

де, N – номінальна сума облігації, яка виплачується за її погашення;

n – тривалість періоду до погашення облігації (роки).

Купонні облігації можуть бути як з фіксованою ставкою доходу так із плаваючою, реалізуються як за номіналом так із дисконтом або премією залежно від їх привабливості та кон'юнктурних коливань фінансового ринку.

Дохід інвестора за облігаційними борговими інструментами з фіксованою купонною ставкою формується з ануїтетних (рівномірних за періодами) виплат та можливих капітальних прирощень ринкового характеру і визначається за наступною моделлю:

$$V(t) = \sum_{i=1}^{n} \frac{k \cdot N}{(1+d)^i} + \frac{N}{(1+d)^n}, \tag{1.6}$$

де, k – купонна ставка облігації.

За умови відсутності фіксування доходів умовами емісії облігацій (грошовий потік у кожному часовому періоді може бути змінним), вони набувають характеру облігаційних боргових фінансових інструментів з плаваючою купонною ставкою, внутрішня вартість яких розраховується за наступною моделлю:

$$V(t) = \sum_{i=1}^{n} \frac{CF_i}{(1+d)^i} + \frac{N}{(1+d)^n} \tag{1.7}$$

де, CF_i – грошові потоки, що їх генерує облігація в i-му періоді.

З метою оптимізації управлінських рішень в процесі фінансового інвестування, як правило, застосовують показники аналізу дюрації як оцінку періоду окупності фінансового інструменту. Саме порівняння аналітичних показників дюрації кількох фінансових інструментів дає можливість базуючись на показниках окупності капітальних вкладень прийняти оптимальне рішення щодо інвестування капіталу та обрати відповідні фінансові інструменти фондового ринку.

Дюрація як показник середньозваженого терміну погашення являється мірою теперішньої вартості окремого фінансового інструменту або портфеля таких інструментів фондового ринку. За допомогою дюрації визначається середня тривалість періоду, упродовж якого всі генеровані фінансовим інструментом потоки доходів надходять до інвестора. Тобто, дюрація (*D)* окреслює термін окупності інвестованих коштів у фінансовий інструмент аналогічно окупності реальних інвестицій, розраховується за відповідною формулою відношенням теперішньої вартості суми всіх можливих вхідних потоків коштів доходів зважених за часом надходження, до ринкової ціни фінансового інструменту (роки):

$$D = \frac{\sum_{i=1}^{n} \frac{CF_i \, i}{(1+d)^{\,i}} + \frac{N \, n}{(1+d)^{\,n}}}{P}, \qquad (1.8)$$

де, CF_i – очікувані потоки відсоткових доходів в*i*-й період ($i = \overline{1,n}$);

i – періоди проведення виплат;

n – загальна кількість періодів;

d – ставка дисконтування;

N – номінальна сума боргу (або ціна продажу);

P – дисконтована ціна цінного паперу.

Процедура аналізу дюрації фінансового інструменту пердбачає послідовне визначення грошового потоку, коефіцієнту дисконтування, чистої теперішньої вартості та її зважене значення і на сам кінець здійснюють розрахунок величини показника дюрації шляхом ділення зваженої теперішньої

вартості на ринкову вартість фінансового інструменту. Для фінансових інструментів, що генкрують одноразовий в момент погашення грошовий потік дюрація дорівнює його періоду обігу, а для інструментів, що передбачають кількаразові виплати дюрація, як правило, матиме коротший термін у порівнянні з періодом обігу [67].

Застосування веселів у господарській діяльності дає можливість підприємству отримувати доходи від користування фінансовими ресурсами, які іще не надійшли в погашення векселя. Ефективність застосування такого фінансового інструменту зумовлюється вищою дохідністю самих операцій з векселем в порівнянні із сумою відсотків по ньому. Що ж до можливих доходів за векселем, то ними виступають суми відсотків або дисконтування векселя. Для розрахунку суми дисконту векселя використовують наступну формулу:

$$D = \frac{S * i * t}{100 * n} \qquad (1.9)$$

де, D – сума дисконту;

i – процентна ставка;

S – номінальна сума векселя;

t – строк у днях від дня врахування.

Підприємства, в господарській діяльності яких широко застосовують вексельну форму розрахунків мають можливість залучати дисконтні банківські кредити зі стягненням процентів установою банку в момент надання позики а облікове відображення зарахування відсотків на доходний рахунок банку відбувається в момент погашення векселя. Банківські установи зацікавлені переважно у короткострокових вексельних фінансових інструментах терміном до 90 днів, завдяки цьому зменшуючи власні ризики пов’язані із змінами платоспроможності суб’єкта-емітента і загалом кон’юнктурних тенденцій фінансового ринку.

За умови формування застави у вигляді наявного у підприємства отриманого векселя як виду майна у забезпечення банківського кредиту на відміну від облікового кредиту позичальник не передає установі банку права

векселедержателя, а лише використовує даний фінансовий інструмент як заставу. Тобто, аналогічно будь якому іншому майну право власності на вексель перейде установі банку лише за умови непогашення кредиту під заставу векселів, тоді він набуде прав векселедержателя.

Ефективність фінансових інвестицій в окремі інструменти фінансового ринку оцінюється аналогічно реальному інвестуванню і базується на порівнянні обсягу інвестиційних витрат (вихідних витратних потоків) і суми вхідного (дохідного) грошового потоку по них [70]. Отже, оцінка ефективності фінансових інструментів в процесі інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання як інструментів фінансового інвестування зводиться до аналізу показників за двома критеріями – його реальна вартість та спроможність забезпечити бажану норму інвестиційного прибутку. Відмінності фінансових інструментів за особливостями форм дохідності визначеними умовами емісії безпосередньо впливають на формування зворотного (дохідного) грошового потоку спричиняючи потребу в певних змінах моделей, що застосовуються для оцінки їх реальної вартості. Наводимо загальну модель оцінки реальної ринкової вартості фінансового інструменту:

$$В_{Фі} = \sum^{n}_{t=1} ЗГП_t / (1 + НП), \qquad (1.10)$$

де, $В_{Фі}$ – реальна ринкова вартість фінансового інструменту інвестування;

ЗГП – зворотній грошовий потік, що очікується за період використання фінансового інструменту;

НП – норма прибутку фінансового інструменту (десятковий дріб), що очікується суб'єктом-інвестором визначається ним самостійно з урахуванням ризику;

N – кількість періодів формування зворотних потоків від інвестиції [39].

Широке застосування в практичній діяльності вітчизняних підприємств фінансових інструментів, що сприяло б полегшенню мобілізації необхідних для господарської діяльності фінансових ресурсів та розміщенню тимчасово

вільних коштів з метою підвищення ефективності їх використання унеможливлюється рядом проблемних аспектів. З одного боку негативний вплив має недосконале законодавчо-нормативне регламентування та регулювання процесів емісії, розміщення, обігу на фінансовому ринку у продовж визначеного умовами емісії терміну до настання дати погашення фінансових інструментів. З іншого боку недостатній обсяг тимчасово вільних, генерованих економікою країни фінансових ресурсів та досить вузьке коло достатньо капіталізованих інвестиційних інвесторів [59].

Висновки до розділу 1

Дослідження економічної сутності фінансових інструментів та їх впливу на господарську діяльність підприємства дало можливість зазначити, що вони являються фінансовими документами-контрактами, емісія і обіг яких зумовлює зростання обсягів фінансових ресурсів та отримання позитивних фінансових результатів від інвестування у фінансові активи.

Отже, загальну оцінку ефективності використання фінансових інструментів у господарській діяльності підприємства можна здійснити шляхом визначення фінансового результату від інвестиційної та фінансової діяльностей, порівняння показника чистого прибутку з NOPAT, а також дослідженню окремих статей фінансової звітності та узагальнення підсумкової інформації.

Для оптимізації використання активів у грошовій формі як фінансових інструментів підприємства необхідно по-перше забезпечувати їх постійний рух, по-друге залишки грошей в касі та на поточних рахунках мінімізувати до сум потреб щоденних платежів з метою забезпечення платоспроможності, по-третє надлишкові суми повинні своєчасно розміщуватись в інші фінансові інструменти, що здатні приносити додаткові доходи суб’єкту господарювання. Крім того, необхідно обов’язково контролювати вплив фінансових інструментів у всіх формах на ефективність господарської діяльності підприємства, оскільки, успішне їх використання дозволяє прискорити швидкість руху фінансових

ресурсів, а, отже й підвищити ділову активність підприємства, а також отримати додаткове джерело доходів, що позитивно вплине на формування прибутку.

Розгляд існуючих теоретичних підходів до класифікації фінансових інструментів виявив різнобічний характер використовуваних принципових положень щодо вибору застосовуваних з цією метою ознак. Таким чином до основних групових об'єднань застосовується ряд основних ознак: за обліковим аспектом згідно національних і міжнародних стандартів; залежно від видів фінансових ринків які обслуговують; залежно від пріоритетної значимості та за характером фінансових зобов'язань.

Розглянувши різні методичні підходи використання суб'єктами господарювання в процесі діяльності фінансових інструментів виявлено, що найпоширенішими в практичній діяльності вітчизняних підприємств є акції, облігації та векселі. Показниками, що засвідчують ефективність застосування фінансових інструментів в практичній діяльності підприємств є показники їх реальної вартості і спроможності забезпечити бажану очікувану норму інвестиційного прибутку.

Враховуючи доволі широкий спектр фінансових інструментів, точної оцінки їх впливу на господарську діяльність підприємства можна досягти шляхом аналізу прибутковості кожного фінансового інструмента окремо та об'єднання індивідуальної інформації з метою узагальненої оцінки впливовості фінансових інструментів на фінансові результати діяльності підприємства в цілому.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»

2.1. Загальна економічна характеристика господарської діяльності підприємства

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» вже кілька десятків років успішно працює на українському і зарубіжних ринках, спеціалізуючись на виробництві продукції з незбираного молока: твердих і плавлених сирів, сирних продуктів, цільномолочної продукції, масла і спредів.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» була заснована в 1944 році. За ці роки маслосирбаза пройшла ряд етапів свого розвитку і становлення.

З 2014 року на підприємстві був обраний вектор удосконалення якості продукції. У зв'язку з цим проведена реконструкція цехів, встановлено нове обладнання.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не стоїть на місці, постійно розвивається і впроваджує інноваційні технології.

Експортна діяльність здійснюється в наступні країни: Ізраїль; Вірменія; Казахстан; Молдова; Єгипет.

Доставка товару здійснюється спеціалізованим автомобільним транспортом. Термін виконання заявки - до 14 днів на умовах FCA, м Хмельницький (можливі інші умови поставок згідно з «Інкотермс-2000 (2010)»).

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Абсолютне відхилення				Темп зростання, %			
					2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	167470,0	259268,5	328093,0	398821,0	91798,5	68824,5	70728,0	231351,0	154,81	126,55	121,56	238,14
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	30334,0	32048,0	35144,0	36739,0	1714,0	3096,0	1595,0	6405,0	105,65	109,66	104,54	121,11
Середньорічні залишки обігових коштів, тис. грн.	137007,0	226267,5	291996,0	361762,5	89260,5	65728,5	69766,5	224755,5	165,15	129,05	123,89	264,05
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	4,59	2,54	2,36	2,13	-2,04	-0,18	-0,24	-2,46	55,48	92,84	90,05	46,38
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	15586,5	19083,0	21600,5	23872,5	3496,5	2517,5	2272,0	8286,0	122,43	113,19	110,52	153,16
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	628402,0	575768,0	689828,0	769628,0	-52634,0	114060,0	79800,0	141226,0	91,62	119,81	111,57	122,47
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	551601,0	494855,0	648686,0	686670,0	-56746,0	153831,0	37984,0	135069,0	89,71	131,09	105,86	124,49
в т.ч. матеріальні витрати, тис. грн.	476940,0	418100,0	413548,0	442589,0	-58840,0	-4552,0	29041,0	-34351,0	87,66	98,91	107,02	92,80
Частка матеріальних витрат в собівартості, %	86,46	84,49	63,75	64,45	-1,98	-20,74	0,70	-22,01	97,72	75,46	101,10	74,54
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, коп.	87,78	85,95	94,04	89,22	-1,83	8,09	-4,81	1,44	97,91	109,41	94,88	101,64
Валовий прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	76801,0	80913,0	41142,0	82958,0	4112,0	-39771,0	41816,0	6157,0	105,35	50,85	201,64	108,02
Прибуток від основної діяльності, тис. грн.	12443,0	10789,0	9691,0	9304,0	-1654,0	-1098,0	-387,0	-3139,0	86,71	89,82	96,01	74,77
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0	87,73	54,07	157,16	74,55
Рентабельність продукції, %	13,92	16,35	6,34	12,08	2,43	-10,01	5,74	-1,84	-	-	-	-
Рентабельність власного капіталу, %	23,90	17,13	8,18	11,63	-6,77	-8,94	3,45	-12,27	-	-	-	-
Рентабельність активів, %	2,22	1,26	0,54	0,70	-0,96	-0,72	0,16	-1,53	-	-	-	-

Середньорічна вартість активів зросла з 167470,0 тис. грн. у 2017 році до 398821,0 тис. грн. у 2020 році або на 231351,0 тис. грн. (в 2,4 рази), що позитивно характеризує роботу підприємства. Причому збільшення вартості активів спостерігаємо протягом всього аналізованого періоду.

Збільшення вартості активів підприємства обумовлено як збільшенням вартості основних фондів на 6405,0 тис. грн. (або на 21,11%) та вартості обігових коштів на 224755,5 тис. грн. (або в 2,6 рази).

Середньорічна вартість власного капіталу збільшилась з 15586,5 тис. грн. у 2017 році до 23872,5 тис. грн. у 2020 році. Збільшення власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» обумовлено прибутковою діяльністю в протягом всього досліджуваного періоду.

У 2020 році відповідно до 2017 року спостерігаємо збільшення обсягу реалізації продукції на 141226,0 тис. грн. (або на 22,47%). Собівартість реалізованої продукції зросла на 135069,0 тис. грн. (на 24,49%) і становила в 2020 році 686670,0 тис. грн. Обсяги реалізації зростають повільнішими темпами у порівнянні з зростанням її собівартості, а тому прибуток від реалізації продукції збільшився за досліджуваний період на 41816,0 тис. грн. (на 8,02%) і становив в 2020 році 82958,0 тис. грн.

Такий висновок підтверджує і те, що витрати на 1 грн реалізованої продукції зросли у 2020 році на 1,44 коп порівняно з 2017 роком, проте у порівнянні з 2019 роком знизились на 4,81 коп і становили 89,22 коп.

Прибуток від основної діяльності зменшився з 12443,0 тис. грн. у 2017 році до 9304,0 тис. грн. у 2020 році (на 387,0 тис. грн. або на 25,23%).

Кінцевим результатом діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» в 2017-2020 роках є прибуток. Хоча розмір прибутку зменшився з 3725,0 тис. грн. у 2017 році до 2777,0 тис. грн. у 2020 році.

Відповідно, рівень прибутковості активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» знизився з 2,22% у 2017 році до 0,70% у 2020 році.

Рентабельність власного капіталу також знизилась з 23,90% у 2017 році до 11,63% у 2020 році.

Отже, за результатами виробничо-фінансової діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за досліджуваний період можна зробити такі висновки:

- вартість активів та обсягів реалізації зростає, що свідчить розширення діяльності підприємства;
- розмір прибутку зменшується з кожним роком;
- ефективність господарювання знижується з кожним роком.

Тому розширення діяльності не приносить ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» бажаного результату: збільшення суми прибутку і підвищення ефективності господарювання.

2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Загалом ліквідність підприємства передбачає його здатність швидко перетворити активи у грошову форму, щоб мати змогу погасити свої зобов’язання. Вона характеризується співвідношенням величини певних груп активів з короткостроковими пасивами (заборгованостями).

Ліквідність досліджують через розгляд двох аспектів: часу, необхідного для продажу майна та суми, одержаної від його продажу. Ці аспекти тісно взаємопов’язані. Часто трапляється, що активи можна продати за короткий час, але із значними втратами їх вартості через знижку в ціні. Саме тому ліквідність є здатністю підприємства швидко перетворювати свої активи на гроші як фінансові інструменти, що забезпечують покриття своїх зобов’язань у міру настання терміну їх погашення. Економічний зміст фінансових показників ліквідності полягає у спроможності суб’єкта господарювання виконувати свої зобов’язання перед кредиторами і забезпечувати функціонування власної операційної діяльності. Для цього необхідно:

– провести аналіз процесів надходження грошових коштів від фінансово-господарської діяльності і формування залишку коштів після погашення зобов'язань перед державою, а також виплати дивідендів;

– провести аналіз структури кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання з метою визначення і ранджування за групами: стійка, прострочена чи та, термін погашення якої минув.

Важливим завданням аналізу ліквідності балансу є перевірка синхронності надходження і витрачання фінансових ресурсів (грошових активів), виявлення здатності суб'єкта господарювання розраховуватися за зобов'язаннями завдяки власному майну у визначені терміни. Ліквідність балансу окреслюється ступенем покриття зобов'язань суб'єкта господарювання його активами, період часу перетворення яких у грошові активи відповідає періоду часу погашення зобов'язань.

Проаналізуємо ліквідність балансу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за допомогою таблиці 2.2.

Загалом зміни в балансі свідчать про погіршення ліквідності балансу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза». Наведені баланси не є ліквідними:

- підприємство не має достатньої суми наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами ($А_1 < П_1$). На кінець 2020 року найбільш ліквідні активи покривають найбільш термінові зобов'язання на 0,79%, проти 8,28% в 2017 році;
- виконується друга умова ліквідності балансу ($А_2 > П_2$) у зв'язку з тим, що у підприємства відсутня заборгованість за короткостроковими кредитами;
- активи, що реалізуються повільно ($А_3$), переважають довгострокові пасиви протягом всього досліджуваного періоду, причому платіжний надлишок збільшився майже в 2 рази);
- відмічаємо достатність власного капіталу для формування важко ліквідних активів.

Таблиця 2.2

Оцінка ліквідності балансу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Актив	Роки				Пасив	Роки				Платіжний надлишок або нестача			
	2017р	2018р	2019р	2020р		2017р	2018р	2019р	2020р	2017р	2018р	2019р	2020р
Найбільш ліквідні активи ($А_1$)	13496,0	24786,0	48608,0	2959,0	Негайні пасиви ($П_1$)	163081,0	239870,0	295695,0	376782,0	-149585,0	-215084,0	-247087,0	-373823,0
Активи, що швидко реалізуються ($А_2$)	88060,0	101254,0	199471,0	273509,0	Коротко-строкові пасиви ($П_2$)	-	-	-	-	88060,0	101254,0	199471,0	273509,0
Активи, що реалізуються повільно ($А_3$)	85020,0	139919,0	69954,0	129024,0	Довго-строкові пасиви ($П_3$)	38710,0	38710,0	38710,0	38710,0	46310,0	101209,0	31244,0	90314,0
Активи, що важко реалізуються ($А_4$)	32664,0	33338,0	38856,0	35261,0	Постійні пасиви ($П_4$)	17449,0	20717,0	22484,0	25261,0	15215,0	12621,0	16372,0	10000,0
Баланс	219240,0	299297,0	356889,0	440753,0	Баланс	219240,0	299297,0	356889,0	440753,0	х	х	х	х

Таблиця 2.3

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники ліквідності	Нормативне значення	Роки				Відхилення			
		2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,5-2,5	0,92	0,95	0,95	0,98	0,03	-	0,02	0,05
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,0-2,0	0,62	0,53	0,84	0,73	-0,10	0,31	-0,11	0,11
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,083	0,103	0,164	0,008	0,020	0,061	-0,156	-0,003

Проаналізуємо коефіцієнти ліквідності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за допомогою даних таблиці 2.3.

Аналіз показників ліквідності підприємства вказує, що ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не відповідає вимогам ліквідності.

Загальний коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт швидкої ліквідності не відповідають рекомендованим значенням і мають тенденцію до зростання, що свідчить про незначне підвищення рівня ліквідності підприємства.

Перевищення оборотних коштів (активів) над короткостроковими фінансовими зобов'язаннями (короткостроковими пасивами) забезпечує резервний запас для компенсації збитків, які може понести суб'єкт господарювання при розміщенні й ліквідації всього оборотного майна (оборотних активів), крім готівки. Чим більший такий запас, тим більша впевненість кредиторів, що борги позичальником буде погашено. При оптимальному значенні коефіцієнта 1,5-2,5 у ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» він становить від 0,92 до 0,98, що в 2 рази нижче нормативного значення.

Відхилення від рекомендованих значень спостерігається щодо коефіцієнту абсолютної ліквідності протягом всього періоду дослідження. Грошові кошти станом на кінець 2020 року дозволять перекрити кредиторську заборгованість товарного характеру та поточні зобов'язання за розрахунками лише на 0,8% при рекомендованому значенні 20-35%. Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом досліджуваного періоду знизився в 10 разів, а порівняно з 2019 роком - у 20,5 разів.

Отже, за результатами досліджень виявлено, що підприємство не можна вважати платоспроможним. Тобто, підводячи загальний підсумок за усіма вище наведеними розрахунками стверджуємо, що баланс підприємства не є ліквідним. Йому не вистачає грошових коштів для розрахунків за своїми поточними зобов'язаннями.

У таблиці 2.4 наведено розрахунок відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	Оптимальне значення	Роки				Абсолютне відхилення			
		2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Коефіцієнт економічної незалежності	≥0,5	0,080	0,069	0,063	0,057	-0,010	-0,006	-0,006	-0,022
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	≤0,5	0,920	0,931	0,937	0,943	0,010	0,006	0,006	0,022
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	12,565	14,447	15,873	17,448	1,882	1,426	1,575	4,883
Коефіцієнт фінансування	>1,0	0,086	0,074	0,067	0,061	-0,012	-0,007	-0,006	-0,026
Коефіцієнт заборгованості	<1,0	11,565	13,447	14,873	16,448	1,882	1,426	1,575	4,883
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,8	0,312	0,202	0,365	0,274	-0,110	0,163	-0,091	-0,038
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	>0,5	0,126	0,098	0,070	0,071	-0,028	-0,028	0,001	-0,055
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	0,148	0,106	0,108	0,079	-0,042	0,003	-0,029	-0,069
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу	0,8	0,491	0,536	0,280	0,316	0,045	-0,257	0,037	-0,175
Коефіцієнт маневреності	≥0,5	-7,474	-9,969	-11,423	-13,520	-2,495	-1,454	-2,097	-6,046
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	-	0,689	0,651	0,633	0,605	-0,038	-0,019	-0,027	-0,084
Коефіцієнт інвестування	-	0,538	0,655	0,582	0,725	0,117	-0,073	0,144	0,188
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-	3,204	4,941	2,737	3,644	1,738	-2,204	0,907	0,440
Коефіцієнт покриття запасів	-	-0,202	-0,098	-0,268	-0,096	0,104	-0,170	0,172	0,107
Коефіцієнт фінансової стійкості(I)	-	0,256	0,199	0,171	0,145	-0,058	-0,027	-0,026	-0,111
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	-	0,808	0,861	0,884	0,907	0,053	0,023	0,023	0,099
Коефіцієнт фінансової стійкості(II)	≥1	0,107	0,086	0,076	0,067	-0,021	-0,010	-0,009	-0,040
Коефіцієнт фінансового левериджу	<0,25	2,218	1,869	1,722	1,532	-0,350	-0,147	-0,189	-0,686
Коефіцієнт нагромадження амортизації	-	0,542	0,592	0,586	0,645	0,050	-0,006	0,059	0,103
Коефіцієнт придатності основних засобів	-	0,458	0,408	0,414	0,355	-0,050	0,006	-0,059	-0,103

Розрахована система показників свідчить про те, що ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» втрачає економічну незалежність та зростає його фінансова залежність від зовнішніх джерел фінансування. Впродовж досліджуваного періоду коефіцієнт концентрації позичкового капіталу зріс з 0,920 у 2017 році до 0,943 або на 2,5%. Правильність цього висновку підтверджує і зміна коефіцієнта фінансової залежності. Значення цього показника у 2020 році не лише зросло у порівнянні з 2017 роком, але й у 8,7 разів перевищує його оптимальне значення, прийняте в міжнародній практиці.

Діючий суб'єкт господарювання являє собою соціально-економічну систему, що включає сукупність ресурсів із обов'язковою участю трудового фактору і неодмінно знаходиться під впливом дії зовнішнього середовища. Процесом і результатами фінансово-господарської діяльності у тій чи іншій мірі завжди цікавиться багато суб'єктів фінансових правовідносин: власники, потенціальні інвестори, контрагенти, менеджери тощо. Кожен із них оцінює діяльність суб'єкта господарювання на основі показників які висвітлюють стан управління, механізм економічних взаємозв'язків і напрямки розвитку.

Формування таких показників є однією із задач управлінської системи. Ця система показників повинна відображати реальний стан процесів і явищ, інформація висвітлена ними має бути зрозумілою для користувачів та своєчасною, отриманою і опрацьованою за мінімальних витрат часу і ресурсів підприємства. Широке висвітлення всіх напрямків діяльності підприємства здійснюється оцінкою показників його фінансового стану, серед яких провідними є показники ділової активності як ті, що відображають процеси економічного розвитку, ефективність використання капіталу через аспекти динаміки. Саме позитивність динамічних результатів є свідченням того, що суб'єкт господарювання є інвестиційно-привабливим, фінансово стійким та кредитоспроможним. Тобто, оцінка показників ділової активності суб'єкта господарювання є актуальною задачею управлінської системи.

Проаналізуємо динаміку показників ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за середньорічними даними (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка показників ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	Роки				Абсолютне відхилення				Темпи зростання, %			
	2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	628402,0	575768,0	689828,0	769628,0	-52634,0	114060,0	79800,0	141226,0	91,6	119,8	111,6	122,5
Середня вартість капіталу, тис. грн.	167470,0	259268,5	328093,0	398821,0	91798,5	68824,5	70728,0	231351,0	154,8	126,5	121,6	238,1
Середня вартість власного капіталу, тис. грн.	15586,5	19083,0	21600,5	23872,5	3496,5	2517,5	2272,0	8286,0	122,4	113,2	110,5	153,2
Середня вартість мобільних засобів, тис. грн.	137007,0	226267,5	291996,0	361762,5	89260,5	65728,5	69766,5	224755,5	165,2	129,0	123,9	264,0
Середня вартість матеріальних оборотних коштів, тис. грн.	57290,5	102089,5	95024,0	82872,0	44799,0	-7065,5	-12152,0	25581,5	178,2	93,1	87,2	144,7
Середня вартість готової продукції, тис. грн.	19468,5	37044,5	28128,0	28762,0	17576,0	-8916,5	634,0	9293,5	190,3	75,9	102,3	147,7
Середня вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	67202,0	94657,0	150362,5	236490,0	27455,0	55705,5	86127,5	169288,0	140,9	158,8	157,3	351,9
Середня вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	86619,0	153900,5	203106,0	260048,5	67281,5	49205,5	56942,5	173429,5	177,7	132,0	128,0	300,2
Середня вартість необоротних активів, тис. грн.	30463,0	33001,0	36097,0	37058,5	2538,0	3096,0	961,5	6595,5	108,3	109,4	102,7	121,7
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу	3,752	2,221	2,103	1,930	-1,532	-0,118	-0,173	-1,823	59,2	94,7	91,8	51,4
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів	4,587	2,545	2,362	2,127	-2,042	-0,182	-0,235	-2,459	55,5	92,8	90,1	46,4
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	10,969	5,640	7,260	9,287	-5,329	1,620	2,027	-1,682	51,4	128,7	127,9	84,7
Коефіцієнт оборотності готової продукції	32,278	15,543	24,525	26,759	-16,735	8,982	2,234	-5,519	48,2	157,8	109,1	82,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	9,351	6,083	4,588	3,254	-3,268	-1,495	-1,333	-6,097	65,0	75,4	70,9	34,8
Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	39,03	60,01	79,56	112,16	20,97	19,55	32,60	73,12	153,7	132,6	141,0	287,3
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,255	3,741	3,396	2,960	-3,514	-0,345	-0,437	-4,295	51,6	90,8	87,1	40,8
Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	50,31	97,56	107,47	123,33	47,25	9,90	15,86	73,02	193,9	110,2	114,8	245,1
Фондовіддача основних засобів та інших необоротних активів	20,63	17,45	19,11	20,77	-3,18	1,66	1,66	0,14	84,6	109,5	108,7	100,7
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	40,317	30,172	31,936	32,239	-10,145	1,764	0,303	-8,078	74,8	105,8	100,9	80,0

Чиста виручка від реалізації продукції ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» в 2020 році становить 769628,0 тис. грн., що на 141226,0 тис. грн. (22,5%) більше порівняно з 2017 роком та на 79800,0 тис. грн. (11,6%) порівняно з 2019 роком.

Про постійне погіршення рівня ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» вказує уповільнення оборотності капіталу протягом всього досліджуваного періоду.

Збільшення суми кредиторської заборгованості на 173429,5 тис. грн. (в 3,0 рази) свідчить про погіршення стану розрахунків з кредиторами, а кредиторська заборгованість в 2020 році становить 260048,5 тис. грн. або 65,20% від середньорічної вартості капіталу.

Середній розмір дебіторської заборгованості збільшився на 169288,0 тис. грн. (в 3,5 рази) і становить в 2020 році 236490,0 тис. грн., що становить 59,30% від середньорічної вартості капіталу.

Незважаючи на уповільнення оборотності кредиторської заборгованості, ефективність її застосування суб'єктом господарювання з позиції дотримання платіжної дисципліни та забезпечення стійкого фінансового становища забезпечується порівнянням темпів повного погашення кредиторської та повної інкасації дебіторської заборгованості. Розрахунки свідчать, що погашення поточної заборгованості підприємства перед кредиторами відбувається майже у 1,1 разів повільніше за інкасацію боргів контрагентів перед підприємством. Якщо середній термін погашення кредиторської заборгованості підприємства у 2020 році становив 123,33 днів, то термін інкасації заборгованості дебіторів – 112,16 днів.

Головними причинами спаду ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» є, насамперед, погіршення ефективності використання мобільних засобів.

Оборотність власного капіталу знизилась з 40,317 оборотів в 2017 році до 32,239 оборотів в 2020 році. Зниження даного показника на 20,0% свідчить про бездіяльність частини власного капіталу підприємства.

Прибутковість господарської діяльності підприємства характеризується рядом відносних показників, що засвідчують рентабельність. Діяльність суб'єкта господарювання вважається рентабельною за умови покриття витрат виробництва отриманими коштами від реалізації продукції (робіт, послуг) і формування прибутку, достатнього для забезпечення нормальної його діяльності. Таким чином прибутковість діяльності підприємства характеризує група показників рентабельності, позитивне значення яких і зростання в динаміці оцінюється як позитивна тенденція. Для оцінки ефективності діяльності суб'єкта господарювання можуть застосовуватися різні показники рентабельності. Серед них, показники, що характеризують: рентабельність реалізованої продукції; рентабельність (окупність) витрат операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; рентабельність власного та сумарного капіталу тощо. Розрахунок показників рентабельності можна здійснити на базі ряду показників, що характеризують прибутковість підприємства. До них відносять: валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування та чистий прибуток. Обрання певних аспектних характеристик фінансових результатів для визначення рентабельності залежить від мети аналізу та користувачів аналітичної інформації. Відносні показники прибутковості через ряд коефіцієнтів рентабельності можуть охарактеризувати: діяльність підприємства в цілому чи його окремих підрозділів (цехів, виробничих дільниць, допоміжних, другорядних виробництв, бригад тощо).

Проаналізуємо рентабельність ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за допомогою даних таблиці 2.6.

Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» протягом досліджуваного періоду має негативну тенденцію їх зниження (за винятком 2019 року). Так, рівень рентабельності активів знизився з 2,22% у 2017 році до 0,70% у 2020 році, що свідчить про те, що у 2020 році на кожні 100 гривень вартості активів підприємство отримало лише 70 коп чистого прибутку проти 2,22 гривні у 2017 році. Рентабельність власного капіталу знизилась з 23,90% у 2017 році до 11,63% у 2020 році або більше, ніж у 2 рази.

Таблиця 2.6

Аналіз рентабельності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Відхилення			
					2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Середній розмір майна, тис. грн.	167470,0	259268,5	328093,0	398821,0	91798,5	68824,5	70728,0	231351,0
Середній розмір власного капіталу, тис. грн.	15586,5	19083,0	21600,5	23872,5	3496,5	2517,5	2272,0	8286,0
Середній розмір власного оборотного капіталу, тис. грн.	24362,5	24792,0	24213,5	25524,0	429,5	-578,5	1310,5	1161,5
Середній розмір авансованого капіталу, тис. грн.	55033,5	58042,0	60408,0	62735,5	3008,5	2366,0	2327,5	7702,0
Середній розмір матеріальних оборотних активів, тис. грн.	57290,5	102089,5	95024,0	82872,0	44799,0	-7065,5	-12152,0	25581,5
Середній розмір основних засобів, тис. грн.	30334,0	32048,0	35144,0	36739,0	1714,0	3096,0	1595,0	6405,0
Вартість виробничих ресурсів, тис. грн.	87624,5	134137,5	130168,0	119611,0	46513,0	-3969,5	-10557,0	31986,5
Витрати на оплату праці, тис. грн.	20539,0	24867,0	27279,0	30348,0	4328,0	2412,0	3069,0	9809,0
Вартість господарських ресурсів, тис. грн.	108163,5	159004,5	157447,0	149959,0	50841,0	-1557,5	-7488,0	41795,5
Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	628402,0	575768,0	689828,0	769628,0	-52634,0	114060,0	79800,0	141226,0
Витрати, тис. грн.	568021,0	527068,0	509360,0	568356,0	-40953,0	-17708,0	58996,0	335,0
Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн.	4536,0	4019,0	2193,0	3395,0	-517,0	-1826,0	1202,0	-1141,0
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0
Рентабельність, %								
- продажу	0,72	0,70	0,32	0,44	-0,02	-0,38	0,12	-0,28
- основних засобів	14,95	12,54	6,24	9,24	-2,41	-6,30	3,00	-5,71
- оборотних активів	7,92	3,94	2,31	4,10	-3,98	-1,63	1,79	-3,82
- виробничих ресурсів	5,18	3,00	1,68	2,84	-2,18	-1,31	1,15	-2,34
- трудових ресурсів	22,08	16,16	8,04	11,19	-5,92	-8,12	3,15	-10,90
- всіх ресурсів	4,19	2,53	1,39	2,26	-1,67	-1,13	0,87	-1,93
- витрат	0,80	0,76	0,43	0,60	-0,04	-0,33	0,17	-0,20
- активів	2,22	1,26	0,54	0,70	-0,96	-0,72	0,16	-1,53
- власного капіталу	23,90	17,13	8,18	11,63	-6,77	-8,94	3,45	-12,27
- власного оборотного капіталу	15,29	13,18	7,30	10,88	-2,11	-5,88	3,58	-4,41
- авансованого капіталу	6,77	5,63	2,93	4,43	-1,14	-2,71	1,50	-2,34

Отже, ефективність фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» знижується з кожним роком.

2.3. Аналіз ефективності застосування фінансових інструментів в забезпеченні господарської діяльності підприємства

Одним з найважливіших факторів успішності будь-яких виробничих процесів є достатність, склад та оптимальність структури майна підприємства (табл. 2.7, 2.8), а ефективність його використання безпосередньо впливає на остаточний результат господарської діяльності підприємства.

Майно суб'єкта господарювання є одним із найважливіших об'єктів фінансово-економічного аналізу. Оцінка майнового стану суб'єкта господарювання концептуально та за інструментальним наповненням є однією із складових системи фінансового аналізу. Ринкова відокремленість підприємств націлює управління ними на збереження майна, що їм належить, а управління майном є суттєвим визначальним і стратегічно важливим фактором утримання фінансового стану підприємства на оптимально належному рівні.

Фінансовий стан суб'єкта господарювання і стабільність його господарської діяльності значною мірою залежать від того, яке майно є в його розпорядженні і чи його достатньо, в які активи вкладено капітал та які несе пов'язані з цим витрати, який дохід активи приносять підприємству. Найвищі керівники і менеджмент підприємства мають чітко уявляти, за рахунок яких джерел ресурсів забезпечувати своє господарювання, і в які сфери діяльності буде вкладати власний і запозичений капітал.

За даними аналітичної таблиці 2.7 можна зробити висновок, що на кінець 2020 року обсяг майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» становила 440753,0 тис. грн., тобто за цей період вартість майна підприємства у порівнянні з 2017 роком збільшилась на 221513,0 тис. грн. або в 2 рази. Збільшення обсягу майна свідчить про активізацію діяльності аналізованого підприємства.

Таблиця 2.7

Загальна оцінка майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	Роки				Відхилення				Темп зростання, %			
	2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Незавершені капітальні інвестиції	201,0	1705,0	201,0	438,0	1504,0	-1504,0	237,0	237,0	848,26	11,79	217,91	217,91
Основні засоби	32463,0	31633,0	38655,0	34823,0	-830,0	7022,0	-3832,0	2360,0	97,44	122,20	90,09	107,27
Всього необоротні активи	32664,0	33338,0	38856,0	35261,0	674,0	5518,0	-3595,0	2597,0	102,06	116,55	90,75	107,95
Запаси	75267,0	128912,0	61136,0	104608,0	53645,0	-67776,0	43472,0	29341,0	171,27	47,42	171,11	138,98
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	84117,0	91622,0	178259,0	256415,0	7505,0	86637,0	78156,0	172298,0	108,92	194,56	143,84	304,83
Дебіторська заборгованість за розрахунками:												
за виданими авансами	1492,0	7059,0	16504,0	1716,0	5567,0	9445,0	-14788,0	224,0	473,12	233,80	10,40	115,01
з бюджетом	1,0	113,0	35,0	28,0	112,0	-78,0	-7,0	27,0	11300,00	30,97	80,00	2800,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	2450,0	2460,0	4673,0	15350,0	10,0	2213,0	10677,0	12900,0	100,41	189,96	328,48	626,53
Гроші та їх еквіваленти	13496,0	24786,0	48608,0	2959,0	11290,0	23822,0	-45649,0	-10537,0	183,65	196,11	6,09	21,93
Витрати майбутніх періодів	49,0	83,0	108,0	76,0	34,0	25,0	-32,0	27,0	169,39	130,12	70,37	155,10
Інші оборотні активи	9704,0	10924,0	8710,0	24340,0	1220,0	-2214,0	15630,0	14636,0	112,57	79,73	279,45	250,82
Всього оборотні активи	186576,0	265959,0	318033,0	405492,0	79383,0	52074,0	87459,0	218916,0	142,55	119,58	127,50	217,33
Всього активи	219240,0	299297,0	356889,0	440753,0	80057,0	57592,0	83864,0	221513,0	136,52	119,24	123,50	201,04

Таблиця 2.8

Загальна оцінка структури майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	Роки				Абсолютне відхилення			
	2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Незавершені капітальні інвестиції	0,09	0,57	0,06	0,10	0,48	-0,51	0,04	0,01
Основні засоби	14,81	10,57	10,83	7,90	-4,24	0,26	-2,93	-6,91
Всього необоротні активи	14,90	11,14	10,89	8,00	-3,76	-0,25	-2,89	-6,90
Запаси	34,33	43,07	17,13	23,73	8,74	-25,94	6,60	-10,60
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	38,37	30,61	49,95	58,18	-7,76	19,34	8,23	19,81
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	0,68	2,36	4,62	0,39	1,68	2,27	-4,24	-0,29
з бюджетом	-	0,04	0,01	0,01	0,04	-0,03	-	0,01
Інша поточна дебіторська заборгованість	1,12	0,82	1,31	3,48	-0,30	0,49	2,17	2,37
Гроші та їх еквіваленти	6,16	8,28	13,62	0,67	2,13	5,34	-12,95	-5,48
Витрати майбутніх періодів	0,02	0,03	0,03	0,02	0,01	-	-0,01	-0,01
Інші оборотні активи	4,43	3,65	2,44	5,52	-0,78	-1,21	3,08	1,10
Всього оборотні активи	85,10	88,86	89,11	92,00	3,76	0,25	2,89	6,90
Всього активи	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Збільшення обсягу майна обумовлено збільшенням вартості необоротних активів на 2597,0 тис. грн. (на 7,95%) та оборотних активів на 218916,0 тис. грн. (в 2,17 разів). Тобто, темп росту оборотних активів суттєво переважає темп росту необоротних активів, що позитивно характеризує майновий стан підприємства.

Фінансовий стан ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» значною мірою обумовлюється його виробничою діяльністю. До виробничого потенціалу відносять: основні засоби; виробничі запаси; незавершене виробництво; витрати майбутніх періодів. Ці статті складаються з реальних активів, що характеризують виробничу потужність підприємства. Збільшення вартості основних засобів свідчить про зростання виробничих можливостей.

Найбільшу питому вагу в структурі активів протягом досліджуваного періоду займають оборотні активи і їх частка зросла з 85,10% в 2017 році до 92,00% в 2020 році.

Збільшення вартості оборотних активів відбулось у зв’язку з збільшенням вартості запасів на 29341,0 тис. грн., дебіторської заборгованості за продукцію на 172298,0 тис. грн., іншої поточної дебіторської заборгованості на 12900,0 тис. грн. та інших оборотних активів на 14636,0 тис. грн.

Якщо в 2017 році 38,37% та 34,33% активів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» становили відповідно дебіторська заборгованість за продукцію та вартість запасів, то в 2020 році частка запасів знизилась до 23,73%, а частка дебіторської заборгованості за продукцію зросла до 58,18% або на 19,81 п.п..

Зростання питомої ваги оборотних активів в структурі активів підприємства обумовлено тим, що темпи росту оборотних активів (217,33%) випереджають темпи росту необоротних активів (107,95%).

На показники доходів від операційної діяльності суттєво впливає застосування інструментів (договорів) товарного кредиту і виникнення внаслідок відстрочки платежу дебіторської заборгованості. В цілому за аналізований період дебіторська заборгованість збільшилась з 88060,0 тис. грн. до 273509,0 тис. грн., її частка в структурі активів підприємства зросла з 41,17% у 2017

році до 62,06% у 2020 році. Збільшення суми дебіторської заборгованості призвело до зменшення грошових коштів та їх еквіваленти на 10537,0 тис. грн. (майже в 5 разів) і становлять на кінець аналізованого періоду 2959,0 тис. грн. проти 13496,0 тис. грн. у 2017 році.

Достатність необхідних ресурсів для формування майна підприємства і можливість застосування фінансових інструментів товарного кредиту та грошових активів зумовлюється ефективним застосуванням фінансових інструментів формування капіталу суб'єкта господарювання як власного так і позикового.

Ефективне використання фінансових інструментів власного капіталу при формуванні ресурсів підприємства значною мірою залежить від забезпечення їх інвестиційної привабливості, гарантуючи збільшення вартості вкладеного капіталу (як вартості бізнесу) і отримання виплат на вкладений капітал. Отже, інвестори очікують на ефективне використання вкладеного капіталу у господарську діяльність підприємства та оптимальну дивідендну політику.

Забезпечення динаміки сталого розвитку суб'єкта господарювання та виплати дивідендів інвесторам визначається його спроможністю фінансувати власний відтворювальний процес на розширеній основі, що здійснюється завдяки формуванню певного обсягу прибутку.

Результативним елементом прибутковості фінансово-господарської діяльності підприємства є маса і норма прибутку, які являють собою потужний важіль динамічного розвитку суб'єкта господарювання. Проблематика прибутковості господарюючих суб'єктів охоплює питання її виникнення в процесі функціонування, формування позитивного фінансового результату в сфері обміну і розподілу та використання для нагромадження капіталу (капіталізації прибутку). Значущими ці проблемні аспекти діяльності виявляються для підприємств, де протягом тривалого часу прибутковість істотно не зростає, або формуються негативні фінансові результати, що ведуть до втрати капіталу. Для вирішення цієї проблеми необхідно дослідити сутність і фактори прибутковості підприємства, його складові елементи, їх

цілеспрямований вплив на функціонування і розвиток підприємства та досягнення високого результату діяльності, застосування сучасних стратегій підвищення прибутковості та розробку й впровадження заходів з її забезпечення. Прибуток є фінансовим результатом різноспрямованого руху грошових коштів, що характеризуються доходами і витратами підприємства (чинниками по відношенню до прибутку), супроводжуються розрахунками із застосуванням грошових активів як фінансових інструментів у чистому вигляді.

У таблиці 2.9 наведено аналітичну інформацію щодо формування фінансових результатів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

У 2020 році у порівнянні з 2017 роком чистий прибуток зменшився на 948,0 тис. грн., (25,45%), проте порівняно з 2019 роком збільшився на 1010,0 тис. грн. (57,16%). При зростанні чистого доходу від реалізації продукції на 22,47%, собівартість реалізованої продукції зросла на 24,49%, а тому валовий прибуток збільшився на 41816,0 тис. грн. або на 8,02%.

Негативним є те, що в цілому за досліджуваний період темпи зростання собівартості продукції випереджають темпи зростання чистого доходу від реалізації.

Інші операційні доходи збільшились на 28586,0 тис. грн. (в 4,19 разів).

За аналогічний період адміністративні витрати збільшились на 2372,0 тис. грн. (37,35%), витрати на збут на 3296,0 тис. грн. (11,96%) та інші операційні витрати на 32214,0 тис. грн. (81,71%).

Отже, отриманий підприємством чистий прибуток є, перш за все, результатом операційної діяльності.

Всього за аналізований період доходи ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» збільшились на 169837,0 тис. грн. (або на 26,65%) і становили в 2020 році 807228,0 тис. грн.. Витрати збільшились на 170785,0 тис. грн. (або на 26,95%) і становили в 2012 році 804451,0 тис. грн.

Отже, темпи зростання витрат випереджають темпи зростання доходів.

Таблиця 2.9

Динаміка доходів, витрат і фінансових результатів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», тис. грн.

Показники	Роки				Абсолютне відхилення				Темп зростання, %			
	2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	628402,0	575768,0	689828,0	769628,0	-52634,0	114060,0	79800,0	141226,0	91,62	119,81	111,57	122,47
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	551601,0	494855,0	648686,0	686670,0	-56746,0	153831,0	37984,0	135069,0	89,71	131,09	105,86	124,49
Валовий прибуток	76801,0	80913,0	41142,0	82958,0	4112,0	-39771,0	41816,0	6157,0	105,35	50,85	201,64	108,02
Інші операційні доходи	8966,0	16287,0	36514,0	37552,0	7321,0	20227,0	1038,0	28586,0	181,65	224,19	102,84	418,83
Адміністративні витрати	6350,0	8010,0	8015,0	8722,0	1660,0	5,0	707,0	2372,0	126,14	100,06	108,82	137,35
Витрати на збут	27548,0	28463,0	33292,0	30844,0	915,0	4829,0	-2448,0	3296,0	103,32	116,97	92,65	111,96
Інші операційні витрати	39426,0	49938,0	26658,0	71640,0	10512,0	-23280,0	44982,0	32214,0	126,66	53,38	268,74	181,71
Прибуток від операційної діяльності	12443,0	10789,0	9691,0	9304,0	-1654,0	-1098,0	-387,0	-3139,0	86,71	89,82	96,01	74,77
Інші доходи	23,0	226,0	246,0	48,0	203,0	20,0	-198,0	25,0	982,61	108,85	19,51	208,70
Фінансові витрати	7921,0	6975,0	7742,0	5954,0	-946,0	767,0	-1788,0	-1967,0	88,06	111,00	76,91	75,17
Інші витрати	9,0	21,0	2,0	3,0	12,0	-19,0	1,0	-6,0	233,33	9,52	150,00	33,33
Прибуток до оподаткування	4536,0	4019,0	2193,0	3395,0	-517,0	-1826,0	1202,0	-1141,0	88,60	54,57	154,81	74,85
Податок на прибуток	811,0	751,0	426,0	618,0	-60,0	-325,0	192,0	-193,0	92,60	56,72	145,07	76,20
Чистий прибуток	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0	87,73	54,07	157,16	74,55

Аналіз фінансових результатів продовжимо аналізом структури доходів та витрат ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у таблиці 2.10.

Аналізуючи структуру доходів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за 2017 – 2020 роки, ми бачимо, що найбільшу питому вагу займають доходи від реалізації продукції: 98,59% у 2017 році і 95,34% у 2020 році.

Частка інших операційних доходів незначна і коливається від 1,40% у 2017 році до 5,03% у 2019 році.

Найбільшу питому вагу у структурі всіх витрат ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» протягом всього досліджуваного періоду займає собівартість реалізованої продукції, проте вона знижується з 87,05% у 2017 році до 85,36% у 2020 році.

Частка адміністративних витрат коливається від 1,00% у 2017 році до 1,36% у 2018 році, проте у 2020 році вона знизилась до 1,08%.

Звертаємо увагу на зростання питомої ваги інших операційних витрат з 6,22% у 2017 році та 8,91% у 2020 році.

Якщо частка інших операційних витрат переважала питому вагу інших операційних доходів у 2017 році в 4,44 рази, то в 2020 році – лише в 1,92 рази.

Загальний сформований у процесі господарської діяльності обсяг прибутку суб’єкта господарювання підлягає розподіленню, при цьому має забезпечуватись як формування доходу держави, так і покриття потреб підприємства для фінансування власного розширеного відтворення (сталого розвитку), розрахунків з власниками, а також матеріального стимулювання працівників і вирішення соціальних аспектів. Таким чином, механізм розподілу прибутку як створеної підприємством доданої вартості в ринкових умовах господарювання має бути визначений з урахуванням оптимального співвідношення частини прибутку, акумульованого державою для забезпечення бюджетних потреб фінансування виконання її функціональних обов’язків, і тої, що залишається в розпорядженні підприємства для забезпечення сталого розвитку та розрахунків з інвесторами (власниками капіталу).

Таблиця 2.10

Аналіз структури доходів та витрат ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», %

Показники	Роки				Абсолютне відхилення			
	2017р	2018р	2019р	2020р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Доходи								
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	98,59	97,21	94,94	95,34	-1,38	-2,27	0,40	-3,25
Інші операційні доходи	1,40	2,75	5,03	4,65	1,35	2,28	-0,38	3,25
Інші доходи	0,01	0,04	0,03	0,01	0,03	-0,01	-0,02	-
Всього доходів	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-
Витрати								
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	87,05	84,01	89,50	85,36	-3,03	5,48	-4,14	-1,69
Адміністративні витрати	1,00	1,36	1,11	1,08	0,36	-0,25	-0,02	0,08
Витрати на збут	4,35	4,83	4,59	3,83	0,48	-0,24	-0,76	-0,51
Інші операційні витрати	6,22	8,48	3,68	8,91	2,26	-4,80	5,23	2,68
Фінансові витрати	1,25	1,18	1,07	0,74	-0,07	-0,12	-0,33	-0,51
Податок на прибуток	0,13	0,14	0,05	0,08	0,01	-0,09	0,03	-0,05
Всього витрат	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Політика розподілу прибутку у своєму складі має містити податкову політику підприємства, дивідендну політику, політику формування резервів і статутного капіталу. Розподіл прибутку має враховувати інвестиційні потреби підприємства як в частині реальних інвестицій, що забезпечать технологічний розвиток, так і в частині фінансових інвестицій у фінансові інструменти, що забезпечать інші аспекти (інтереси) розвитку а також ті, що пов'язані з розміщенням тимчасово вільних коштів сформованих резервів.

Суб'єкт господарювання самостійно визначає напрямок використання прибутку, що залишилася в його розпорядженні. При цьому порядок розподілу і використання прибутку суб'єктом господарювання фіксується в його статуті та окреслюється положенням, розробленим фінансово-економічними службами і затвердженим його керівництвом. За статутними положеннями ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» може використовувати прибуток, що залишився в його розпорядженні, на поповнення статутного капіталу, на утворення та поповнення резервного капіталу, а також направляти на виплату дивідендів і на інші цілі.

Завдяки наявним резервам можна покривати невідшкодовані збитки від стихійних лих, нестачу власних оборотних активів, здійснювати погашення безнадійної дебіторської заборгованості, виплачувати дивіденди по привілейованих акціях у випадку відсутності прибутку та ін.

При спрямуванні прибутку на розвиток виробничо-господарської діяльності здійснюється фінансування витрат на технічне переозброєння, освоєння нових технологій, проведення природоохоронних заходів, нове будівництво, удосконалення застосовуваних технологічних і організаційних процесів, забезпечується поповнення власних оборотних активів та фінансових інвестицій у тому числі із використанням фінансових інструментів шляхом внесків на створення статутних капіталів інших підприємств, на фінансування союзів, концернів, асоціацій, до складу яких входить підприємство. За рахунок прибутку також погашаються фіксовані фінансові зобов'язання (довгострокові і короткострокові кредити) і відсотки по них тощо.

Ефективність використання фінансових інструментів підприємством забезпечується у тому числі й ефективністю дивідендної політики, оцінити яку надзвичайно складно. Безумовно, ефективною буде така дивідендна політика, яка сприяє мінімізації принципал-агент-конфлікту між окремими власниками, кредиторами та менеджментом підприємства. Очевидно, що уникнення таких конфліктів можна досягти шляхом максимізації доходів власників за відсутності (мінімізації) обмежень з боку кредиторів. Ці доходи можуть бути у формі підвищення курсової вартості акцій та (або) дивідендів. Підсумкові судження щодо ефективності дивідендної політики можна сформувати на основі аналізу показників прибутковості корпоративних прав, від значення саме них залежать обидві складові доходів власників.

Проаналізуємо ефективність дивідендної політики ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за допомогою даних таблиці 2.11.

Весь прибуток використовується на поповнення власного капіталу у розрізі нерозподіленого прибутку протягом всього досліджуваного періоду. Як позитивний факт слід відмітити зростання власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

В 2017-2020 роках дивіденди акціонерам не виплачувались, оскільки на загальних зборах акціонерів було прийнято рішення використати нерозподілений прибуток для збільшення вартості власного капіталу, оскільки вартість капіталу зросла в 2,01 рази, а власного капіталу – в 1,45 разів.

Отже, реально акції протягом всього досліджуваного періоду не приносять їхнім власникам ні копійки дивідендів у вигляді виплат. Власники підприємства прийняли рішення про максимальну капіталізацію прибутку на користь зростання балансової вартості підприємства, що їм належить.

Тобто, ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» застосовує залишкову політику дивідендних виплат, яка передбачає створення фонду виплати дивідендів після того, як за рахунок прибутку у повній мірі задовольняється потреба у формуванні власних фінансових ресурсів, що забезпечують, реалізацію інвестиційних потреб підприємства.

Таблиця 2.11

Показники ефективності дивідендної політики

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Абсолютне відхилення				Темп зростання, %			
					2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Чистий прибуток, тис. грн.	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0	87,73	54,07	157,16	74,55
Середньорічна кількість простих акцій	138448	138448	138448	138448	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	6330,0	7638,0	9125,0	9743,0	1308,0	1487,0	618,0	3413,0	120,66	119,47	106,77	153,92
Фонд виплати дивідендів за акціями, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточний дивіденд на одну акцію, виплачений грошима	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Курс акції на початок звітного періоду	3,039	2,553	4,597	1,003	-0,487	2,044	-3,594	-2,036	83,99	180,07	21,82	33,00
Курс акції на кінець звітного періоду	2,553	4,597	1,003	1,822	2,044	-3,594	0,819	-0,730	180,07	21,82	181,68	71,39
Чистий прибуток на акцію	26,91	23,60	12,76	20,06	-3,30	-10,84	7,30	-6,85	87,73	54,07	157,16	74,55
Надходження грошей на одну просту акцію	-0,63	11,66	10,61	-17,04	12,29	-1,05	-27,65	-16,41	-	91,02	-	2711,49
Дивіденди на одну просту акцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дивідендний дохід простої акції	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Капіталізований дохід підприємства	-0,16	0,80	-0,78	0,82	0,96	-1,58	1,60	0,98	-	-	-	-
Загальна дохідність простої акції (дохідність вкладень)	-0,16	0,80	-0,78	0,82	0,96	-1,58	1,60	0,98	-	-	-	-
Коефіцієнт дивідендних виплат (дивідендний вихід)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Застосування залишкової політику дивідендних виплат передбачає, що за наявності інвестиційних проектів рівень внутрішньої ставки дохідності яких перевищує середньозважену вартість капіталу підприємства, то основна частина прибутку має бути направлена на реалізацію зазначених проектів, оскільки вона забезпечить високий темп росту капіталу (відкладеного доходу) власників. Перевагою дивідендної політики цього типу є її сприяння високим темпам розвитку підприємства, підвищенню його фінансової стійкості.

Недоліком такої дивідендної політики є нестабільність розмірів дивідендних виплат або повній непередбачуваності можливих формованих їх розмірів у наступні періоди або повній відмові від їх виплат у період високих інвестиційних можливостей, що може негативно відбиватися на формуванні рівня ринкової ціни акцій. Застосування такої дивідендної політики доцільне зазвичай лише на ранніх стадіях життєвого циклу акціонерного товариства, пов'язаних із високим рівнем його інвестиційної активності.

Враховуючи, що дослідження було проведене на базі приватного акціонерного товариства, 100% акцій якого належить засновнику, вибір такої дивідендної політики без прив'язки параметрів розподілу прибутку до підтримки оптимальної структури капіталу на певному рівні може бути виправданим менталітетом та інтересами власника, що визначають фінансову ідеологію підприємства і відображаються у фінансовій політиці підприємства щодо її стратегічних аспектів, пов'язаних із поступовим нарощенням власного капіталу визначеними власником темпами.

Проаналізуємо вплив дивідендної політики на та структуру капіталу підприємства. Капітал ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» – це засоби, які є в його розпорядженні та забезпечують господарську діяльність з метою одержування прибутку. Капітал товариства сформований за рахунок власних і позикових джерел.

До складу власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» входить: статутний капітал; капітал у дооцінках; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток).

Статутний капітал ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» сформовано у процесі первісного інвестування засобів. Внески засновника у статутний капітал були проведені у вигляді коштів. Величина статутного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» оголошено при реєстрації підприємства 31.12.2003 р. і на тепер становить 276 896 грн.

Нерозподілений прибуток ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» відображають у балансі суб'єкта господарювання накопичувальним підсумком з початку функціонування підприємства. Обсяг нерозподіленого прибутку засвідчує приріст власного капіталу суб'єкта господарювання за рахунок результатів діяльності. Основним джерелом поповнення власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» є прибуток.

Розглянемо стан, ефективність і структуру застосування фінансових інструментів формування капіталу підприємства.

Дані таблиці 2.12 свідчать про збільшення розміру власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» протягом аналізованого періоду на 7812,0 тис. грн. або на 44,77%. Збільшення вартості власного капіталу відбувалося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку.

Підприємство з року в рік працює прибутково, а тому на балансі обраховується нерозподілений прибуток. Саме цим і пояснюються позитивні зміни власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Незважаючи на збільшення суми нерозподіленого прибутку, його частка в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» знизилась з 4,61% в 2017 році до 4,07% в 2020 році. Відповідно, частка власного капіталу знизилась відповідно з 7,96% до 5,73%.

Зареєстрований (пайовий) та капітал у дооцінках протягом всього досліджуваного періоду не змінювались і становили 277,0 та 6937,0 тис. грн. відповідно.

Сума довгострокових кредитів банків не змінювалась і становить 38710,0 тис. грн., проте їх частка в структурі капіталу знизилась з 17,66% до 8,78%.

Таблиця 2.12

Аналіз ефективності використання інструментів формування капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Відхилення				Темп зростання, %			
					2018р з 2017р	2019р з 2017р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2017р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Зареєстрований (пайовий) капітал	277,0	277,0	277,0	277,0	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Капітал у дооцінках	6937,0	6937,0	6937,0	6937,0	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Резервний капітал	121,0	121,0	121,0	121,0	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Нерозподілений прибуток	10114,0	13382,0	15149,0	17926,0	3268,0	1767,0	2777,0	7812,0	132,31	113,20	118,33	177,24
Всього власний капітал	17449,0	20717,0	22484,0	25261,0	3268,0	1767,0	2777,0	7812,0	118,73	108,53	112,35	144,77
Довгострокові кредити банків	38710,0	38710,0	38710,0	38710,0	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Всього довгострокові зобов’язання і забезпечення	38710,0	38710,0	38710,0	38710,0	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00
Поточна кредиторська заборгованість за:												
товари, роботи, послуги	88631,0	154790,0	210602,0	274671,0	66159,0	55812,0	64069,0	186040,0	174,65	136,06	130,42	309,90
розрахунками з бюджетом	483,0	331,0	481,0	423,0	-152,0	150,0	-58,0	-60,0	68,53	145,32	87,94	87,58
розрахунками зі страхування	183,0	170,0	169,0	201,0	-13,0	-1,0	32,0	18,0	92,90	99,41	118,93	109,84
розрахунками з оплати праці	862,0	878,0	978,0	1245,0	16,0	100,0	267,0	383,0	101,86	111,39	127,30	144,43
за одержаними авансами	38953,0	22520,0	15293,0	16034,0	-16433,0	-7227,0	741,0	-22919,0	57,81	67,91	104,85	41,16
Поточні забезпечення	416,0	82,0	113,0	193,0	-334,0	31,0	80,0	-223,0	19,71	137,80	170,80	46,39
Інші поточні зобов’язання	33553,0	61099,0	68059,0	84015,0	27546,0	6960,0	15956,0	50462,0	182,10	111,39	123,44	250,39
Всього поточні зобов’язання і забезпечення	163081,0	239870,0	295695,0	376782,0	76789,0	55825,0	81087,0	213701,0	147,09	123,27	127,42	231,04
Всього позиковий капітал	201791,0	278580,0	334405,0	415492,0	76789,0	55825,0	81087,0	213701,0	138,05	120,04	124,25	205,90
Всього капітал	219240,0	299297,0	356889,0	440753,0	80057,0	57592,0	83864,0	221513,0	136,52	119,24	123,50	201,04

Таблиця 2.13

Структура капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Відхилення			
					2018р з 2017р	2019р з 2017р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Зареєстрований (пайовий) капітал	0,13	0,09	0,08	0,06	-0,03	-0,01	-0,01	-0,06
Капітал у дооцінках	3,16	2,32	1,94	1,57	-0,85	-0,37	-0,37	-1,59
Резервний капітал	0,06	0,04	0,03	0,03	-0,01	-0,01	-0,01	-0,03
Нерозподілений прибуток	4,61	4,47	4,24	4,07	-0,14	-0,23	-0,18	-0,55
Всього власний капітал	7,96	6,92	6,30	5,73	-1,04	-0,62	-0,57	-2,23
Довгострокові кредити банків	17,66	12,93	10,85	8,78	-4,72	-2,09	-2,06	-8,87
Всього довгострокові зобов’язання і забезпечення	17,66	12,93	10,85	8,78	-4,72	-2,09	-2,06	-8,87
Поточна кредиторська заборгованість за:								
товари, роботи, послуги	40,43	51,72	59,01	62,32	11,29	7,29	3,31	21,89
розрахунками з бюджетом	0,22	0,11	0,13	0,10	-0,11	0,02	-0,04	-0,12
розрахунками зі страхування	0,08	0,06	0,05	0,05	-0,03	-0,01	0,00	-0,04
розрахунками з оплати праці	0,39	0,29	0,27	0,28	-0,10	-0,02	0,01	-0,11
за одержаними авансами	17,77	7,52	4,29	3,64	-10,24	-3,24	-0,65	-14,13
Поточні забезпечення	0,19	0,03	0,03	0,04	-0,16	0,00	0,01	-0,15
Інші поточні зобов’язання	15,30	20,41	19,07	19,06	5,11	-1,34	-0,01	3,76
Всього поточні зобов’язання і забезпечення	74,38	80,14	82,85	85,49	5,76	2,71	2,63	11,10
Всього позиковий капітал	92,04	93,08	93,70	94,27	1,04	0,62	0,57	2,23
Всього капітал	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Обсяг поточних зобов’язань і забезпечень збільшилась на 213701,0 тис. грн. або в 2,31 рази, проте їх частка зросла з 74,38% до 85,49%.

Тому в цілому частка позикового капіталу в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросла з 92,04% у 2017 році 94,27% у 2020 році.

Негативно характеризує роботу підприємства не тільки зростання частки позикового капіталу, але і особливо поточних зобов’язань і забезпечень.

Треба з’ясувати, за рахунок яких складових частин сталися ці зміни. Зрозуміло, що приріст власного капіталу за рахунок капіталізації прибутку та внаслідок дооцінки основних засобів можна розглядати по різному, з одного боку при оцінюванні спроможності підприємства до самофінансування а з іншого з позиції нарощування власного капіталу.

Зростання власного капіталу (відношення суми реінвестованого капіталізованого прибутку звітного періоду до власного капіталу) залежить від ряду факторів:

- рентабельності обороту (Роб) як відношення чистого прибутку до чистого доходу (виручки);
- оборотності капіталу (Коб) як відношення чистого доходу (виручки) до середньорічної суми капіталу;
- мультиплікатора капіталу (МК), що визначає фінансову активність суб’єкта господарювання із залучення позичкового капіталу (відношення середньорічної суми активів балансу до середньорічної суми власного капіталу);
- частки відрахувань чистого прибутку на розвиток господарської діяльності (Чкп) відношення реінвестованого прибутку до суми чистого прибутку.

Для визначення ступеню впливу цих чинників на зміну темпів зростання власного капіталу можна застосувати модель, запропоновану А.Д. Шереметом і Р.С. Сайфуліним:

$$Т\uparrow ВК = \frac{Пк}{ВК} = \frac{ЧП}{ВР} \times \frac{ВР}{KL} \times \frac{KL}{ВК} \times \frac{Пк}{ЧП} = Роб \times Коб \times МК \times Чкп, \quad (2.1)$$

де Т↑ВК – темп приросту власного капіталу;

Пк – сума капіталізованого прибутку;

ВК – власний капітал;

ЧП – чистий прибуток;

ВР – виручка;

KL – загальна сума капіталу.

Перші дві складові моделі є двома факторами, що відображають дію тактики, а дві останні складові є факторами стратегії фінансової політики суб'єкта господарювання. На думку фахівців правильно обрана, оптимальна цінова політика в купі із розширенням ринків збуту продукції можуть призвести до зростання обсягів продажу, а внаслідок цього зростання прибутку суб'єкта господарювання, підвищення рентабельності продажів і швидкості обороту капіталу. Хоча, нераціональна інвестиційна політика може знизити позитивний вплив на результат перших двох факторів.

Оцінити вплив цих факторів можна за допомогою застосування одного із способів детермінованого факторного аналізу, на підставі даних табл. 2.14.

У 2017 році за рахунок отриманого прибутку в розмірі 3725,0 тис. грн., який був використаний для збільшення розміру власного капіталу, приріст власного капіталу становить 23,90%. У 2020 році за рахунок отриманого прибутку в розмірі 2777,0 тис. грн., який був використаний для збільшення розміру власного капіталу, приріст власного капіталу становить 11,63%.

Отже, темп приросту власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за рахунок капіталізованого прибутку знизився у зв'язку із зниженням рентабельності обороту (з 0,59% до 0,36%), оборотності капіталу (з 3,752 до 1,930 оборотів), хоча зростання мультиплікатору капіталу (з 10,745 до 16,706) сприяло зростанню приросту власного капіталу за рахунок капіталізованого прибутку.

Таблиця 2.14

Факторний аналіз темпів зростання власного капіталу

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Відхилення				Темп зростання, %			
					2018р з 2017р	2019р з 2017р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2017р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Капіталізований прибуток, тис. грн.	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0	87,73	54,07	157,16	74,55
Чистий прибуток, тис. грн.	3725,0	3268,0	1767,0	2777,0	-457,0	-1501,0	1010,0	-948,0	87,73	54,07	157,16	74,55
Виручка від усіх видів продажів, тис. грн.	628402,0	575768,0	689828,0	769628,0	-52634,0	114060,0	79800,0	141226,0	91,62	119,81	111,57	122,47
Середньорічна сума капіталу, тис. грн.	167470,0	259268,5	328093,0	398821,0	91798,5	68824,5	70728,0	231351,0	154,81	126,55	121,56	238,14
у тому числі власного капіталу	15586,5	19083,0	21600,5	23872,5	3496,5	2517,5	2272,0	8286,0	122,43	113,19	110,52	153,16
Темп приросту власного капіталу за рахунок капіталізованого прибутку (Т↑ВК), %	23,90	17,13	8,18	11,63	-6,77	-8,94	3,45	-12,27	71,66	47,77	142,20	48,67
Рентабельність обороту, %	0,59	0,57	0,26	0,36	-0,03	-0,31	0,10	-0,23	95,75	45,13	140,86	60,87
Оборотність капіталу (Коб)	3,752	2,221	2,103	1,930	-1,532	-0,118	-0,173	-1,823	59,18	94,68	91,78	51,43
Мультиплікатор капіталу	10,745	13,586	15,189	16,706	2,842	1,603	1,517	5,962	126,45	111,80	109,99	155,49
Частка капіталізованого прибутку в загальній сумі чистого прибутку (Чкп)	1,000	1,000	1,000	1,000	-	-	-	-	100,00	100,00	100,00	100,00

Протягом всього досліджуваного періоду дивіденди акціонерам ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не виплачувались, а тому весь отриманий чистий прибуток обліковується на балансі як нерозподілений прибуток і позитивно впливає на зміну власного капіталу підприємства.

Проаналізуємо вплив всіх аспектів використання фінансових інструментів формування капіталу та виявлених особливостей дивідендної політики на фінансову стійкість суб'єкта господарювання за допомогою абсолютних показників (табл. 2.15).

Враховуючи показники фінансової стійкості, розраховані у таблиці 2.15, фінансовий стан ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» оцінюється як кризовий та протягом досліджуваного періоду він ще погіршився. Запаси перевищували «нормальні» джерела фінансування на 51772,0 тис. грн. у 2017 році та 75898,0 тис. грн. у 2020 році. Нестача джерел фінансування становила 29,7 та 35,5 днів або 0,69 грн та 0,73 грн на 1 грн запасів і покривалася за рахунок кредиторської заборгованості. Причому спостерігається тенденція до ще більшого погіршення показників забезпеченості запасів. Якщо у 2017 році нестача власного оборотного капіталу для фінансування запасів становила 90482,0 тис. грн., то у 2020 році вона зросла ще на 24126,0 тис. грн. або 5,8 днів.

Отже, ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» має кризовий фінансовий стан та не забезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності. І, в першу чергу, відчуває нестачу власного оборотного капіталу для покриття найменш мобільної частини активів – запасів.

Через сучасні виклики та певні ознаки кризового стану національної економіки вітчизняним підприємствам ускладнюється процес підтримання стабільного функціонування і розвитку, своєчасність виконання економічних та фінансових зобов'язань, що неодмінно призводить до банкрутства. Визнання підприємства банкрутом пов'язано із втратою мінімального рівня платоспроможності, необхідного для подальшого його функціонування.

Таблиця 2.15

Абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», тис. грн.

Показники	2017р	2018р	2019р	2020р	Абсолютне відхилення				Темпи зростання (зниження), %			
					2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р	2018р з 2017р	2019р з 2018р	2020р з 2019р	2020р з 2017р
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	-15215,0	-12621,0	-16372,0	-10000,0	2594,0	-3751,0	6372,0	5215,0	82,95	129,72	61,08	65,72
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	23495,0	26089,0	22338,0	28710,0	2594,0	-3751,0	6372,0	5215,0	111,04	85,62	128,53	122,20
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	23495,0	26089,0	22338,0	28710,0	2594,0	-3751,0	6372,0	5215,0	111,04	85,62	128,53	122,20
Запаси	75267,0	128912,0	61136,0	104608,0	53645,0	-67776,0	43472,0	29341,0	171,27	47,42	171,11	138,98
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	-90482,0	-141533,0	-77508,0	-114608,0	-51051,0	64025,0	-37100,0	-24126,0	156,42	54,76	147,87	126,66
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	-51772,0	-102823,0	-38798,0	-75898,0	-51051,0	64025,0	-37100,0	-24126,0	198,61	37,73	195,62	146,60
Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	-51772,0	-102823,0	-38798,0	-75898,0	-51051,0	64025,0	-37100,0	-24126,0	198,61	37,73	195,62	146,60
Запас стійкості фінансового стану, днів	-29,7	-64,3	-20,2	-35,5	-34,6	44,0	-15,3	-5,8	216,76	31,49	175,34	119,70
Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн запасів, грн.	-0,69	-0,80	-0,63	-0,73	-0,11	0,16	-0,09	-0,04	115,96	79,56	114,33	105,48

Виходячи із зазначеного, фахове дослідження та оцінка платоспроможності, розробка і запровадження заходів її забезпечення постають першочерговими цілями і завданнями фінансового менеджменту підприємства задля забезпечення його виживання.

В умовах прояву ознак кризових явищ проблемі забезпечення платоспроможності суб'єктів, що здійснюють господарську діяльність надається особлива увага, оскільки платоспроможність суб'єкта господарювання є найважливішим визначальним чинником фінансового стану підприємства і часто межує з банкрутством.

Отже, оптимальний рівень платоспроможності є необхідною складовою характеристики будь-якого стабільно функціонуючого суб'єкта господарювання. Саме тому зацікавленими в грамотній оцінці стану платоспроможності будуть як керівники, фінансові менеджери підприємства, так і його потенційні партнери.

Враховуючи те, що у процесі господарської діяльності укладаються угоди і застосовуються фінансові інструменти підприємство має забезпечити контроль за ефективністю їх використання.

Платежі здійснюються із застосуванням грошей як активу, що відноситься до фінансових інструментів та потребує специфічних методів управління з метою забезпечення ефективності їх використання, що досягається дотриманням оптимальних залишків на поточних рахунках та своєчасним переведенням надлишкових коштів у швидко ліквідні фінансові інструменти і зворотно з метою підтримання платоспроможності. Також широко застосовуються інструменти товарного кредиту, векселі та фінансові інструменти зобов'язань.

Для оцінки ефективності управління платоспроможністю із використанням фінансових інструментів суб'єкта господарювання складається зведений платіжний баланс (календар) (таблиця 2.16).

Оскільки сальдо знаходиться в активі платіжного балансу, то це означає, що підприємство неплатоспроможне.

Таблиця 2.16

Зведений платіжний баланс із застосуванням фінансових інструментів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

АКТИВ					ПАСИВ				
Наявні кошти для покриття заборгованості	2017р	2018р	2019р	2020р	Негайні та інші платежі	2017р	2018р	2019р	2020р
Грошові кошти та їх еквіваленти	13496	24786	48608	2959	Заборгованість за позикою	-	-	-	-
Розрахунки з дебіторами	88060	101254	199471	273509	Заборгованість кредиторам	163081	239870	295695	376782
Усього	101556	126040	248079	276468	Усього	163081	239870	295695	376782
Сальдо	61525	113830	47616	100314					
Баланс	163081	239870	295695	376782	Баланс	163081	239870	295695	376782

Якщо у 2017 році для покриття негайних платежів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не вистачало 61525,0 тис. грн. наявних коштів, то в 2020 році – 100314,0 тис. грн. або на 38789,0 тис. грн. (63,0%) більше.

Таким чином, проведені нами розрахунки дозволяють зробити висновок про неплатоспроможність ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за весь період дослідження, а недостатнє використання фінансових інструментів не дозволяє значно покращити показники.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» має незадовільну структура майна, яким володіє, адже основну частку у валюті балансу займають оборотні кошти. З одного боку, це пояснюється специфікою діяльності підприємства, з іншого – значення коефіцієнта реальної вартості основних засобів у валюті балансу в 3 рази нижче нормативного.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не відчуває недостатності оборотних активів для здійснення господарсько-фінансової діяльності. Основою для

такого твердження є розмір та тенденція зміни коефіцієнту реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу у порівнянні з аналогічними значеннями коефіцієнта реальної вартості основних засобів.

Основну частину у загальному розмірі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» займає позиковий капітал (92,0% у 2017 році та 94,3% у 2020 році). Причому він на 80,8% у 2017 році та на 90,7% сформований за рахунок наявності поточних зобов'язань за розрахунками, на що вказує значення коефіцієнта короткострокової заборгованості.

Таким чином, результати аналізу дозволяють зробити висновок про наявність кризового фінансового стану, на що вказує розмір та тенденція зміни основних фінансових коефіцієнтів. У цій ситуації ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» необхідно розробити та проводити заходи щодо економічного та фінансового оздоровлення.

За умови використання засобів підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» може покращити свою фінансову стійкість, що в свою чергу позитивно вплине не лише на загальний фінансовий стан підприємства, але і на його діяльність в цілому.

Позитивно характеризує результати господарської діяльності щорічне формування підприємством чистого прибутку. Прибуткова діяльність підприємства свідчить про ефективність використання наявних фінансових ресурсів.

Використання фінансових інструментів у господарській діяльності допомагає підприємству покращити результативні показники, створює можливості забезпечення потреб суб'єкта господарювання у фінансових ресурсах. Наявне, хоч і не широке використання векселів дає можливість знизити фінансові ризики в господарській діяльності підприємства.

Застосування ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» залишкової політики дивідендних виплат дає можливість поступово нарощувати власний капітал підприємства і відповідає інтересам єдиного власника.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКА МАСЛОСИРБАЗА»

3.1. Оптимізація використання фінансових інструментів позикового капіталу підприємства

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» виявив суттєві проблеми з формуванням необхідних обсягів фінансових ресурсів. Виявлень постійну нестачу оборотного капіталу, фінансовий стан характеризується як нестійкий і має ознаки кризи ліквідності. Позитивним аспектом господарської діяльності підприємства є відсутність кризи прибутковості. Підприємство потребує розробки і впровадження санаційних заходів.

Певні заходи виробничої реструктуризації ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» здійснило в 2014 році. З метою оновлення асортименту і підвищення якості продукції на підприємстві проведена реконструкція цехів, встановлено нове обладнання.

Виявлені суттєві недоліки фінансового стану потребують фінансової реструктуризації як зміни структури капіталу. У підприємства один власник, його засновник якому належить 100% акцій. Зацікавлений в санації неспроможного підприємства власник може здійснити це у таких формах: внески на збільшення статутного капіталу, надання позик, цільові внески на безповоротній основі.

Збільшення статутного капіталу як і цільові внески на безповоротній основі підвищать ризики власника втрати інвестованого капіталу за умови погіршення показників операційної діяльності. Менш ризикованим у даному випадку для власника є підтримка підприємства наданням фінансових ресурсів

на умовах позики, безпосереднім кредитуванням, застосуванням санаційної позики.

Безумовно необхідно і далі нарощувати власний капітал за рахунок отриманого прибутку та разом з цим оптимізувати обсяги і форми залучення позикових ресурсів. Пропонуємо покращити структуру позикового капіталу на користь довгострокових джерел, що позитивно відобразиться на показниках ліквідності. Використання довгострокових джерел для фінансування господарської діяльності дає можливість уникнути багатьох ризиків. Застосування боргових фінансових інструментів дасть можливість вирішити цю проблему. Власник підприємства може прийняти рішення щодо залучення інших інвесторів позикового капіталу, а сам зможе скористатись переважним правом на купівлю корпоративних прав нової емісії законодавче встановленому в Україні.

Емісія корпоративних облігацій може слугувати вирішенню ряду завдань [36]. По-перше, залучити фінансові ресурси з метою покриття потреби в грошових коштах в наслідок їх короткострокового дефіциту, необхідних для поповнення оборотного капіталу, а також забезпечення потреби поповнення основного капіталу шляхом покриття середньо- і довгострокового дефіциту грошових коштів. По-друге, здійснити: реструктуризацію господарської діяльності з метою і за потреби зміни структури власності; виведення з експлуатації неефективних необоротних активів; фінансову реструктуризацію (шляхом формування ліквідної застави у формі цінних паперів, сек'юритизації активів, обміну активів, реструктуризації боргів, залучення грошових коштів для фінансового оздоровлення). По-третє, використання корпоративних облігацій дасть можливість досягти певних цілей маркетингового характеру, таких як: привертання уваги до торговельної марки, реклами продукції, публічної оцінки підприємства фінансовими аналітиками. По-четверте, сприятиме створенню біржової та кредитної історії для отримання вигідніших пільгових умов фінансування на вітчизняному і міжнародних ринках. Ще одним позитивним аспектом є застосування фінансового інжинірингу для

розв’язання фінансових проблем та використання фінансових можливостей шляхом випуску корпоративних облігацій.

Необхідно звернути увагу на певну специфіку залучення позикових ресурсів завдяки розміщенню корпоративних облігацій. Специфіка застосування таких фінансових інструментів передбачає[68]:

- конкурентний характер ринкового розміщення (обсяг та вартість залучених позикових ресурсів, успішність самої емісії щодо співвідношення попиту та пропозиції на фінансовому ринку);
- одноразове розміщення дає можливість одночасно, майже миттєво залучити всі позикові ресурси, а не окремими послідовними частинами;
- використання професійних посередників зумовлюється залученням значного обсягу позикових ресурсів та зацікавленістю підприємства-емітента у максимальному збільшенні кола власників корпоративних облігацій;
- використання біржової інфраструктури з метою мінімізації витрат учасників фінансового ринку на розміщення, обіг та погашення корпоративних облігацій;
- фіксований характер обслуговування (заздалегідь визначені умови емісії дають можливість чітко окреслити обсяг витрат емітента на обслуговування боргу, а також доходів інвесторів у корпоративні облігації).

Визначений нормативними і законодавчими актами України порядок емісії корпоративних облігацій передбачає два варіанти: публічне й приватне розміщення, особливості яких висвітлено в табл. 3.1 [49].

Співвідношення між публічним і приватним розміщенням корпоративних облігацій постійно варіюється. Це зумовлюється типом фінансування, яке обирають суб’єкти господарювання, урядовими структурними перетвореннями в економіці країни, та завдяки іншим чинникам. Незалежно від обраного емітентом варіанту, чи то публічного чи приватного розміщення емісія корпоративних облігацій здійснюється поетапно і потребує певного вибору і прийняття рішень.

Таблиця 3.1

Публічне та приватне розміщення корпоративних облігацій в Україні

Умови	Публічне розміщення	Приватне розміщення
Кількість осіб, що можуть придбати облігації	Не визначено	Не більше 100
Коло осіб, що можуть придбатиоблігації	Не визначено	Визначено
Проспект емісії облігацій	Підлягає опублікуванню в офіційному друкованому виданніНКЦПФР	Не підлягає опублікуванню в офіційному друкованому виданні НКЦПФР
Місце розміщення	Фондова біржа	Безпосередньо між учасниками
Вид облігацій	Облігації, що вільно обертаються	Облігації, що мають обмеженеколо обігу
Перші власники облігацій	Будь-які юридичні та / або фізичні особи	Юридичні та / або фізичні особи, коло яких визначено у рішенні про розміщення облігацій
Строк укладення договорів зпершими власниками	До дати, визначеної проспектом емісії, але не пізніше одного рокуз дати початку укладення таких договорів	До дати, визначеної проспектом емісії, але не довше двох місяцівз дати початку укладення таких договорів
Спосіб укладення договорів зпершими власниками	Самостійно або через андерайтера (андерайтерів)	Самостійно або через андерайтера (андерайтерів)

Переваги й недоліки розміщення корпоративних облігацій наведено у табл 3.2 [36, 54].

До етапів емісії корпоративних облігацій належать:

- рішення щодо здійснення випуску корпоративних облігацій;
- рішення про залучення (за потреби) андерайтера (андерайтерів) та укладення попередньої угоди;
- укладення (за потреби) попередньої угоди з Центральним депозитарієм цінних паперів про обслуговування випусків цінних паперів;
- подання НКЦПФР заяви і необхідного для реєстрації випуску облігацій та проспекту емісії корпоративних облігацій пакету документів, а також їх реєстрація НКЦПФР;
- внесення (за потреби) змін до проспекту емісії корпоративних облігацій, подання НКЦПФР заяви і необхідного для реєстрації таких змін пакету

документів та їх реєстрація НКЦПФР;

- укладення (за потреби) угоди з андерайтером (андерайтерами);

Таблиця 3.2

Переваги та недоліки розміщення корпоративних облігацій

Переваги	Недоліки
Отримання значних фінансових ресурсів з тимчасовим горизонтом понад один рік	Виникнення додаткових витрат, пов'язаних з розкриттям інформації про емітента
Відсутність строго цільового використання залучених фінансових ресурсів	Виникнення значних регулятивних витрат (послуги НКЦПФР, послуги Центрального депозитарію цінних паперів, послуги андерайтера (андерайтерів), послуги аудитора)
Отримання розширених можливостей управлінняборговим портфелем	
Зменшення залежності від окремого кредитора та зниження концентрації ризиків на одному кредиторі	Наявність високих процентних витрат та витратна фінансове посередництво у разі першого розміщення облігацій
Збереження контролю над діяльністю та зниженняризику проникнення в органи управління емітента	Більш тривалий термін на підготовку й залучення фінансових ресурсів
Залучення на публічному фінансовому ринку фінансових ресурсів множини індивідуальних таінституційних інвесторів; здешевлення вартості залучених фінансових ресурсів	Втрата фінансових ресурсів, витрачених на підготовку випуску облігацій, у разі невдалогорозміщення
Зниження процентних витрат (особливо за ліквідного ринку облігацій)	Підвищення вартості залучених фінансових ресурсів у разі зниження ринкової процентноїставки
Отримання можливостей гнучкого податкового тафінансового планування	Орієнтація вітчизняного ринку корпоративнихоблігацій на інструменти з терміном обігу не більше 1–3 років
Виникнення кредитної історії емітента на публічному фінансовому ринку	
Отримання біржової історії та біржової репутації	Зниження показників фінансової стійкості емітента
Отримання можливостей фінансового конструювання, зокрема рефінансування облігацій	Обмеження щодо використання залучених фінансових ресурсів (не допускається розміщення облігацій для формування і поповнення статутного капіталу емітента та покриття збитків від господарської діяльності)
Створення національного каналу маркетингу дляемітента та його торгових марок через публічне розкриття інформації	
Підвищення інвестиційної привабливості емітента узв'язку з виникненням зовнішнього моніторингу, щоздійснюється з боку ринку	Зниження мобільності та доходності емітента в результаті необхідності резервування значнихфінансових ресурсів для виплат за облігаціями

- присвоєння корпоративним облігаціям міжнародного ідентифікаційного номера;
- укладення угоди з Центральним депозитарієм цінних паперів про обслуговування випусків цінних паперів та передачі йому копій зареєстрованого проспекту емісії корпоративних облігацій, зареєстрованих змін до проспекту емісії корпоративних облігацій (за наявності) та оформлення і депонування Тимчасового глобального сертифіката;
- розкриття емітентом інформації, що викладена в зареєстрованому проспекті корпоративних облігацій та змінах до проспекту корпоративних облігацій (за наявності);
- укладення угод з першими власниками та затвердження емітентом результатів укладених угод; затвердження емітентом результатів розміщення корпоративних облігацій та затвердження звіту про результати їх розміщення;
- подання НКЦПФР звіту про результати розміщення корпоративних облігацій, реєстрація НКЦПФР цього звіту та анулювання тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску корпоративних облігацій;
- отримання свідоцтва про реєстрацію випуску корпоративних облігацій;
- оформлення та депонування глобального сертифіката в Центральному депозитарії цінних паперів;
- розкриття інформації, що викладена в зареєстрованому звіті про результати розміщення корпоративних облігацій (за умови публічного розміщення) [49].

Підприємствам виробникам товарів та послуг складно залучати значні за обсягами банківські кредити враховуючи визначені внутрішні ліміти кредитування, що ускладнюється проблеми пошуку партнерів для кредитного консорціуму. Зазвичай, консервативна банківська установа не сприяє фінансовій підтримці масштабного інвестиційного проекту, що уможливив би ринковий «прорив» підприємства.

Для ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» як і для інших експортно-орієнтованих підприємств випуск корпоративних облігацій за бажанням з прив'язкою до твердих іноземних валют може виявитися доцільним. Такі суб'єкти господарювання матимуть значну стартову перевагу при виході на міжнародний ринок капіталів маючи можливість отримати вищий кредитний рейтинг, порівняно з країною загалом, що залучення позикових фінансових ресурсів за нижчою ціною [14].

Активізація вітчизняного ринку фінансових інструментів в частині корпоративних облігацій як складового сегменту фінансового ринку, що потенційно може стати одним із ефективних джерел залучення фінансових ресурсів в господарську діяльність українських підприємств можлива завдяки застосуванню нових модифікацій корпоративних облігацій.

Однією із ефективних новацій, прийнятною для вітчизняних умов, є випуск корпоративних облігацій або сертифікатів під заставу обладнання. Використання цього фінансового інструмента дасть можливість суб'єктам господарювання мобілізувати позикові ресурси у приватних інвесторів з метою закупівлі обладнання без використання банківського кредиту, аналогічно лізингу.

Залучення приватних інвестиційних ресурсів для формування позикового капіталу виробничих підприємств буде ефективним за умови застосування спеціальної схеми фінансування з випуском товарних корпоративних облігацій. Такі фінансові інструменти гарантуватимуть інвесторам отримання певного обсягу продукції у визначений термін, що забезпечується майном суб'єкта господарювання та страхується банківською установою. Фінансові ресурси, отримані від реалізації товарних корпоративних облігацій мають накопичуватися на рахунку в установі банку-страхувальника. Отже, банківська установа зможе відкрити для суб'єкта господарювання-емітента кредитну лінію, забезпечуючи оплату по його рахункам та суворо контролюючи спрямування витрат виключно на виробництво застрахованої продукції. У разі виникнення в процесі погашення реалізованих корпоративних облігацій збитків, потреби їх покриття мають

забезпечуватись спільними зусиллями банківської установі і підприємства. Консолідація спільної гарантії та контролю установи банку і суб'єкта господарювання має надавати додаткових вигід і привабливості таких фінансових інструментів для інвесторів [42].

В умовах наявності на підприємстві ознак фінансової кризи та потребу у фінансових ресурсах для здійснення господарської діяльності і впровадження санаційних заходів доцільне застосування такого фінансового інструменту як облігації конверсійної позики які можуть виступати однією із форм кредитування санації власниками та кредиторами підприємства.

У фахових науково-практичних літературних джерелах з питань фінансової санації конверсійні облігації характеризуються як ефективний санаційний фінансовий інструмент особливо коли ставки на кредитному ринку досить високі, а курс акцій через незначну прибутковість має тенденцію до зниження. Емісія звичайних акцій за таких обставин є проблематичною і недоцільною.

Якщо в подальшому періоді ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» передбачає нарощення власного капіталу у тому числі й шляхом збільшення статутного капіталу, то обмін конверсійних облігацій на акції саме до цього й призводить. При цьому статутний капітал суб'єкта господарювання збільшується на загальну номінальну вартість облігацій, що обмінюються на акції, а вона сама має дорівнювати номінальній вартості акцій.

Враховуючи те, що облігації конверсійної позики (конвертовані облігації) є іменними облігаціями, що за певний термін обмінюються на звичайні акції підприємства, а акціонери мають такі самі переважні права на їх купівлю, як і на купівлю нових акцій, застосування цього фінансового інструменту буде менш ризиковим і дасть можливість власнику досягти поставленої мети.

Перевагою конверсійних облігацій є те, що проценти за ними як правило нижчі середньої процентної ставки на кредитному ринку, а основна вигода інвесторів полягає не в одержанні доходу, а в можливості згодом обміняти їх на звичайні акції. Також зазначимо те, що проценти за борговими фінансовими

інструментами відносяться на валові витрати підприємства-емітента, а джерелом сплати дивідендів за акціями є чистий прибуток. Корпоративні конверсійні облігації випускають, як правило, на термін 5 – 10 років, що дасть можливість змінити структуру позикових коштів підприємства на користь довгострокового позикового капіталу, а їх ринкова ціна визначається інвестиційною вартістю та ціною звичайних акцій, узятих для конверсії.

Коефіцієнт конверсії є відношенням, за яким планується конверсія і показує яку кількість облігацій потрібно подати, аби одержати одну акцію, визначається діленням номінальної вартості всіх облігацій в обігу на обсяг зростання статутного капіталу. З метою приведення у відповідність реальної ціни акцій з вартістю конверсії, умовами емісії можуть передбачати доплати, що відбуваються під час обміну. Конверсія економічно виправдана якщо її курс (вартість облігацій плюс доплати) нижчий від біржового курсу акцій. Враховуючи те, що курс випуску акцій визначається коефіцієнтом конверсії та доплатами, вони мають встановлюватись на рівні не нижчому за їх номінальну вартість. Але треба пам’ятати, що рішення власників корпоративних облігацій щодо їх конверсії в акції залежить від рівня прибутковості та надійності підприємства-емітента, а обсяг емісії таких фінансових інструментів не повинен перевищувати законодавчо встановленого нормативу по відношенню до розміру оплаченого статутного капіталу.

Також зазначимо, що випуск конвертованих облігацій допоможе українським підприємствам подолати кризу недовіри, оскільки вони є ідеальним варіантом для тих інвесторів, що очікують мати дохід, який можна порівняти з доходом від акцій, і позбавитись невизначеності, пов’язаної з волатильністю. Історично зростання корпоративних конвертованих облігацій на рівні 80% від зростання звичайних акцій, а їх волатильність співвідносяться приблизно як 2 до 3. Отже, якщо вартість простих акцій зростає на 10%, то вартість конвертованих облігацій збільшується на 8%; а якщо вартість простих акцій падає на 10%, то корпоративні конвертовані облігації втрачають 6% вартості [6].

Потенційно ринок корпоративних облігацій в Україні може стати потужним джерелом мобілізації фінансових ресурсів вітчизняними підприємствами та сприятиме розв'язуванню проблемних аспектів дефіциту ринкового забезпечення у національній фінансовій системі та знизить навантаження сектору банківського кредитування.

3.2. Прогнозування цільового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»

В реаліях ринкової економіки стабільність та успішність господарської діяльності, сталий розвиток підприємства потребує сучасних підходів і методів. Для досягнення бажаних очікуваних результатів необхідно застосовувати новітні наукові розробки та рекомендації.

Зазначимо, що існує дві основні можливості збільшення прибутку на підприємстві шляхом забезпечення зростання обсягів виробництва і реалізації продукції та зниження витрат підприємства. Реалії національної економічної системи, засвідчують наявність практично на кожному підприємстві малорентабельних або збиткових ланок виробництва та реалізації продукції. Визначення так званих вузьких місць господарської діяльності і стабілізація виробничих процесів, врахування динамічності умов ринкової економіки дасть можливість забезпечити стабільне зростання фінансових показників діяльності суб'єкта господарювання.

На ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» повинні бути передбачені планові заходи щодо збільшення прибутку. В загальному плані ці заходи можуть носити наступний характер: збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції та покращення її якості; продаж зайвого обладнання (яке не використовується, не експлуатується) або ж здача його в оренду; зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, робочої сили та робочого часу; розширення наявного або вихід на нові ринки збуту продукції.

Напрями та перспективи зростання обсягів прибутку на ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» тісно пов’язані із зниженням витрат підприємства. Дослідження факторів, що впливають на прибуток, є необхідним, оскільки це дозволяє не тільки дати кількісну оцінку їх впливу в ретроспективному періоді, а й використати виявлені взаємозв’язки для обґрунтування можливої зміни прибутку в перспективі.

В умовах вільної конкуренції ціна продукції підприємства вирівнюється автоматично. На неї впливають закони ринкового ціноутворення.

Перспективи та шляхи зростання прибутку на ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» можуть відбуватись:

1. За рахунок зниження ціни закупівлі шляхом: скорочення кількості посередників при закупівлі сировини та інших запасів; використання системи цінових знижок в цьому процесі; закупівлі окремих складових запасів за кордоном при сприятливому співвідношенні курсів національної та іноземної валют; закупівлі із врахуванням сезонних розпродажів; розвитку власного виробництва.

2. За рахунок збільшення ціни реалізації завдяки: здійсненню ефективної цінової політики підприємства на споживчому ринку; використанню сприятливо торговельної кон’юнктури в окремі періоди року; скороченню частки товарів, які реалізуються за регульованими цінами в рамках окремих асортиментних груп; експорту конкурентноздатних товарів з урахуванням співвідношення курсів національної та іноземної валюти; розширенню продажу товарів у сприятливий період на початку сезону (ціни найбільш високі); реалізації окремих груп товарів на товарних біржах та аукціонах.

3. За рахунок збільшення обсягів реалізаціх продукції за кількісними параметрами у наслідок: здійснення ефективної маркетингової політики в області збуту товарів; диверсифікації асортименту шляхом внесення до переліку взаємодоповнюючих та взаємозамінних товарів; регіональної диверсифікації продукціх (розширення регіону збуту).

4. Розширення системи додаткових послуг пов’язаних з реалізацією продукції.

5. Застосування ефективних рекламних заходів.

Традиційно, основними напрямами зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, що використовується на підприємстві у тому числі трудових та матеріальних. Ця економія має бути виправданою і не призводити до втрати якісних характеристик продукції.

Враховуючи те, що значну частину в структурі витрат займає оплата праці, важливою буде задача забезпечення зростання продуктивності праці, скорочення чисельності адміністративно-обслуговуючого персоналу. Механізація та автоматизація виробничих процесів є актуальним завданням як і розробка та застосування прогресивних, високоефективних виробничих технологій, а також заміна та модернізація обладнання. Однак, лише заходи по вдосконаленню техніки і технологій, що використовуються на підприємстві, не дають тої віддачі без покращення організації виробничо-господарської діяльності суб’єкта господарювання. Досить часто підприємства купуючи або орендуючи дороге обладнання не використовують у повній мірі його можливості. В результаті коефіцієнт використання обладнання досить низький а витрачені на придбання кошти не приносять очікуваного результату.

Матеріальні ресурси займають значну частину в структурі витрат підприємства. Звідси є зрозумілим значення економії цих ресурсів, раціонального їх використання. На перший план тут виходить застосування ресурсозберігаючих технологічних процесів. Важливим є збільшення вимог та контролю за якістю матеріалів, сировини, що поступають від постачальників.

Скорочення витрат по амортизації основних виробничих фондів можливо досягнути , шляхом кращого їх використання, максимальною їх експлуатацією.

Відомо, що чим більша партія сировини, матеріалів, що закуповуються, тим більша величина середньорічного запасу і більший розмір витрат, пов’язаних зі зберіганням цієї сировини та матеріалів (орендна плата). Разом з тим придбання товару чи сировини крупними партіями має свої переваги.

Знижуються витрати, пов’язані з розміщенням замовлення, з його прийманням та контролем за проходженням рахунків. Таким, чином виникає потреба у визначенні оптимальної величини замовлення.

Прибуток повинен бути настільки вагомим, щоб забезпечити реалізацію виконання усіх поставлених задач перед ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза». В сучасних умовах господарювання конкуренція повинна бути більш жорсткою, але не за рахунок фактора ціни, а за рахунок появи більш глобальних методів і форм суперництва підприємств на ринку. Керівництво підприємства повинно неухильно слідувати правилу: робити перш за все ставку на збільшенні доходів підприємства, а не зниженні його витрат, хоч вони і є взаємопов’язані.

Таким чином, потрібно щоб підприємство отримувало не стільки максимальний прибуток, скільки максимальний дохід. Максимізація отримання прибутку в основному пов’язана зі зниженням виробничих витрат підприємства. Тому, сучасне підприємство повинно бути динамічним, воно повинно мати можливість швидко змінювати асортимент продукції, так як нездатність відповідати попиту на товари, може призвести підприємство до банкрутства. Вимоги по якості продукції різко зросли. Мало виробляти чи продавати якісну продукцію, необхідно ще забезпечити організацію після-продажного обслуговування, забезпечення замовникам додаткових послуг.

Різко змінилась структура витрат виробництва. Одночасно все більше зростає частка витрат пов’язана з реалізацією продукції. Все це потребує координально нових підходів щодо управління та організації виробництва і продажу, що безпосередньо стосується і управління прибутком в цілому.

Основною проблемою є підвищення ефективності реалізації продукції. Перш за все необхідно більше уваги приділити зростанню швидкості руху обігових коштів, скороченню всіх видів запасів, добиватися максимально швидкого руху готової продукції від виробника до замовника.

До основних факторів, що впливають на прибуток відносяться: висока мобільність на ринку, свобода економічного маневру; конкурентоздатність

продукції; ритмічність та гнучкість підприємства, воно повинно бути здатним швидко змінювати асортимент продукції у відповідності до потреб замовників; розробка методів по покращенню продукції, можливість підприємства запропонувати товар більш високої якості.

Всі ці фактори є важливими для ефективного функціонування підприємства, тільки з їх допомогою підприємство може отримати максимальний прибуток. Основним завданням підприємства є забезпечення високої якості продукції. Прдукція яка має попит вважається рентабельною і буде приносити підприємству більше доходу, а високий рівень рентабельності це можливість нарощення капіталу.

Відмінністю прогнозованого звіту про фінансові результати є визначення прогнозу використання чистого прибутку для розрахунку показника «доповнення до нерозподіленого прибутку». Цей показник є кінцевим у прогнозованому зніті про фінансові результати. Для його обчислення розмір чистого прибутку за прогнозованим звітом зменшують на величину оголошених дивідендів.

Доповнення до нерозподіленого прибутку додається до статті «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)» при складанні прогнозного балансу. Крім того, прогнозований звіт про фінансові результати може не містити інформацію за розділом II «Елементи операційних витрат» і III «Розрахунок показників прибутковості акцій».

Побудуємо прогнозований звіт про фінансові результати ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза». При цьому, врахуємо наступні припущення:

- чистий дохід від реалізації буде становити 831198,2 тис. грн.;
- суму витрат, які включені до собівартості реалізованої продукції, у розрахунку на 1 грн чистої виручки від реалізації підприємство має можливість знизити з 89,22 коп. у 2020 році до 87,57 коп у 2022 році;
- адміністративні витрати підприємство планує збільшувати пропорційно збільшенню собівартості продукції;

- з метою стимулювання збільшення обсягів реалізації продукції витрати на збут підприємство планує збільшити на 9,0% у порівнянні з 2020 роком;
- інші операційні доходи та витрати підприємство планує збільшити пропорційно збільшенню чистого доходу від реалізації продукції (на 8,0%).

Прогнозований звіт про фінансові результати ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» на 2022 рік надано в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозування фінансових результатів підприємства на 2022 р, тис. грн.

Показники	2020р	Прогноз на 2022р	Відхилення	Темп зростання, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	769628,0	831198,2	61570,2	108,0
Собівартість реалізованої продукції	686670,0	727870,2	41200,2	106,0
Валовий прибуток (збиток)	82958,0	103328,0	20370,0	124,6
Інші операційні доходи	37552,0	40556,2	3004,2	108,0
Адміністративні витрати	8722,0	9245,3	523,3	106,0
Витрати на збут	30844,0	33620,0	2776,0	109,0
Інші операційні витрати	71640,0	77371,2	5731,2	108,0
Фінансові результати від операційної діяльності – прибуток (збиток)	9304,0	23647,7	14343,7	254,2
Інші доходи	48,0	48,0	-	100,0
Фінансові витрати	5954,0	5954,0	-	100,0
Інші витрати	3,0	3,0	-	100,0
Податок на прибуток	618,0	3193,0	2575,0	516,7
Чистий прибуток (збиток)	2777,0	14545,8	11768,8	523,8
Доповнення до нерозподіленого прибутку (непокритого збитку)	2777,0	14545,8	11768,8	523,8

Отже, ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» під впливом прийнятих рішень має можливість у прогнозованому році забезпечити прибутковість на рівні 14545,8 тис. грн проти 2777,0 тис. грн у 2020 році.

У таблиці 3.4 проведено аналіз структури формування прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за звітний рік та за прогнозованим звітом про фінансові результати.

Таблиця 3.4

Аналіз структури формування прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у плановому періоді

Показники	2020р	Прогноз на 2022р	Відхилення
Собівартість реалізованої продукції	89,22	87,57	-1,65
Валовий прибуток (збиток)	10,78	12,43	1,65
Інші операційні доходи	4,88	4,88	-
Адміністративні витрати	1,13	1,11	-0,02
Витрати на збут	4,01	4,04	0,04
Інші операційні витрати	9,31	9,31	-
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	1,21	2,85	1,64
Інші доходи	0,01	0,01	-
Фінансові витрати	0,77	0,72	-0,06
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,08	0,38	0,30
Чистий прибуток (збиток)	0,36	1,75	1,39
Доповнення до нерозподіленого прибутку (непокритого збитку)	0,36	1,75	1,39

При збільшенні обсягів реалізації продукції в 2022 році на 8,0% та збільшенні собівартості реалізованої продукції на 6,0% показники діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» покращаться:

- підприємство буде мати можливість отримати 103328,0 тис. грн. валового прибутку;
- витрати на 1 грн виручки від реалізації знизяться на 1,65 коп;
- сума чистого прибутку з розрахунку на 1 грн чистої виручки від реалізації складе 1,75 коп замість 0,36 коп у 2020 році.

Важливу роль у системі формування фінансових результатів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» повинна відігравати підсистема контролінгу. Це дозволить вчасно виявляти й координувати зміни й відхилення від намічених показників, визначати причини таких тенденцій, розробляти напрямки вдосконалення обліку витрат на підприємстві й у загальному визначати відповідність стратегічних цілей розвитку підприємства. Підсистема контролінгу, використовуючи інформацію, отриману від інших підсистем фінансового менеджменту, повинна виявляти внутрішньогосподарські резерви

поліпшення використання виробничих та фінансових ресурсів, забезпечувати оперативне маневрування ними з метою максимізації фінансового результату.

3.3. Обгрунтування дивідендної політики приватного акціонерного товариства

Основною метою діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» як комерційного підприємства є отримання прибутку, а тому він є одним з основних цільових економічних показників, адже виявляє ефективність функціонування суб'єкта господарювання та всіх його господарських процесів. Прибуток як економічний показник поєднує економічні інтереси самого суб'єкта господарювання, його власників, робітників і держави. Отже, він є базовим показником економічного розвитку як підприємства так і держави і основним джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Саме це й визначає необхідність розробки концепції механізму формування та розподілу прибутку суб'єкта господарювання (рис. 3.1).

Дана концепція є системою взаємопов'язаних складових елементів, що включають принципи, ціль, завдання та механізми, направлені на оптимізацію процесів формування та розподілу прибутку суб'єкта господарювання як на макро- так і на макрорівнях. Основною метою якої є досягнення економічного ефекту, що націлений на зростання прибутковості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Означені ні схемі, зображеній на рис. 3.1 принципи є базовими у формуванні механізму розподілу прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»:

– інтегрованість політики розподілу прибутку із загальною системою управління суб'єктом господарювання;

– збалансованість інтересів (розподіл прибутку повинен відбуватись з урахуванням інтересів як держави у формуванні на відповідному рівні доходів бюджетів так і суб'єктом господарювання з метою фінансування їх розвитку);

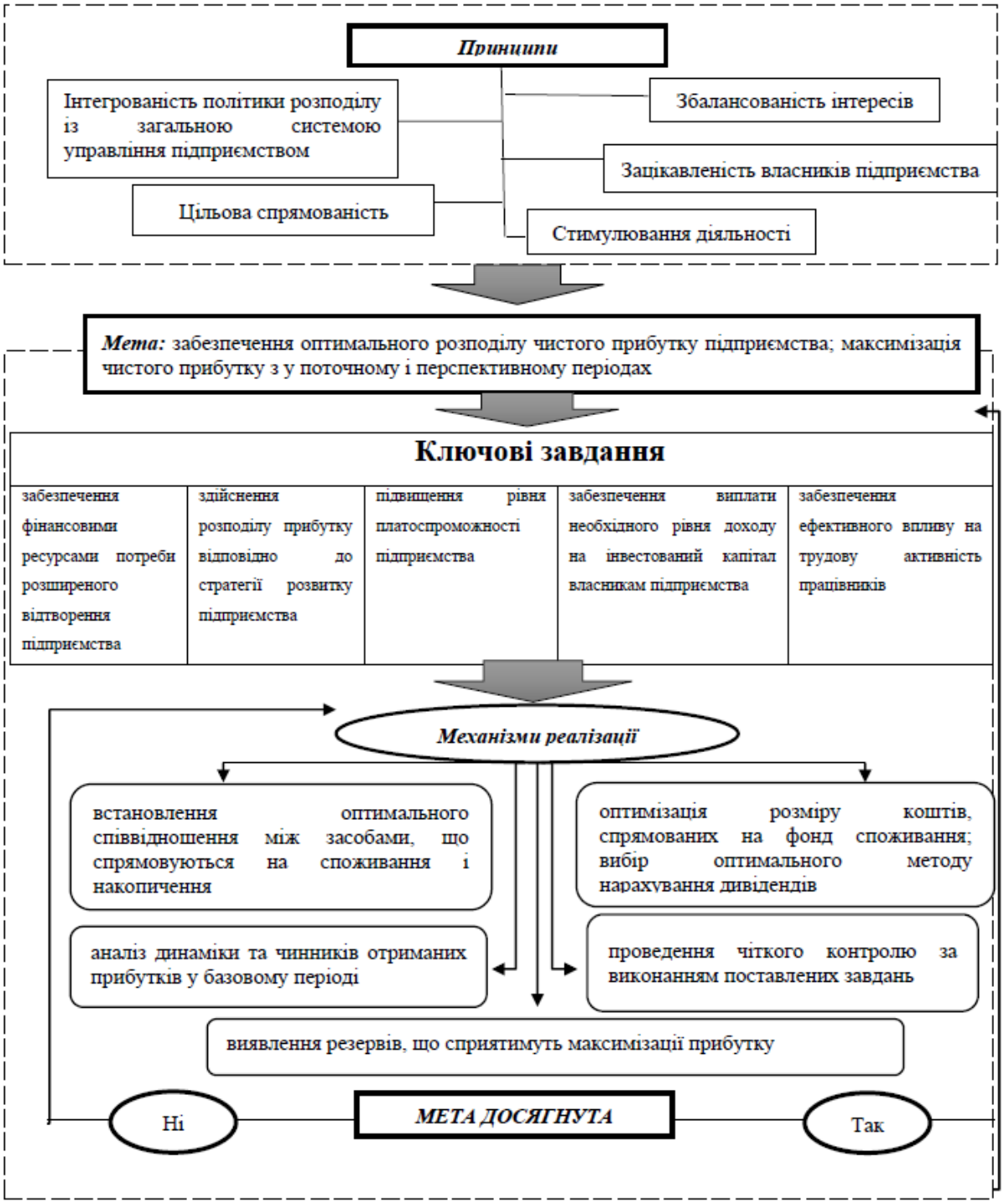

Рис. 3.1. Концепція механізму формування та розподілу прибутку суб’єкта господарювання

– цільова спрямованість (надходження частини прибутку до відповідних бюджетів у вигляді податків і зборів, ставки яких не повинні бути довільно змінені; склад і ставки податків, порядок їх визначення і внесків до бюджету встановлюються законодавчо);

– зацікавленість власників підприємства (обсяг прибутку суб'єкта господарювання, що залишається в його розпорядженні, не повинен знижувати його зацікавленості в забезпеченні розширеного відтворювального процесу фінансово-господарської діяльності і зростанні фінансових результатів);

– стимулювання діяльності (прибуток, що залишається у розпорядженні суб'єкта господарювання, має бути спрямований на нарощення власного капіталу, що забезпечить його подальший розвиток, і лише залишкова частина має використовуватись на споживання).

Мета вдосконалення концепції механізму формування та розподілу прибутку суб'єкта господарювання полягає в забезпеченні оптимального розподілу його чистого прибутку та максимізації обсягу чистого прибутку в поточному періоді і на перспективу.

Досягнення визначеної мети забезпечує вирішення ряду ключових задач. Розподіл прибутку суб'єкта господарювання має забезпечувати:

- потребу у фінансових ресурсах розширеного відтворення його господарської діяльності;
- врахування обраної стратегії розвитку;
- оптимальний рівень платоспроможності;
- необхідний рівень доходності інвестованого капіталу власникам;
- суттєву впливовість на трудову активність працівників;
- реалізацію проектів соціального розвитку;
- мінімізацію ризиків діяльності завдяки формуванню та поповненню резервного капіталу, резервування виплат дивідендів та інших фондів спеціального призначення.

Поставлені завдачі мають реалізовуватись завдяки чіткому механізму, що включає наступні складові:

– дотримання оптимального співвідношення обсягів споживання і накопичення;

– оптимізація обсягу коштів, спрямованих на споживання шляхом вибору оптимального методу нарахування дивідендів;

– проведення аналітичної роботи щодо оцінки динаміки та впливу факторів на прибуткок у базовому періоді;

– виявлення резервів максимізації прибутку;

– здійснення суворого контролю щодо виконання визначених завдань в частині розподілу та використання прибутку.

Саме досягнення визначеної мети та завдань за умови дотримання зазначених принципів дасть змогу забезпечити оптимальний розподіл чистого прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», що дасть можливість максимізувати чистий прибуток у поточному і перспективному періодах.

Протягом досліджуваного періоду ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» застосовує залишкову політику дивідендних виплат, яка передбачає, що фонд виплати дивідендів створюється після того, як за рахунок прибутку задоволена потреба у формуванні власних фінансових ресурсів, що забезпечують, повною мірою, реалізацію інвестиційних можливостей підприємства.

Враховуючи те, що в цілому частка позикового капіталу в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросла з 92,04% у 2017 році до 94,27% у 2020 році, а власного капіталу, відповідно, знизилась на 2,23 п.п. підприємство і надалі застосовуватиме залишкову політику дивідендних виплат.

Перевагою політики цього типу є забезпечення високих темпів розвитку підприємства, підвищення його фінансової стійкості.

Недолік же цієї політики полягає в нестабільності розмірів дивідендних виплат, повній непередбачуваності формованих їх розмірів у наступному періоді і навіть відмові від їх виплат у період високих інвестиційних можливостей, що негативно відбивається на формуванні рівня ринкової ціни акцій.

Оцінимо ефективність дивідендної політики ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» на перспективу за допомогою даних таблиці 3.5.

Чистий прибуток на 1 акцію зросте з 20,06 грн у 2020 році до 105,06 грн у 2022 році. Саме тому курс акції зросте більше, ніж удвічі.

Капіталізований дохід ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросте на 28,0%. Проте акції власникам не будуть приносити їхнім власникам ні копійки дивідендів.

Таблиця 3.5

Показники ефективності дивідендної політики

Показники	2020р	2022р	Відхилення	Темп зростання, %
Чистий прибуток, тис. грн.	2777,0	14545,8	11768,8	523,8
Середньорічна кількість простих акцій	138448	138448	-	100,0
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	9743,0	9743,0	-	100,0
Фонд виплати дивідендів за акціями, тис. грн.	-	-	-	-
Поточний дивіденд на одну акцію, виплачений грошима	-	-	-	-
Курс акції на початок звітного періоду	1,003	1,822	0,819	181,7
Курс акції на кінець звітного періоду	1,822	3,729	1,907	204,7
Чистий прибуток на акцію	20,06	105,06	85,00	523,8
Надходження грошей на одну просту акцію	-17,04	20,03	37,07	-
Дивіденди на одну просту акцію	-	-	-	-
Дивідендний дохід простої акції	-	-	-	-
Капіталізований дохід підприємства	0,82	1,05	0,23	128,0
Загальна дохідність простої акції (дохідність вкладень)	0,82	1,05	0,23	128,0
Коефіцієнт дивідендних виплат (дивідендний вихід)	-	-	-	-

Проаналізуємо вплив дивідендної політики ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» на динаміку та структуру капіталу за допомогою даних таблиці 3.6.

Обсяг капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» збільшиться на 20688,4 тис. грн. і становитиме в 2022 році 461441,4 тис. грн. Збільшення вартості капіталу підприємства планується досягти за рахунок збільшення вартості власного капіталу на 14545,8 тис. грн. та поточних зобов’язань на суму 6142,6 тис. грн. Зміни в динаміці вартості капіталу призведуть до зміни структури капіталу підприємства. Так, частка власного капіталу в структурі

капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросте з 5,73% у 2020 році до 8,63% у 2022 році або на 2,90 п.п.

Таблиця 3.6

Склад та структура капіталу підприємства у 2022 році

Статті	2020р	2022р	2022р до 2020р.		Структура, %		Відхилення, п.п.
			абсолютне відхилення	у відсотках	2020р	2022р	
Зареєстрований (пайовий) капітал	277,0	277,0	-	100,0	0,06	0,06	-
Капітал у дооцінках	6937,0	6937,0	-	100,0	1,57	1,50	-0,07
Резервний капітал	121,0	121,0	-	100,0	0,03	0,03	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	17926,0	32471,8	14545,8	181,1	4,07	7,04	2,97
Усього власний капітал	25261,0	39806,8	14545,8	157,6	5,73	8,63	2,90
Довгострокові кредити банків	38710,0	38710,0	-	100,0	8,78	8,39	-0,39
Усього довгострокові зобов’язання і забезпечення	38710,0	38710,0	-	100,0	8,78	8,39	-0,39
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	274671,0	279444,7	4773,7	101,7	62,32	60,56	-1,76
розрахунками з бюджетом	423,0	456,8	33,8	108,0	0,10	0,10	-
розрахунками зі страхування	201,0	217,1	16,1	108,0	0,05	0,05	-
розрахунками з оплати праці	1245,0	1344,6	99,6	108,0	0,28	0,29	0,01
за одержаними авансами	16034,0	16516,7	482,7	103,0	3,64	3,58	-0,06
Поточні забезпечення	193,0	208,4	15,4	108,0	0,04	0,05	0,01
Інші поточні зобов’язання	84015,0	84736,2	721,2	100,9	19,06	18,36	-0,70
Усього поточні зобов’язання і забезпечення	376782,0	382924,6	6142,6	101,6	85,49	82,98	-2,51
Баланс	440753,0	461441,4	20688,4	104,7	100,00	100,00	-

Частка позикового капіталу, відповідно, знизиться на 2,90 п.п. і становитиме в 2022 році 91,37. Зниження частки позикового капіталу планується досягти за рахунок зниження частки довгострокових зобов'язань на 0,39 п.п. і поточних зобов'язань та забезпечень на 2,51 п.п.

Отже, залишкова політика дивідендних виплат в прогнозованому році дозволить ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не тільки збільшити обсяг капіталу, шляхом капіталізації прибутку, а й покращити фінансовий стан.

Проаналізуємо як вплине зміна структури капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у зв'язку з капіталізацією дивідендів на ліквідність (таблиця 3.7) та фінансову стійкість (таблиця 3.8).

Таблиця 3.7

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у плановому періоді

Показники ліквідності	Нормативне значення	2020р	2022р	Абсолютні відхилення	Темп зростання, %
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,5-2,5	0,98	1,01	0,03	103,1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,0-2,0	0,73	0,75	0,02	102,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,008	0,009	0,001	112,5

Загальний коефіцієнт ліквідності зросте на 0,03 або 3,1% і становитиме 1,01. Хоча він не відповідатиме нормативному значенню, проте спостерігаємо позитивну тенденцію його зміни.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також зросте. Тобто, у 2022 році за рахунок найбільш ліквідних активів та активів, що швидко реалізуються ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зможе розрахуватися на 75,0% за своїми негайними та короткостроковими зобов'язаннями.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зросте на 12,5% і становитиме 0,009. При нормативному значенні 20-35% за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зможе розрахуватися лише на 0,9% за своїми негайними та короткостроковими зобов'язаннями.

Отже, хоча показники ліквідності підприємства не будуть відповідати нормативним значенням, проте можемо зробити висновок про покращення його ліквідності у прогнозованому році порівняно з 2020 роком.

Таблиця 3.8

Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» у плановому періоді

Показники фінансової стійкості	Нормативне значення	2020р	2022р	Відхилення	Темп зростання, %
Коефіцієнт економічної незалежності	≥0,5	0,057	0,086	0,029	150,9
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	≤0,5	0,943	0,914	-0,029	96,9
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	17,448	11,592	-5,856	66,4
Коефіцієнт фінансування	>1,0	0,061	0,094	0,033	154,1
Коефіцієнт заборгованості	<1,0	16,448	10,638	-5,810	64,7
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,8	0,274	0,383	0,109	139,8
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	>0,5	0,071	0,101	0,030	142,3
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	0,079	0,075	-0,004	94,9
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів і запасів у валюті балансу	0,8	0,316	0,320	0,004	101,3
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	-	0,605	0,493	-0,112	81,5
Коефіцієнт інвестування	-	0,725	1,143	0,418	157,7
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-	3,644	2,612	-1,032	71,7
Коефіцієнт покриття запасів	-	-0,096	0,040	0,136	-
Коефіцієнт фінансової стійкості(I)	-	0,145	0,170	0,025	117,2
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	-	0,907	0,908	0,001	100,1
Коефіцієнт фінансової стійкості(II)	≥1	0,067	0,104	0,037	155,2

Розраховані в таблиці 3.6 показники свідчать, що ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» в прогнозованому періоді все ще буде економічно залежним від кредиторів, але буде відновлювати свою фінансову незалежність. Коефіцієнт економічної незалежності зросте на 50,9% і становитиме 0,086 (при нормативному значенні ≥0,5). Коефіцієнт концентрації позичково капіталу знизиться з 0,943 в 2020 році до 0,914 в 2022 році. Правильність цього висновку підтверджує і зміна коефіцієнту фінансової залежності.

Основну частку у загальному розмірі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» займатиме позиковий капітал (91,4%). Причому він буде сформований за рахунок наявності поточних зобов'язань за розрахунками на 90,8% та довгострокових зобов'язань на 9,2%.

Власний капітал в 2022 році збільшиться на 14545,8 тис. грн. Позитивним є те, що підприємство використовуватиме власний капітал не лише для формування необоротних активів, але і буде брати участь у фінансуванні діяльності.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» ще відчуватиме недостатність оборотних активів для здійснення поточної діяльності. Оптимальним співвідношенням між оборотними активами і поточними зобов'язаннями вважається (2-2,5) : 1. Підприємство при залишках оборотних активів станом на кінець 2022 року 4226180,4 тис. грн. матиме розмір короткострокових зобов'язань 382924,6 тис. грн. Тому ще буде невідповідність значень коефіцієнтів фінансової стійкості оптимальному, проте спостерігається тенденція до його збільшення.

Отже, дивідендна політика ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» на перспективу сприятиме збільшенню власного капіталу і підвищенню ліквідності та фінансової стійкості підприємства.

Висновки до розділу 3

Корпоративні облігації, які емітують суб'єкти господарювання, належать до боргових фінансових інструментів з фіксованим доходом та є формою боргового зобов'язання про обов'язкову виплату обумовленої суми у визначений термін і процентів за цією сумою інвестованого капіталу. В умовах дефіциту фінансових ресурсів суб'єкти господарювання вимушені шукати альтернативні варіанти залучення коштів інвесторів, корпоративні облігації можуть стати ефективним джерелом фінансування як середньо- та довгострокових інвестиційних проектів, так і поточної діяльності емітентів. Враховуючи наявну прибутковість господарської діяльності виявлено нестійкість фінансового стану та чіткі ознаки кризи ліквідності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» з метою вдосконалення структури позикового капіталу на користь довгострокових джерел запропоновано використання в господарській діяльності боргових фінансових інструментів. Вибір типу і умов випуску корпоративних облігацій здійснити з урахуванням санаційних потреб підприємства та інтересів його єдиного власника з урахуванням ризиків як форидичної так і фізичної особи. Першочергове придбання фінансових інструментів нової емісії гарантується національним законодавством.

Прогнозування цільового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» з метою підвищення ефективності використання фінансових інструментів і з врахуванням заходів виробничої реструктуризації забезпечить зростання прибутковості фінансового господарської діяльності.

Проведені розрахунки в процесі обгрунтування довели доцільність застосування залишкової політики дивідендних виплат в прогнозованому періоді, що дозволить ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не тільки наростити обсяг власного капіталу, шляхом капіталізації прибутку, а й покращити фінансовий стан.

ВИСНОВКИ

Суттєвою причиною кризового стану багатьох вітчизняних підприємств є у тому числі і неефективне використання фінансових інструментів. Доцільність застосування фінансових інструментів вітчизняними суб'єктами господарювання зумовлена двома суттєвими чинниками, зокрема, такі активи є прибутковими інструментами інвестування, що надають можливість учасникам ринку вибору оптимального для них рівеня захисту від фінансових ризиків.

Проведене дослідження дає змогу зробити певні висновки щодо ефективного використання фінансових інструментів в господарській діяльності вітчизняних підприємств і окремо ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»:

1. Розкрито економічну сутність фінансових інструментів та ознаки їх впливу на господарську діяльність: фінансовий інструмент – це контракт, який одночасно зпричинює виникнення (збільшення) фінансового активу в одного суб'єкта господарювання і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого суб'єкта фінансового ринку. Виявлено значущий вплив фінансових інструментів на ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, оскільки саме за допомогою застосування різноманітних фінансових інструментів, забезпечують прискорення обертання фінансових ресурсів, зростання ділової активності підприємства і безумовно отримання додаткового джерела доходів.

2. Проведене дослідження характеристик фінансових інструментів за певними ознаками і формування підходів до їх класифікації виявило різноманітність законодавчих, нормативно-облікових та сутнісно економічних позицій. За міжнародними підходами з позиції економічної вигоди фінансові інструменти поділяються на три класи: фінансові активи; фінансові зобов'язання; пайові інструменти або інструменти власного капіталу. В основу національної класифікації покладено юридичний аспект права власності, а фінансові інструменти розрізняються за видами залежно від умов визначених

контрактом: фінансові активи; фінансові зобов'язання; інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти.

3. Розгляд існуючих методик використання фінансових інструментів в господарській діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання показав, що найважливішими і найбільш поширенішими в реаліях національної економіки і фінансового ринку фінансовими інструментами є акції, облігації та векселі.

Виклавши методику визначенн прибутковості кожного інструменту, було виявлено, що оцінка ефективності будь-якого фінансового інструменту передбачає в оцінку його реальної вартості і спроможності гарантувати отримання достатньої норми інвестиційного прибутку.

4. ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» вже кілька десятків років успішно працює на українському і зарубіжних ринках, спеціалізуючись на виробництві продукції з незбираного молока: твердих і плавлених сирів, сирних продуктів, цільномолочної продукції, масла і спредів. Підсумовуючи можна сказати, що вартість активів та обсягів реалізації зростає, що засвідчує розширення господарської діяльності підприємства при цьому обсяги прибутку щороку зменшуються, а ефективність знижується.

5. Оцінка фінансового стану показала, що виявлені зміни свідчать про погіршення ліквідності балансу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза», він не є ліквідним. Підприємству не вистачає грошових коштів для розрахунків за своїми поточними зобов'язаннями.

Чиста виручка від реалізації продукції ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» в 2020 році становить 769628,0 тис. грн., що на 141226,0 тис. грн. (22,5%) більше порівняно з 2017 роком та на 79800,0 тис. грн. (11,6%) порівняно з 2019 роком.

Про постійне погіршення рівня ділової активності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» вказує уповільнення оборотності капіталу протягом всього досліджуваного періоду.

Збільшення суми кредиторської заборгованості на 173429,5 тис. грн. (в 3,0 рази) свідчить про погіршення стану розрахунків з кредиторами, а

кредиторська заборгованість в 2020 році становить 260048,5 тис. грн. або 65,20% від середньорічної вартості капіталу.

Середній розмір дебіторської заборгованості збільшився на 169288,0 тис. грн. (в 3,5 рази) і становить в 2020 році 236490,0 тис. грн., що становить 59,30% від середньорічної вартості капіталу.

Збільшення суми дебіторської заборгованості призвело до зменшення грошових коштів та їх еквіваленти на 10537,0 тис. грн. (майже в 5 разів) і становлять на кінець аналізованого періоду 2959,0 тис. грн. проти 13496,0 тис. грн. у 2017 році.

6. Проведений аналіз ефективності застосування фінансових інструментів в забезпеченні господарської діяльності підприємства дав такі результати.

На кінець 2020 року вартість майна ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» становила 440753,0 тис. грн., тобто за цей період вартість майна підприємства у порівнянні з 2017 роком збільшилась на 221513,0 тис. грн. або в 2 рази. Збільшення вартості майна свідчить про активізацію діяльності аналізованого підприємства.

Збільшення вартості майна обумовлено збільшенням обсягу необоротних активів на 2597,0 тис. грн. (на 7,95%) та оборотних активів на 218916,0 тис. грн. (в 2,17 разів). Тобто, темп росту оборотних активів суттєво переважає темп росту необоротних активів, що позитивно характеризує майновий стан підприємства.

У 2020 році у порівнянні з 2017 роком чистий прибуток зменшився на 948,0 тис. грн., (25,45%), проте порівняно з 2019 роком збільшився на 1010,0 тис. грн. (57,16%). При зростанні чистого доходу від реалізації продукції на 22,47%, собівартість реалізованої продукції зросла на 24,49%, а тому валовий прибуток збільшився на 41816,0 тис. грн. або на 8,02%. Негативним є те, що в цілому за досліджуваний період темпи зростання собівартості продукції випереджають темпи зростання чистого доходу від реалізації. Аналізуючи структуру доходів ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» за 2017 – 2020 роки, ми бачимо, що найбільшу частку займають доходи від реалізації продукції: 98,59%

у 2017 році і 95,34% у 2020 році. Частка інших операційних доходів незначна і коливається від 1,40% у 2017 році до 5,03% у 2019 році. Найбільшу частку у структурі всіх витрат ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» протягом всього досліджуваного періоду займає собівартість реалізованої продукції, проте вона знижується з 87,05% у 2017 році до 85,36% у 2020 році. Частка адміністративних витрат коливається від 1,00% у 2017 році до 1,36% у 2018 році, проте у 2020 році вона знизилась до 1,08%. Звертаємо увагу на зростання частки інших операційних витрат з 6,22% у 2017 році та 8,91% у 2020 році.

Весь прибуток використовується на поповнення власного капіталу у розрізі нерозподіленого прибутку протягом всього досліджуваного періоду. Як позитивний факт слід відмітити зростання власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза». В 2017-2020 роках дивіденди акціонерам не виплачувались, оскільки на загальних зборах акціонерів було прийнято рішення використати нерозподілений прибуток для збільшення вартості власного капіталу, оскільки вартість капіталу зросла в 2,01 рази, а власного капіталу –в 1,45 разів.

ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» застосовує залишкову політику дивідендних виплат, яка передбачає, що фонд виплати дивідендів створюється після того, як за рахунок прибутку задоволена потреба у формуванні власних фінансових ресурсів, що забезпечують, повною мірою, реалізацію інвестиційних можливостей підприємства. Якщо за наявними інвестиційними проектами рівень внутрішньої ставки дохідності перевищує середньозважену вартість капіталу (або інший вибраний критерій, наприклад коефіцієнт фінансової рентабельності), то основна частина прибутку повинна бути направлена на реалізацію таких проектів, оскільки вона забезпечить високий темп росту капіталу (відкладеного доходу) власників. Перевагою політики цього типу є забезпечення високих темпів розвитку підприємства, підвищення його фінансової стійкості. Недолік же цієї політики полягає в нестабільності розмірів дивідендних виплат, повній непередбачуваності формованих їх розмірів у наступному періоді і навіть відмові від їх виплат у період високих

інвестиційних можливостей, що негативно відбивається на формуванні рівня ринкової ціни акцій.

Поведені розрахунки свідчать про збільшення розміру власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» протягом аналізованого періоду на 7812,0 тис. грн. або на 44,77%. Збільшення вартості власного капіталу відбувалося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку. Підприємство з року в рік працює прибутково, а тому на балансі обраховується нерозподілений прибуток. Саме цим і пояснюються позитивні зміни власного капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза».

Незважаючи на збільшення суми нерозподіленого прибутку, його частка в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» знизилась з 4,61% в 2017 році до 4,07% в 2020 році. Відповідно, частка власного капіталу знизилась відповідно з 7,96% до 5,73%. Тому в цілому частка позикового капіталу в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросла з 92,04% у 2017 році 94,27% у 2020 році. Негативно характеризує роботу підприємства не тільки зростання частки позикового капіталу, але і особливо поточних зобов’язань і забезпечень.

Враховуючи показники фінансової стійкості, фінансовий стан ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» оцінюється як кризовий та протягом досліджуваного періоду він ще погіршився. Запаси перевищували «нормальні» джерела фінансування на 51772,0 тис. грн. у 2017 році та 75898,0 тис. грн. у 2020 році. Нестача джерел фінансування становила 29,7 та 35,5 днів або 0,69 грн та 0,73 грн на 1 грн запасів і покривалася за рахунок кредиторської заборгованості. Причому спостерігається тенденція до ще більшого погіршення показників забезпеченості запасів. Якщо у 2017 році нестача власного оборотного капіталу для фінансування запасів становила 90482,0 тис. грн., то у 2020 році вона зросла ще на 24126,0 тис. грн. або 5,8 днів.

Отже, ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» має кризовий фінансовий стан та не забезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності. І, в першу, відчуває нестачу власного оборотного

капіталу для покриття найменш мобільної частини активів – запасів. ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» втрачає економічну незалежність та зростає його фінансова залежність від зовнішніх джерел фінансування. Впродовж досліджуваного періоду коефіцієнт концентрації позичкового капіталу зріс з 0,920 у 2017 році до 0,943 або на 2,5%.

Незважаючи на уповільнення оборотності кредиторської заборгованості, ефективність її «утримання» суб'єктом господарювання з позиції дотримання платіжної дисципліни та забезпечення стійкості фінансового стану, що визначається порівнянням темпів повного погашення кредиторської та повної інкасації дебіторської заборгованості показала, що погашення поточної заборгованості підприємства перед кредиторами відбувається майже у 1,1 разів повільніше за інкасацію боргів контрагентів перед підприємством. Якщо середній термін погашення кредиторської заборгованості підприємства у 2020 році становив 123,33 днів, то термін інкасації заборгованості дебіторів – 112,16 днів.

7. Запропоновано можливі напрями оптимізації використання фінансових інструментів позикового капіталу підприємства з метою позитивних змун у структурі позикових ресурсів шляхом збільшення частки довгострокових джерел завдяки запровадженню застосування корпоративних облігацій. Приймаючи рішення про випуск корпоративних облігацій необхідно зважати на переваги й недоліки цих фінансових інструментів. Обераючи видди боргових фінансових інструментів необхідно враховувати скрутність фінансового становища підприємства. Застосування корпоративних облігацій у формі конверсійних є ефективним санаційним інструментом, що дасть можливість з часом наростити статутний капітал підприємства. Першочергове право придбання у тому числі боргових фінансових інструментів нової емісії встановлене законодавством дає можливість власнику підприємства з одного боку захистити його права, а з іншого розглянути можливість залучення інших інвесторів та обрати приватний чи публічний варіант розміщення. З розвитком фінансового ринку можливо запровадять інші форми корпоративних облігацій,

що полегшить підприємству мобілізацію необхідних позикових крштів та підвищить ефективність використання фінансових інструментів в цілому.

8. В процесі прогнозування цільового прибутку ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» під впливом прийнятих рішень має можливість забезпечити прибутковість на рівні 14545,8 тис. грн проти 2777,0 тис. грн у 2020 році. При збільшенні обсягів реалізації продукції в 2022 році на 8,0% та збільшенні собівартості реалізованої продукції на 6,0% показники діяльності ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» покращаться: підприємство буде мати можливість отримати 103328,0 тис. грн. валового прибутку; витрати на 1 грн виручки від реалізації знизяться на 1,65 коп; сума чистого прибутку з розрахунку на 1 грн чистої виручки від реалізації складе 1,75 коп замість 0,36 коп у 2020 році.

9. Обгрунтовано дивідендну політику приватного акціонерного товариства. Враховуючи те, що в цілому частка позикового капіталу в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросла з 92,04% у 2017 році до 94,27% у 2020 році, а власного капіталу, відповідно, знизилась на 2,23 п.п. підприємство і надалі застосовуватиме залишкову політику дивідендних виплат. Обсяг капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» збільшиться на 20688,4 тис. грн. і становитиме в 2022 році 461441,4 тис. грн. Збільшення обсягу капіталу підприємства планується досягти за рахунок збільшення обсягу власного капіталу на 14545,8 тис. грн. та поточних зобов’язань на суму 6142,6 тис. грн. Зміни в динаміці обсягу капіталу призведуть до зміни структури капіталу підприємства. Так, частка власного капіталу в структурі капіталу ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» зросте з 5,73% у 2020 році до 8,63% у 2022 році або на 2,90 п.п. Частка позикового капіталу, відповідно, знизиться на 2,90 п.п. і становитиме в 2022 році 91,37. Зниження частки позикового капіталу планується досягти за рахунок зниження частини довгострокових зобов’язань на 0,39 п.п. і поточних зобов’язань та забезпечень на 2,51 п.п.

Отже, залишкова політика дивідендних виплат в прогнозованому році дозволить ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» не тільки збільшити вартість капіталу, його капіталізацію, але й покращити фінансовий стан.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова. М. Фінанси підприємств : навч. Посібник [для. самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – К. : Знання-Прес, 2009. – 299 с.

2. Аналіз господарської діяльності [Текст] : навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.

3. Апарова О. В. Політика управління інвестуванням інновацій на підприємстві / О. В. Апарова // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2016. - № 3. - С. 17-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2016_3_5.

4. Базецька Г. І. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері [текст]: навч. посіб. / Г. І. Базецька, Л. Г. Суботовська, Ю. В. Ткаченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 292 с.

5. Базилевич В.Л. Цінні папери: Підручник. Затверджено МОН / За ред.В.Д. Базилевича. – К., 2011. – 1094 с.

6. Белоконь А. Привлечение заемного капитала посредством инструментов долгового рынка / А. Белоконь // Финансовые исследования. – 2010. – № 4. – С. 96–102.

7. Бізюк Л.Д. Напрями зміцнення фінансової стійкості підприємства / Л.Д. Бізюк // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3. – С. 156–162.

8. Білоног Т.В Основні напрями інвестиційної діяльності пивоварних підприємств України/ Т.В. Білоног// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2012 – №4 – С. 244-251

9. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О. П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Економічні науки. – 2012. – Т. 15, № 2. – С. 52-58. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VMSU_econ_2012_15_2_10.

10. Боронос В.Г. Порівняльний аналіз моделей оптимізації фінансування підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009specpr/ boronos.htm.

11. Власенко М.О. Фінансова гнучкість підприємства як визначальний фактор диверсифікації джерел фінансування інвестицій // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – № 10/1 (Т.19). – С. 78–84.

12. Воробйов, Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств [Текст] / Ю.М. Воробйов // Фінанси підприємств.– 2010. – № 2. – С.77-85

13. Галушка Н. Й. Особливості обліку вексельних операцій у національній валюті / Н. Й. Галушка // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка : зб. наук. пр. / МОН України, Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2012. – Вип. 3 (37). – С. 149-154.

14. Гладей Р. Корпоративные облигации как источник финансирования компаний / Р. Гладей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gladei.md/docs/Mar08_Bonds_LOGOS-PRESS_N10_746.pdf.

15. Говорушко Т. А. Теоретичні аспекти впливу фінансових інструментів на ефективність діяльності підприємств / Т. А. Говорушко, І. П. Ситник, О. М. Уграк // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 8. - С. 93-97. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_8_23.

16. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою санацією підприємства : підруч. / Т. А. Говорушко, І. В. Демяненко, К. В. Багацька. – К.: ЦУЛ, 2013. – 400 с.

17. Головко, А. Т. Ринки фінансових інструментів та їх інфраструктура : монографія / А. Т. Головко, С. М. Лаптєв, В. Г. Кабанов. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2009. – 560 с.

18. Грушко В.І. Торгівля цінними паперами. Підручник / За редакцією д.е.н., проф. В.І. Грушка. – К.: ВНЗ "Університет економіки та права "Крок", 2011. – 392 с.

19. Давиденко Н. М. Фінансовий менеджмент: підручник / Н. М. Давиденко. – К.: ТОВ «Задруга». 2012. – 516 С.

20. Данькевич А. П. Фінансові інструменти: особливості визначення, класифікації та обігу / Данькевич А. П. // Наукові праці НДФІ. - 2009. - Вип. 1. - С. 64-74. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2014_1_10.

21. Дєєва Н.М. Управління корпоративними фінансами : навч. посіб. // Н. М. Дєєва та ін. – К.: КНЕУ, 2007. – 197 с.

22. Дідик Л. М. Фінансовий механізм управління діяльністю сучасного підприємства / Л. М. Дідик // Економічний вісник Національного гірничого університету. - 2011. - № 2. - С. 92-100. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2011_2_14.

23. Дука А.П. Теорія і практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. / Дука А.П. – К.: Каравела, 2008. – 432 с.

24. Загородній, А. Г. Ринок фінансових послуг : Термінологічний словник : термінологічний словник / А. Г. Загородній, В. Г. Вознюк. – Львів : Бескид Біт, 2008. – 544 с.

25. Зятковський І.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / І.В. Зятковський, Л.І. Зятковська, М.В. Романів; Західноукр. екон.-правн. ун-т. – Чернівці: Золоті литаври, 2007. – 274 с.

26. Івченко Л. В. Особливості оцінки інвестицій / Л. В. Івченко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / відп. ред.А.М. Мороз.- К.: КНЕУ,2010.- ВИП.16.-С.233-241

27. КлименкоВ. В. Фінансовий ринок [текст] : навч. посіб. / за ред. Павлова В. І. [В. В. Клименко, Л. М. Акімова, Л. М. Докієнко] – К. : «Центр учбової літера- тури», 2015. – 358 с.

28. Коваленко, Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 485с.

29. Корнєєв, В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія / В. В. Корнєєв. – К. : Основа, 2007. – 192 с.

30. Косова, Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник [Текст] / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко, І.В. Гречина, Н.Е. Дєєва; (за заг. ред проф. Т.Д. Косової) – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528с.

31. Костирко Л. А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія / Л. А. Костирко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : Фактор, 2008. – 336 с.

32. Крамаренко Г. А. Финансовый анализ и планирование / Г. А. Крамаренко. – Днепропетровск: изд-во ДА- УБП, 2001. – С. 8-12.

33. Лютий І. Формування механізму управління емісійною діяльністю підприємства на ринку облігацій / І. Лютий, Т. Нічосова // Фінанси України. – 2008. – № 6. – С. 45–53.

34. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник / Т В Майорова. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с

35. Маслова О. С. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / О. С. Маслова, О. А. Опалов. – К. : Кондор, 2006. – 182 с.

36. Миркин Я. Руководство по организации эмиссии и обращения корпоративных облигаций / [Я. Миркин, С. Лосев, Б. Рубцов, И. Добашина, З. Воробьева]. – М. : Альпина Паблишер, 2014. – 385 с.

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_029#Text

38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text

39. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посіб. – 2-ге вид. Рекомендовано МОН / Гаркуша Н.М., Цуканова О.В., Горошанська О.О. – К., 2012. – 591 с.

40. Мойсеєнко І. П. Інвестування : навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2006. – 490 с.

41. Натепрова Т. Я. Облік цінних паперів і фінансових вкладень: Навчальний посібник. - 2-е изд., Перераб. і доп. - М .: Видавничо-торгова корпорація «Дашков і Ко», 2008. – 224.

42. Нурпеисова А. Проблемы привлечения, мобилизации и эффективного распределения ынвестиционных ресурсов / А. Нурпеисова // Статистика, учет и аудит. – 2013. – № 4(51). – С. 20–24.

43. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / за заг. ред. Л.І. Донець. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.

44. Осадчук Ю. М. Вплив фінансових інструментів на ефективність діяльності підприємств / Ю. М. Осадчук // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 4. – С. 315-320. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_4_50.

45. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nssmc.gov.ua.

46. Павловська А. А. Фінансова стійкість як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства / А. А. Павловська // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2011. – № 14. – С. 78-82.

47. Петраков Я. В. Фінансові інструменти: сутність та класифікація / Я. В. Петраков // Науковий вісник Полісся. – 2016. – Вип. 3. – С. 235-241. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2016_3_35.

48. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ z1050-01.

49. Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств, облігацій міжнародних фінансових організацій та їх обігу: затв. Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 27 грудня 2013 року

№2998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0171-14.

50. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року №3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15.

51. Руденко В. В. Управління фінансовими інвестиціями підприємства в умовах економічної кризи: теоретичний аспект / В. В. Руденко. // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_36.

52. Савчук, В. П. Финансовый менеджмент предприятий : прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. / В. П. Савчук. – К.: Издательский дом «Максимум», 2001.– 600 с.

53. Селіверстова Л. С. Структура фінансового механізму підприємства / Л. С. Селіверстова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 4. – С. 114-118. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_4_28.

54. Сысоева Е. Облигационные займы в структуре источников финансирования российских предприятий / Е. Сысоева, А. Ветохин // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 22(127). – С. 18–26.

55. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.

56. Ткачик Л. П. Окремі аспекти міжнародної практики управління фінансовими ресурсами підприємства / Л. П. Ткачик, К. С. Глемба // Молодий вчений. – 2015. – № 11(2). – С. 130-133. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_11(2) _31.

57. Фельдман А.Б. Производные финансовые товарные инструменты / А.Б. Фельдман. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 241 с.

58. Финансовый менеджмент / Е.С. Стоянова, Т.Б. Крылова, И.Т. Балабанов; под общ. ред. Е.С. Стояновой. 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Перспектива, 2010. – 656 с.

59. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання / Г.І.

Філіна ; 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр учбової літера- тури, 2009. – 320 с

60. Фінансовий менеджмент : навч.-метод. посіб. / Г. Г. Кірейцев та ін. – Ж.: ЖІТІ, 2004. – 531 с.

61. Фінансовий менеджмент : підруч. / А. М. Поддєрьогін та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 536 с.

62. Фінансовий менеджмент: підруч. / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко, [та ін.] за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 344 с.

63. Ходаківська В. П. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / В. П. Ходаківська, О. Д. Данілов. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2001. – 501 с.

64. Чесноков, В. Л. Фінансові інструменти : навчальний посібник. – К. : ЦУЛ, 2008. – 288 с

65. Чорна М.В., Глухова С.В. Формування ефективної інвестиційної політики підприємства: монографія. – Харків: ФО-П Шейніна О.В., 2010.– 210с.

66. Шелудько, В.М. Фінансовий ринок [Текст]: підручник / В.М. Шелудько – К. : Знання, 2015. - 535 с.

67. Шутєєва О. Ю. Теоретичні засади визначення сутності фінансового забезпечення функціонування ринку цінних паперів / О. Ю. Шутєєва // Фінансовий простір. – 2013. – № 3. – С. 118-122. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_3_17.

68. Якунина А. Механизм облигационного финансирования: учасники, институты, формы взаимодействия / А. Якунина, Ю. Семернина // Экономический анализ: теория и практика.– 2012. – № 44(299). – С. 33–43.

69. Якунина А. Особенности формирования инвестиционных ресурсов российских предприятий / А. Якунина, С. Якунин // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2016. — № 2(61). — С. 61-65.

70. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Ярошевич Н.Б. – К., 2012. – 341 с.

ДОДАТКИ

			КОДИ
		Дата	01.01.2018
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	за ЄДРПОУ	00447729
Територія		за КОАТУУ	6810100000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	111
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КВЕД	10.51

Середня кількість працівників: 574
Адреса, телефон: 29000 м. Хмельницький, вул. Кооперативна, 3
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	v
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.
Форма №1

Код за ДКУД	1801001		
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	57	201
Основні засоби	1010	28205	32463
первісна вартість	1011	60618	70878
знос	1012	32413	38415
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**28262**	**32664**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	39314	75267
Виробничі запаси	1101	10631	17085
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	7649	31288
Товари	1104	21034	26893
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестрахування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	42288	84117
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1789	1492
з бюджетом	1135	28	1
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2239	2450
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1487	13496
Готівка	1166	87	192
Рахунки в банках	1167	1400	13304
Витрати майбутніх періодів	1170	54	49
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов’язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	239	9704
Усього за розділом II	**1195**	**87438**	**186576**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	**1300**	**115700**	**219240**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	277	277
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405	6937	6937
Додатковий капітал	1410		
Емісійний дохід	1411		

Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	121	121
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6389	10114
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	**1495**	**13724**	**17449**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	38710	38710
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520	1058	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	1058	
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви	1530		
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		
резерв незароблених премій	1533		
інші страхові резерви	1534		
Інвестиційні контракти	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	**1595**	**39768**	**38710**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	40119	88631
розрахунками з бюджетом	1620	478	483
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	12	183
розрахунками з оплати праці	1630	465	862
одержаними авансами	1635	3052	38953
розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		416
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	18082	33553
Усього за розділом III	**1695**	**62208**	**163081**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,	**1700**		

утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**		
Баланс	**1900**	**115700**	**219240**

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна

		Дата	01.01.2018
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	**за ЄДРПОУ**	00447729

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Код за ДКУД	1801003		
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	628402	335961
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестрахування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(551601)	(294051)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	76801	41910
збиток	2095		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	8966	3520
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		
Адміністративні витрати	2130	(6350)	(4087)
Витрати на збут	2150	(27548)	(12610)
Інші операційні витрати	2180	(39426)	(7122)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	12443	21611
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	23	
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(7921)	(8907)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	(9)	(3)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4536	12701
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-811	-221
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3725	12480
збиток	2355		

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		

Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3725	12480

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	476940	272644
Витрати на оплату праці	2505	20539	11115
Відрахування на соціальні заходи	2510	4559	2465
Амортизація	2515	6330	5447
Інші операційні витрати	2520	59653	18222
Разом	2550	568021	309893

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600	138448	138448
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	138448	138448
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	26.9054085	90.1421472
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	26.9054085	90.1421472
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна

			КОДИ
		Дата	01.01.2020
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	за ЄДРПОУ	00447729
Територія		за КОАТУУ	6810100000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	111
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КВЕД	10.51

Середня кількість працівників: 574
Адреса, телефон: 29000 м. Хмельницький, вул. Кооперативна, 3
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	v
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1

Код за ДКУД	1801001		
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду

1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1705	201
Основні засоби	1010	31633	38655
первісна вартість	1011	77458	93304
знос	1012	45825	54649
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**33338**	**38856**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	128912	61136
Виробничі запаси	1101	17686	9677
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	42801	13455
Товари	1104	68425	3800
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестрахування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	91622	178259
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7059	16504
з бюджетом	1135	113	35
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2460	4673
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	24786	48608
Готівка	1166	144	132

Рахунки в банках	1167	24642	48476
Витрати майбутніх періодів	1170	83	108
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов’язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	10924	8710
Усього за розділом II	**1195**	**265959**	**318033**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	**1300**	**299297**	**356889**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	277	277
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405	6937	6937
Додатковий капітал	1410		
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	121	121
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13382	15149
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	**1495**	**20717**	**22484**
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов’язання	1500		
Пенсійні зобов’язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	38710	38710
Інші довгострокові зобов’язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви	1530		
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов’язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		
резерв незароблених премій	1533		
інші страхові резерви	1534		
Інвестиційні контракти	1535		
Призовий фонд	1540		

Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	**1595**	**38710**	**38710**
III. Поточні зобов’язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов’язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	154790	210602
розрахунками з бюджетом	1620	331	481
у тому числі з податку на прибуток	1621	165	274
розрахунками зі страхування	1625	170	169
розрахунками з оплати праці	1630	878	978
одержаними авансами	1635	22520	15293
розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660	82	113
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов’язання	1690	61099	68059
Усього за розділом III	**1695**	**239870**	**295695**
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**		
Баланс	**1900**	**299297**	**356889**

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна

		Дата	01.01.2020
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	**за ЄДРПОУ**	00447729

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Код за ДКУД	1801003		
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	689828	575768
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестрахування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		

Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(648686)	(494855)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	41142	80913
збиток	2095		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	36514	16287
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		
Адміністративні витрати	2130	(8015)	(8010)
Витрати на збут	2150	(33292)	(28463)
Інші операційні витрати	2180	(26658)	(49938)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	9691	10789
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	246	226
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(7742)	(6975)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	(2)	(21)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на	2275		

монетарні статті			
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	2193	4019
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-426	-751
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1767	3268
збиток	2355		

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1767	3268

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	413548	418100
Витрати на оплату праці	2505	27279	24867
Відрахування на соціальні заходи	2510	6283	5498
Амортизація	2515	9125	7638
Інші операційні витрати	2520	53125	70965
Разом	2550	509360	527068

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року

Середньорічна кількість простих акцій	2600	138448	138448
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	138448	138448
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	12.7629146	23.6045302
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	12.7629146	23.6045302
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна

			КОДИ
		Дата	01.01.2021
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	за ЄДРПОУ	00447729
Територія		за КОАТУУ	6810100000
Організаційно-правова форма господарювання	Приватне акціонерне товариство	за КОПФГ	111
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КВЕД	10.51

Середня кількість працівників: 580
Адреса, телефон: 29000 м. Хмельницький, вул. Кооперативна, 3
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	v
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.
Форма №1

Код за ДКУД	1801001		
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	201	438
Основні засоби	1010	38655	34823
первісна вартість	1011	93304	98149
знос	1012	54649	63326
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
знос	1017		
Довгострокові біологічні активи	1020		
первісна вартість	1021		
накопичена амортизація	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Гудвіл	1050		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060		

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	**1095**	**38856**	**35261**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	61136	104608
Виробничі запаси	1101	9677	21419
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	13455	44069
Товари	1104	3800	39120
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестрахування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	178259	256415
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	16504	1716
з бюджетом	1135	35	28
у тому числі з податку на прибуток	1136		
з нарахованих доходів	1140		
із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4673	15350
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	48608	2959
Готівка	1166	132	97
Рахунки в банках	1167	48476	2862
Витрати майбутніх періодів	1170	108	76
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов’язань	1181		
резервах збитків або резервах належних виплат	1182		
резервах незароблених премій	1183		
інших страхових резервах	1184		
Інші оборотні активи	1190	8710	24340
Усього за розділом II	**1195**	**318033**	**405492**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	**1300**	**356889**	**440753**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	277	277
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405	6937	6937
Додатковий капітал	1410		
Емісійний дохід	1411		

Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	121	121
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15149	17926
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Інші резерви	1435		
Усього за розділом I	**1495**	**22484**	**25261**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Пенсійні зобов'язання	1505		
Довгострокові кредити банків	1510	38710	38710
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Благодійна допомога	1526		
Страхові резерви	1530		
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532		
резерв незароблених премій	1533		
інші страхові резерви	1534		
Інвестиційні контракти	1535		
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплату джек-поту	1545		
Усього за розділом II	**1595**	**38710**	**38710**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Векселі видані	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	210602	274671
розрахунками з бюджетом	1620	481	423
у тому числі з податку на прибуток	1621	274	194
розрахунками зі страхування	1625	169	201
розрахунками з оплати праці	1630	978	1245
одержаними авансами	1635	15293	16034
розрахунками з учасниками	1640		
із внутрішніх розрахунків	1645		
страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660	113	193
Доходи майбутніх періодів	1665		
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	68059	84015
Усього за розділом III	**1695**	**295695**	**376782**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,	**1700**		

утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**		
Баланс	**1900**	**356889**	**440753**

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна

		Дата	01.01.2021
Підприємство	Приватне акціонерне товариство "Хмельницька маслосирбаза"	**за ЄДРПОУ**	00447729

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма №2

І. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	769628	689828
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестрахування	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(686670)	(648686)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	82958	41142
збиток	2095		
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	37552	36514
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		
Адміністративні витрати	2130	(8722)	(8015)
Витрати на збут	2150	(30844)	(33292)
Інші операційні витрати	2180	(71640)	(26658)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	9304	9691
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	48	246
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	(5954)	(7742)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	(3)	(2)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3395	2193
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-618	-426
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2777	1767
збиток	2355		

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		

Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов’язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2777	1767

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	442589	413548
Витрати на оплату праці	2505	30348	27279
Відрахування на соціальні заходи	2510	6797	6283
Амортизація	2515	9743	9125
Інші операційні витрати	2520	78879	53125
Разом	2550	568356	509360

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Середньорічна кількість простих акцій	2600	138448	138448
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	138448	138448
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	20.0580723	12.7629146
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	20.0580723	12.7629146
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник Сакін Сергій Олександрович
Головний бухгалтер Хоманець Любов Вікторівна